

Michael Klostergaard Andersen

Havkajak og det senmoderne

Et studie i danskernes bevæggrunde for at ro havkajak i et senmoderne samfund

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for idretts- og friluftslivsfag
Kjølnes ring 56
3918 Porsgrunn

<http://www.usn.no>

© 2016 Michael Klostergaard Andersen

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Førord og tak

En hektisk periode er gået forud for afleveringen af dette masterspeciale.

Jeg har læst masteruddannelsen i friluftsliv som fjernstuderende, da jeg i det daglige bor og arbejder i Danmark. Uddannelsen er derfor blevet til i kombination med et fuldtidsarbejde som lærer på Midtjysk Efterskole, samt ”fuldtids” familiefar med alt hvad dertil hører.

Jeg kunne ikke have gennemført dette uden hjælp og velvillighed fra flere forskellige kanter.

Først og fremmest vil jeg sige tak til min vejleder Simon Jeppesen, som via telefon og hyppig mailkorrespondance altid har været der med konstruktiv vejledning igennem hele forløbet.

Dernæst vil jeg sige tak til kollegaer og særligt ledelsen på Midtjysk Efterskole, som har gjort diverse ture til Norge i forbindelse med undervisning mm. muligt.

Jeg vil også sige tak til de foreninger, forbund og klubber som har delt og videresendt informationer om spørgeskemaundersøgelsen til denne opgave, samt naturligvis til respondenter og informanter som har bidraget til undersøgelserne – uden jer havde der jo ikke været så meget at skrive om.

Den allerstørste tak skal dog rettes til min kæreste Karina som i den grad har bakket op og ”taget slæbet” derhjemme, når jeg har været i Norge eller har været væk hjemmefra, for at få ro til at skrive.

”Far, er du ikke snart færdig med den opgave, du er hele tiden væk”. Når dette bliver sagt af to små piger som ikke helt kan forstå, at deres far endnu engang tager til Norge eller forskanser sig bag en lukket dør for at få ro til at skrive, så gør det ondt helt ind i det inderste.

Til mine to fantastiske piger Anna og Mathilde kan jeg derfor med et kæmpe smil sige, ”far har afleveret opgaven, og nu har jeg endelig mere tid til at være sammen med jer”.

Silkeborg 2016

Michael Klostergaard Andersen

Sammendrag

Dette masterspeciale belyser danskernes bevæggrunde for at ro havkajak.

Havkajakker ved de danske kyster er de senere år blevet mere og mere almindelige, hvilket har ledt frem til følgende overordnede problemstilling:

- Jeg ønsker, at undersøge og belyse hvilke bevæggrunde danskerne har, for at ro havkajak i en tid og i et samfund som er præget af højt tempo og krav til hurtig omskiftelighed – det såkaldt senmoderne.

I opgaven fokuseres primært på, om havkajak bliver brugt som en del af vores identitetsskabelse i det senmoderne samfund, eller er det snarere udtryk for præferencer i vores habitus, og samtidig også en distinktionsmekanisme. Desuden belyses om turen i havkajak skal ses som en form for modkultur og derved samfundskritik, eller om det blot er en konsekvens af samfundet, og derfor et forsøg på at få en travl hverdag lidt på afstand.

Undersøgelsens empiri stammer fra en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, hvor 1052 personer responderede på et online spørgeskema lavet i programmet Questback. Til opgavens kvalitative undersøgelse, har jeg interviewet 10 personer med udgangspunkt i et semistruktureret interview.

Resultater fra den kvantitative og kvalitative undersøgelse er blevet analyseret med udgangspunkt i forskerparret Rachel Kaplan og Stephen Kaplans begreber om rettet- og spontan opmærksomhed, samt tanker om friluftsliv, og i dette tilfælde havkajak, som modkultur eller decideret samfundskritik.

Ligeledes er undersøgelsens empiri blevet analyseret med udgangspunkt i Pierre Bourdieus tanker om habitus og distinktion, samt Anthony Giddens identitetsbegreb.

Konklusionerne viser at danskerne i særdeles høj grad bruger havkajakken som en mulighed for at finde ro og komme ”ned i gear”. Ligeledes påvises det, at havkajak som aktivitet har tydelige modkulturelle træk.

Konklusionerne viser ligeledes, at der er en sammenhæng mellem havkajak og habitus, at havkajak som aktivitet har distinktive træk, og at der findes tydelige distinktionsmekanismer i selv havkajakfeltet. Der konkluderes endvidere, at havkajak som aktivitet er identitetsskabende, både i kraft af de livsværdier og –valg som aktiviteten viser, men også i form af aktivitetens status.

Indholdsfortegnelse

Forord og tak	1
Sammendrag	2
Indholdsfortegnelse	3
Kapitel 1. Indledning og problemstilling.....	7
1.1 Indledning	7
1.2 Problemstilling	9
1.3 Afgrænsning	10
1.4 Opgavens struktur.....	10
1.5 Tidligere forskning om danskernes brug af havkajak	13
1.6 Friluftsliv og havkajak	15
Kapitel 2. Metodevalg samt overvejelser ved kvantitative og kvalitative undersøgelser	17
2.1 Overordnet teori og faglige perspektiver	17
2.1.1 Fænomenologi og hermeneutik.....	17
2.1.2 Induktive og deduktive oplæg.....	19
2.1.3 Individualisme og kollektivismen.....	19
2.2 Kvantitative undersøgelsesmetoder	20
2.2.1 Fordele og ulemper ved kvantitative undersøgelser.....	21
2.2.2 Frafaldet.....	22
2.2.3 Respondenterne	22
2.2.4 Hvem eller hvad bestemmer spørgsmålene?	24
2.2.4 Gyldighed	24
2.2.6 Kontrol.....	25
2.2.7 Forskeren	25
2.3 Kvalitative undersøgelsesmetoder	26
2.3.1 Fordele og ulemper ved kvalitative undersøgelser.....	27
2.3.2 Informanter	27
2.3.3 Asymetri	30
2.3.4 Det semistrukturerede interview	31
2.3.5 Intervieweffekten	32
2.3.6 Undersøgelseeffekten.....	32
2.3.7 Konteksteffekten	33

2.3.8 Location	33
2.3.9 Er de repræsentative?	34
2.3.10 Fleksibilitet	34
2.3.11 Forskeren	34
2.3.12 Telefoninterviews.....	35
2.3.13 Interviewerfaring.....	36
2.3.14 Kritisk tilgang	36
2.3.15 Antal informanter	37
2.4 Metodetriangulering	37
2.5 Validitet og reliabilitet	38
2.6 Samtykke og etik	40
2.7 Transkription	41
2.8 Opsummering på metodevalg og dataindsamling	41
Kapitel 3. Opgavens ramme og analytiske tilgangsvinkler	42
3.1 Generelle træk ved samfundet.....	42
3.1.1 Samfundsforståelse ud fra en moderne opfattelse.....	43
3.1.2 Samfundsforståelse ud fra en postmoderne opfattelse	44
3.1.3 Opsamling på samfundstræk.....	45
3.2 Kaplan og Kaplan	46
3.3 Havkajak som modkultur	48
3.4 Pierre Bourdieu.....	51
3.4.1 Felt.....	52
3.4.2 Kapital	53
3.4.3 Identitet.....	55
3.4.4 Doxa og illusio.....	57
3.4.5 Habitus.....	58
3.4.6 Distinktion	59
3.4.7 Kritik af Bourdieu	61
3.5 Anthony Giddens	61
3.5.1 Strukturdualitet.....	62
3.5.2 Tre hovedelementer.....	63
3.5.3 Tillid	63
3.5.4 Risiko.....	63
3.5.5 Valg	64
3.5.6 Naturen	64

3.5.7 Ekspertviden	65
3.5.8 Identitet.....	65
3.5.9 Kritik af Giddens.....	66
3.6 Giddens og Bourdieu – ligheder og modsætninger	67
3.7 Opsummering på opgavens analytiske ramme.....	69
Kapitel 4. Den kvantitative undersøgelse – præsentation og analyse.....	70
4.1 Den kvantitative undersøgelse	70
4.2 Omfanget af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse	70
4.3 Udvalgte resultater fra undersøgelsen	71
4.3.1 Mænd og havkajak	72
4.3.2 Alder og havkajak	73
4.3.3 Uddannelse og havkajak.....	74
4.3.4 Havkajak som selvorganiseret eller social aktivitet	74
4.3.5 Havkajak og natur	74
4.3.6 Havkajak og stress.....	75
4.3.7 Havkajak og udstyr.....	77
4.3.8 Andre resultater.....	77
4.4 Analyse af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.....	78
4.4.1 Mænd og havkajak	78
4.4.2 Alder og havkajak	79
4.4.3 Uddannelse og havkajak.....	80
4.4.4 Havkajak som selvorganiseret eller social aktivitet	80
4.4.5 Havkajak og natur	80
4.4.6 Havkajak og stress.....	81
4.4.7 Havkajak og udstyr.....	81
4.5 Kaplan og havkajak	82
4.6 Havkajak som modkultur	82
4.7 Bourdieu og havkajak	83
4.7.1 Habitus.....	83
4.7.2 Distinktion	84
4.8 Giddens og havkajak.....	85
4.8.1 Identitet.....	85
4.9 Opsummering på den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.....	87

Kapitel 5. Den kvalitative undersøgelse – præsentation og analyse	89
5.1 Kriterier for udvælgelse af informanter til kvalitative interviews.....	89
5.2 Kaplan og havkajak	91
5.3 Havkajak som modkultur	94
5.4 Bourdieu og havkajak	97
5.4.1 Habitus.....	97
5.4.2 Distinktion	98
5.5 Giddens og havkajak.....	103
5.5.1 Identitet.....	104
5.6 Opsummering på den kvalitative undersøgelse.....	107
Kapitel 6. Konklusion	109
6.1 Afslapning og stressreducerende eller modkultur og samfundskritik?.....	109
6.2 Præferencer i habitus og distinktion eller skabelse af identitet?	110
6.3 Sammenfattende konklusion på danskernes bevæggrunde for at ro havkajak.....	112
6.4 Perspektivering.....	114
Litteraturliste	116
Bilag.....	121
Bilag 1. Oversigtsskema fra DKF	121
Bilag 2. Omfanget af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.....	122
Bilag 3. Information til spørgeskemaundersøgelsens deltagere.....	125
Bilag 4. Spørgeskemaundersøgelsens spørgsmål	126
Bilag 5. Rådata fra spørgeskemaundersøgelsen.....	133
Bilag 6. Informationer til informanter før interviewet	138
Bilag 7. Interviewguide til det semistrukturerede interview.....	139
Bilag 8. Transkriberet interview med informant 1 (I1.)	142
Bilag 9. Transkriberet interview med informant 2 (I2.)	146
Bilag 10. Transkriberet interview med informant 3 (I3.)	149
Bilag 11. Transkriberet interview med informant 4 (I4.)	153
Bilag 12. Transkriberet interview med informant 5 (I5.)	159
Bilag 13. Transkriberet interview med informant 6 (I6.)	162
Bilag 14. Transkriberet interview med informant 7 (I7.)	165
Bilag 15. Transkriberet interview med informant 8 (I8.)	168
Bilag 16. Transkriberet interview med informant 9 (I9.)	173
Bilag 17. Transkriberet interview med informant 10 (I10.)	176

Kapitel 1.

Indledning og problemstilling

I dette kapitel vil jeg starte med min egen begrundelse for- og interesse i havkajakken, som leder hen til opgavens problemstillinger. Dernæst vil jeg afgrænse problemfeltet og gøre rede for opgavens overordnede struktur og dens faglige perspektiver. Forskning starter sjældent på helt bar bund, og jeg vil derfor give et overblik over den tidligere forskning der er lavet på området, samt give en kort beskrivelse af havkajak som en del af friluftslivet.

Kapitlet skal derfor ses som en introduktion til resten af opgaven, hvor de overordnede tanker og perspektiver ridses op og defineres, og hvor havkajak forbindes med feltet friluftsliv.

1.1 Indledning

Jeg sad i en havkajak for første gang i slutningen af 1990'erne mens jeg studerede på Silkeborg Seminarium, og syntes allerede dengang, at det var en fantastisk oplevelse. Allerede et par måneder senere deltog jeg på et begynderkursus i havkajak. På det tidspunkt var havkajak noget temmelig ukendt og eksotisk som ikke mange havde prøvet før. Mit fokus var havkajakken som middel til, at tage på tur i – altså et alternativ til vandrestøvlerne og den tunge rygsæk. Kurset jeg deltog i havde da også primært fokus på turen og havkajakken som middel for dette, og mindre fokus på de tekniske elementer.

Jeg har i de sidste 20 år oplevet en stigende interesse for havkajak. Jeg møder væsentligt flere havkajakker på vandet end jeg gjorde tidligere, og ser desuden rigtig mange biler i bybilledet med kajakbøjler på taget. Der er åbnet flere specialforretninger udelukkende med salg af havkajakker og udstyr dertil, hvilket må indikere, at der nu er et decideret marked for havkajakker.

I forbindelse med masterstudiet har jeg, på baggrund af den teori vi hidtil har læst, oplevet at skulle genoverveje dele af friluftslivet, og ikke mindst aspekter af mig selv. Min vanetænkning og begrundelser som, ”jamen, sådan er det bare” er blevet udfordret. Der er med andre ord blevet stillet rigtig gode spørgsmål til de selvfølgeligheder, som jeg til dagligt har taget for givet. I den forbindelse er jeg begyndt at overveje hvorfor jeg egentlig ror havkajak. Hvad er min fascination? Hvad bruger jeg havkajakken til? Er det stadig alternativet til vandrestøvlerne som er det primære, eller er der kommet nye aspekter til siden?

Det at ro havkajak i Danmark er en forholdsvis ny aktivitet. *”Hvor det for 30 år siden var et særsyn at se en havkajak langs kysten, kan man i dag møde havkajakker overalt ved de danske kyster”* (Andkjær 2012:24).

Det har selvfølgelig ledt tankerne hen til hvorfor andre ror havkajak? Har vi den samme fascination? Søger vi det samme? Og hvad er det egentligt vi søger? Er det stilheden? Er det en ubevidst søgen efter vildmarken i vores ellers velfriserede samfund? Er det søgen efter spænding? Er det fordi det er blevet in at ro havkajak? Eller er det for motionens skyld?

Stigningen ses også i Dansk Kano og Kajakforbund¹ (DKF) når man ser på antallet af deltagere på Euro Paddle Pass² (EPP) kurser. Fra DKF begyndte at registrere EPP kurser (se bilag 1.) var der i år 2007, 2877 deltagere, dette toppede i 2010 med 4578 deltagere og har siden haft en afmatning til 4409 deltagere i 2011. Disse tal dækker dog kun over kajakuddannelser i DKF regi – dvs. at kurser i De Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger³ (DGI), samt private udbydere som ikke bruger EPP systemet ikke fremgår – det reelle antal kan derfor være langt større.

Nutidens krav om effektivitet, højt tempo, og en stresset dagligdag uden synderlig meget fritid, er hverdag for mange. Derfor kan man undre sig over at *”kajakroning og havkajakken i særdeleshed, er mere populært end nogensinde”* (Andkjær 2005:176). Ror danskerne havkajak fordi *”den enkelte udøver iscenesætter sig selv via sin aktivitet, og den valgte form for iscenesættelse hænger som beskrevet sammen med de krav der stilles i det omgivende samfund, og således afspejler den livsstil udøveren ønsker at fremvise”* (Ibid.151). Eller handler havkajak snarere om, at *”tænke på ingenting”, og lade indtrykkene ”bundfælde sig”* (Tordsson 2006:67). Som selvudnævnte ”padlosof” Lars Verket udtrykker det: *”Padling er en langsom aktivitet. I et samfund som har mantraet: fortere = bedre, er padlingen en motbevegelse”* (Verket 2010:23).

Er havkajak med andre ord et produkt af det nutidens samfund og således blot afspejler de krav dette stiller til det enkelte individ, eller er det snarere et modtræk til førnævnte samfund, og i

¹ Dansk Kano og Kajak Forbunds formål er at fremme kano- og kajakaktiviteter på alle niveauer i Danmark samt varetage kano- og kajakinteresser i såvel ind- som udland med forbundet som den øverste faglige myndighed.

² European Paddle Pass (EPP) er et sæt europæiske standarder for uddannelse af roere/udøvere i kano- og kajaksporten, som de forskellige nationale forbund er gået i gang med at implementere.

³ DGI er en nonprofitorganisation, der i mere end 150 år har arbejdet tæt sammen med forskellige idrætsforeninger. I dag tæller DGI flere end 6.300 foreninger, 100.000 frivillige og mere end 1,5 mio. medlemmer. (www.dgi.dk)

virkeligheden en søgen tilbage til et (før)moderne samfund med de kvaliteter det indeholdte – eller er der helt andre årsager som gør sig gældende?

1.2 Problemstilling

Opgavens overordnede problemstilling er:

- Jeg ønsker at undersøge og belyse hvilke bevæggrunde danskerne har for at ro havkajak, i en tid og i et samfund som er præget af højt tempo og krav til hurtig omskiftelighed – det såkaldt senmoderne.

En så bred og overordnet problemstilling har jeg været nødt til at konkretisere, for at få en retning og et fokus i opgaven - for at gøre den operationel om man vil.

For at besvare opgavens overordnede problemstilling vil jeg derfor fokusere på følgende to undersøgende problemstillinger:

Samfundet i dag er præget af travlhed på mange fronter bl.a. i arbejdslivet og i hjemmet. Man kan derfor undre sig over hvorfor visse individer, i en hverdag uden det store tidsmæssige overskud, vælger at bruge deres sparsomme fritid i havkajakken. Dette fører til opgavens første undersøgende problemstilling:

- Kan danskernes bevæggrunde for at ro havkajak ses som en konsekvens af et hektisk samfund, og derfor et forsøg på at få hverdagen lidt på afstand, få stressen ud af kroppen og komme ”ned i gear” igen, eller skal det ses som en form for samfundskritik, en såkaldt modkultur, for at tage afstand fra dette travle og hektiske samfund?

Valgmulighederne i samfundet i dag er nærmest uendelige, og mulighederne for fritidsinteresse tilsvarende. Valg af fritidsinteresse er samtidig med til at definere hvem du er som individ, og kan derfor også bruges til at fremstille os selv på en måde, som vi gerne vil opfattes af andre. Dette fører frem til opgavens anden undersøgende problemstilling:

- Er danskernes bevæggrunde for at ro havkajak et udtryk for præferencer i vores habitus, og samtidig også en distinktionsmekanisme, eller bruges det snarere som en del af vores identitetsskabelse i det senmoderne samfund?

1.3 Afgrænsning

Havkajakker findes i mange former, materialer og udgaver, og kan bruges i mange forskellige farvande. Jeg vil i denne opgave udelukkende fokusere på, hvorfor den brede gruppe af danskere vælger at ro havkajak. Selvbyggere i grønlandske kajakker, marathon-roere i smalle og lynhurtige havkajakker, surf i to meter bølger i havkajakker ved Klitmøller og andre ”smalle” havkajakaktiviteter har ikke mit fokus i denne opgave.

I Danmark bruges havkajakken både på søerne og åerne, samt i fjordene og kysterne omkring Danmark – og en del personer ror begge steder. Jeg vælger i denne opgave ikke at skelne mellem ferskvand og saltvand, og derfor vil begge typer havkajakroere blive betragtet og behandlet ens.

Ror man havkajak, sejler man havkajak, eller padler man havkajak? Meningerne er mange, og til tider stærke, om hvilke ord man bruger. For klarhedens skyld vælger jeg i denne opgave at bruge formuleringen ”at ro havkajak” velvidende, at der er andre mennesker som enten padler eller sejler i deres havkajak.

For at gøre det lettere for læseren omtaler jeg de personer som har besvaret den kvantitative spørgeskemaundersøgelse for respondenter, og personerne jeg har interviewet i forbindelse med den kvalitative undersøgelse for informanter.

Et problem ved dette er, at jeg ved meningskondensering eller direkte citater fra forskellige teoretikere, har været nødt til at gengive deres meninger eller citater korrekt på trods af, at de eksempelvis har brugt ordet respondent i en forbindelse, hvor jeg ville bruge ordet informant. Jeg har valgt at være tro mod deres brug af ordene og har derfor ikke rettet i dem. Jeg håber derfor, at læseren ikke vil lade sig forvirre af den forskellige brug af ordene.

1.4 Opgavens struktur

Kapitel 1. Indledning og problemstilling

I det første kapitel vil jeg beskrive mine tanker og indgangsvinkler samt gøre rede for opgavens problemstilling, afgrænsning og faglige perspektiver. Derudover vil jeg kort redegøre for den tidligere forskning om danskernes brug af havkajak, samt begrunde hvorfor havkajak hører ind under friluftslivsbegrebet.

Kapitel 2. Metodevalg og dataindsamling

I kapitel to vil jeg koncentrere mig om at give en overordnet metodisk ramme, samt beskrive fordele og ulemper ved henholdsvis kvantitative og kvalitative undersøgelsesmetoder, og begrunde hvorfor jeg har valgt at anvende netop disse. Ligeledes vil jeg komme ind på nogle af de problematikker jeg har oplevet i mine undersøgelser, og beskrive hvordan jeg har forsøgt at håndtere dem.

Kapitel 3. Opgavens analytiske ramme

Jeg vil derefter begynde med en diskussion om, hvilken samfundstype vi befinder os i. En diskussion af, hvilken samfundstype vi befinder os i, skal derfor ses som en måde at kridte banen op på, og finde en diskussionsramme.

Diskussionsrammen skal bruges til, at komme med et kvalificeret bud på de karakteristiske træk som præger samfundet i dag. Dette samfund – det senmoderne – vil jeg kigge nærmere på og finde karakteristiske træk, som måske kan forklare, hvordan vi tænker og opfører os, og ikke mindst hvorfor.

Rachel Kaplan og Stephen Kaplans (Kaplan og Kaplan) teori om rettet opmærksomhed (directed attention) og spontan opmærksomhed (involuntary attention) vil jeg inddrage, da den efter min mening, giver et kvalificeret bud på, hvorfor individer i det senmoderne samfund vælger at bruge tid i naturen. Kaplans teori skal derfor ses i forbindelse med Anthony Giddens (Giddens) og det samfund han beskriver.

Tanker om friluftsliv, og i dette tilfælde havkajak, som modkultur og en form for samfundskritik af et samfund med stadig stigende hastighed, er meget interessante. Af samme grund vil jeg gøre brug af de tanker der allerede er gjort på området, og forsøge finde eventuelle modkulturelle og samfundskritiske træk ved det at ro havkajak. Modkultur skal derfor ses i forbindelse med Giddens beskrivelser af det senmoderne samfund, men måske i virkeligheden også i forbindelse med Pierre Bourdieus (Bourdieu) distinktionsmekanismer.

Dernæst vil jeg koncentrere mig om Bourdieu som med hans habitus-, felt- og kapitalbegreber giver kvalificerede bud på, hvorfor individer agerer som de gør på det strukturelle niveau. Bourdieus begreber om habitus og distinktion vil jeg have særlig opmærksomhed på, da de er afgørende for, individernes valg og måden de agerer på – og særligt hvorfor.

Efterfølgende vil jeg koncentrere mig om Giddens som, efter min mening, giver et kvalificeret bud på samfundets karakteristika, samtidig med, at han overvejende fokuserer på individniveauet. I forbindelse med Giddens vil jeg primært fokusere på hans tanker om identitet og opbygningen af denne da det, ifølge Giddens, kan forklare mange af det ting vi beskæftiger os med, særligt i vores fritid.

Giddens og Bourdieu vil jeg derfor bruge, for at sætte det at ro havkajak ind i en samtidskulturel kontekst.

Min tanke er, at bruge Bourdieu som den sociologiske repræsentant for de strukturalistiske teorier, da hans udgangspunkt er, at det er strukturerne i samfundet som er grundlaget for individernes handlinger (Prieur 2006:13). Omvendt vil jeg vil bruge Giddens som den sociologiske repræsentant for de forstående teorier, da hans udgangspunkt er, at det er individerne som producerer og reproducerer strukturen i samfundet (Andersen 2013:459).

Kapitel 4. Den kvantitative undersøgelse

Jeg vil først gennemgå de vigtigste nøgletal fra den kvantitative undersøgelse og dernæst give mit bud på en analyse af resultaterne. Grunden til denne lidt firkantede fremgangsmåde er, at give læseren et hurtigt overblik over resultaterne, uden at tallene så at sige ”drukner” i analyserende forklaringer.

I analysen af den kvantitative undersøgelse vil jeg først sammenligne resultaterne med data fra Danmarks Statistik samt andre relevante nøgletal. Dernæst vil jeg forsøge at sammenholde resultaterne med Kaplan og Kaplans begreber om rettet- og spontan opmærksomhed, og tankerne om friluftsliv og havkajak som et modkulturelt fænomen.

I analysen af den kvantitative undersøgelse vil jeg desuden sætte fokus på, om der er mønstre i respondenternes besvarelser, som kan sættes ind i samfundets strukturer og Bourdieus tanker om habitus og distinktion. Selvom man kan argumentere for det problematiske i at fokusere på individuelle motiver i en anonym spørgeskemaundersøgelse, vil jeg dog alligevel have fokus på individernes bevæggrunde for at ro havkajak, med baggrund i Giddens tanker om identitet.

Kapitel 5. Den kvalitative undersøgelse

Jeg vil begynde med at beskrive omfanget af den kvalitative undersøgelse, samt begrunde udvælgelsen af informanter. Efterfølgende vil jeg analysere informanternes udtalelser i lyset af Kaplans tanker om rettet- og spontan opmærksomhed, samt tankerne om havkajak som modkultur.

Efterfølgende vil jeg analysere informanternes udtalelser med udgangspunkt i Bourdieus tanker om habitus og distinktion, og Giddens tanker om identitet.

Kapitel 6.

I det sidste kapitel vil jeg først konkludere på opgavens undersøgende problemstillinger og afslutningsvis på opgavens overordnede problemstilling, med baggrund i opgavens overordnede teori, samt henholdsvis den kvantitative og kvalitative undersøgelse.

1.5 Tidligere forskning om danskernes brug af havkajak

I arbejdet med denne masteropgave har jeg undersøgt, om der er lavet undersøgelser eller forskning som specifikt omhandler danskernes bevæggrunde for at ro havkajak - hidtil uden resultat.

I undersøgelsen ”Danskernes motions- og sportsvaner” fra 2007, som i 2009 udkom i rapportform (Pilgaard 2009), påvises det, at 2 pct. af de adspurgte ror kajak (Pilgaard 2007:51). Om der er tale om kap-, tur-, surf- eller havkajak nævnes dog ikke. Undersøgelsen har ikke fokus på individernes bevæggrunde eller motiver for at ro kajak. I et andet spørgsmål bliver sejlsport, surfing, kajak og dykning placeret i samme svarkategori. Man kan derfor ikke udlede noget specifikt om havkajak ud fra undersøgelsen. I undersøgelse fra 2007 vises en tabel med de 15 mest dyrkede sportsgrene og aktiviteter blandt voksne danskere, og kajak er ikke nævnt (Ibid. 49).

Havkajakroerne er en forening for havkajakroere i Danmark. Foreningen lavede i 2009 en spørgeskemaundersøgelse⁴ hvor 158 af foreningens ca. 1400 medlemmer blev inviteret til at besvare et spørgeskema. Undersøgelsen er den hidtil eneste af sin art i Danmark hvor der sættes fokus på havkajakroernes demografi.

Undersøgelsen kan ikke siges at være repræsentativ da kun omkring 10 % af foreningens ca. 1400 medlemmer deltog. Ligeledes må man formode, at der er mange personer som ror havkajak i Danmark uden at være medlem af nogen forening eller klub. ”Den kvantitativt største del af

⁴ Havkajakinfo, Havkajakroerne, juni 2009

aktiviteten i naturen i Danmark sker imidlertid stadig i form af det, man kan kalde det uorganiserede hverdagsfriluftsliv” (Bentsen 2009:43). Maja Pilgaard konkluderer i undersøgelsen Danskernes motions- og sportsvaner 2007, at ”rigtig mange aktiviteter foregår på egen hånd, og for samtlige aldersgrupper i voksenundersøgelsen er der flere, som angiver at dyrke noget på egen hånd end i forening” (Pilgaard 2007:56). Medlemsundersøgelsen fra Havkajakroerne kan derfor ikke opfattes som det generelle billede af havkajakroerne i Danmark, men kan i mine øjne bruges som en indikator.

Undersøgelsen ”Sport og motion i danskernes hverdag” viser at 2 pct. af de adspurgte ror kajak (Pilgaard 2009:373). Som i undersøgelsen fra 2007 skelnes der heller ikke denne gang mellem de forskellige kajaktyper.

En yderligere undersøgelse, ”Danskernes motions- og sportsvaner 2011” viser at 2 pct. af de adspurgte ror kano eller kajak (Laub 2011:71). Igen skelnes der ikke mellem kajaktyper, og kano nævnes desuden i samme kategori. Undersøgelsen viser desuden, at 5 pct. af kvinderne og 9 pct. af mændene dyrker sport eller motion på vandet – defineret som hav, sø eller å (Ibid. 124).

”Tryk i naturen” fra 2012 viser at 1,7 pct. af befolkningen regelmæssigt ror kajak (Andkjær 2012:25). Undersøgelsen estimerer det samlede antal kajakroere i Danmark i 2011 til at være 50.000 – 70.000 personer (Ibid. 41).

”Tryk i naturen” var en surveyundersøgelse af sikkerhedskulturen hos blandt andet havkajakroere, og havde derfor ikke særligt fokus på motiverne for at ro havkajak. Dog blev der lavet deciderede interviews med fem respondenter fra undersøgelsen og konklusionerne var, at naturoplevelsen samt det at opleve fred og ro fremhæves og kobles til nydelse, afstresning og livskvalitet. Det sociale havde stor betydning for mange roere, og adspurgte om motivationen for deltagelse udtrykte flere, at de først og fremmest forbandt kajakroning, med det at være sammen med andre (Ibid. 101).

I ”Fakta om friluftslivet i Danmark” konkluderes at danskerne årligt er 15 mio. gange på havet (Friluftsrådet 2013:18), og at 0,5 pct. af de adspurgtes seneste besøg i naturen var i kajak (Ibid. 19) – kajaktypen er igen ikke defineret.

Konkluderende kan man sige, at der er lavet undersøgelser om danskernes sports- og motionsvaner ad flere omgange, en medlemsundersøgelse om havkajakroere, en undersøgelse om sikkerhed til søs

hvor sikkerhed i havkajak var et af flere temaer, samt undersøgelser om friluftsliv i Danmark. Ingen af disse omhandler dog deltagernes bevæggrunde for at ro havkajak.

Med dette masterspeciale som omhandler danskernes bevæggrunde for at ro havkajak kan man derfor hævde, at jeg bogstaveligt befinder mig i ukendt og uudforsket farvand.

1.6 Friluftsliv og havkajak

Danmark råder over mere end 7000 km. kystlinje, og stranden og de kystnære områder har stor betydning for danskernes fritids- og friluftsliv (Andkjær 2012:11). Dertil kommer 120.000 søer og 69.000 km. vandløb⁵ hvor dog ikke alle er sejlbare eller velegnede til havkajak.

Inden for de seneste 30 år er der sket en kraftig udvikling i friluftslivet og i interessen for naturoplevelser i Danmark med flere aktive deltagere, flere organisationer og institutioner og et generelt højere aktivitetsniveau (Ibid. 11).

”Gennem hele friluftslivets historie er der stadig blevet udviklet nye former for udfoldelse i naturen. Nogle af dem, for eksempel kano- og kajakpadling, hører uden tvivl hjemme inden for det vi benævner friluftsliv” (Tordsson 2010:199). Kajak defineres her inden for det man normalt beskriver som friluftsliv, hvilket også må siges at være den almene opfattelse.

Kajak, og havkajak i særdeleshed, må dog siges at være en forholdsvis ny aktivitet i Danmark, men de seneste år har interessen været stærkt stigende. I dag er *”havgajakken i særdeleshed, mere populært end nogensinde”* (Andkjær 2005:176), og *”havgajakken, der er beregnet til turfriluftsliv, i disse år for alvor vinder frem ved de danske kyster”* (Haahr 2011:33).

I takt med den stadige økonomiske udvikling og den deraf følgende udnyttelse af naturen og dens ressourcer, bliver naturen, og måske særligt den uberørte natur *”en mangelvare, som vi vil besøge. Der er dog et område, hvor naturen stadig udfolder sig uden at bliver beskuet af mennesker. Det er havet”* (Jensen 2006:185).

Ifølge Bjørn Tordsson har de former for udfoldelse som identificeres med friluftsliv følgende kendetegn: Friluftsliv drejer sig om naturoplevelse og særligt oplevelse af ikke-tilrettelagt natur. De kræver aktiv handling og virker kropslig/sanselig, følelsesmæssigt og tankemæssigt involverende. Redskaberne skal være enkle. Aktiviteterne har overvejende en ”traditionel” orientering, og står derfor i kontrast til det man oplever i en moderne, urban eller ”civiliseret” livsform. Konkurrence i

⁵ <http://naturstyrelsen.dk/vandmiljoe/soeer-og-vandloeb/>

udpræget form hører ikke hjemme i friluftsbegrebet (Tordsson 2003:361). Alle disse nævnte kendetegn mener jeg også karakteriserer begrebet havkajak.

Man kan derfor med rette hævde, at havkajak er blevet en del af det vi omtaler som friluftsliv samtidig med, at havkajakken de senere år bliver brugt af flere og flere danskere.

Kapitel 2.

Metodevalg samt overvejelser ved kvantitative og kvalitative undersøgelser

I dette kapitel vil jeg gøre rede for de overordnede metodeteoretiske aspekter jeg har haft i forbindelse med denne opgave. Samtidig vil jeg forklare, diskutere og begrunde de forskellige metodiske tilgange i forbindelse med min indsamling af empiri.

Derudover vil jeg beskrive nogle af de overordnede overvejelser man bør have ved indsamling af empiri i henholdsvis kvantitative og kvalitative undersøgelser, samt de overvejelser jeg har haft. Ligeledes vil jeg komme ind på nogle af de begreber som knytter sig til disse forskellige undersøgelsesmetoder, samt fordele og ulemper ved disse.

Kapitlet vil på den baggrund fungere som de metodeteoretiske tanker og overvejelser bag indsamling af opgavens empiri, samt brugen af denne empiri i resten af opgaven.

2.1 Overordnet teori og faglige perspektiver

I analysen af de kvantitative og kvalitative interviews ønsker jeg at finde svar på opgavens overordnede problemstilling: Hvorfor ror danskerne havkajak?

I dette afsnit vil jeg derfor beskrive min overordnede metodeteoretiske tilgangsvinkel til opgavens problemstilling.

2.1.1 Fænomenologi og hermeneutik

Hensigten med forstående studier, som også kaldes fortolkende er, at udvikle en helhedsforståelse for de forhold som studeres, og for at belyse hvilken mening eller betydning som knytter sig til handlinger eller hændelser i samfundet (Grønmo 2004:371). Forstående studier baserer sig primært på kvalitative data og analyser, men også kvantitative data kan indgå i tolkningsgrundlaget (Ibid. 371). Da både fænomenologiske og hermeneutiske studier lægger vægt på fortolkning og forståelse, kan man karakterisere begge disse som forstående eller fortolkende studier.

Fænomenologi betyder læren om det som viser sig (Thornquist 2003:97), og udgangspunktet for fænomenologiske analyser er, at virkeligheden er sådan som aktørerne opfatter den. Af samme grund lægger fænomenologiske analyser stor vægt på at forstå handlinger med udgangspunkt i aktørernes egne synspunkter, og hensigten er at finde frem til aktørernes egen forståelse af sine handlinger, og hvilken mening handlingerne har for aktørerne selv (Grønmo 2004:372). Grundlaget

for at forstå aktørernes handlinger og meningen med disse er derfor, at forskeren får indsigt i intentionerne for disse handlinger. Samtidig skal handlingerne forstås ud fra aktørernes egne perspektiver ud fra den antagelse, at den virkelighed som de beskriver, er den rigtige (Kvale 2009:44).

Den fænomenologiske tilgangsvinkel betyder derfor, at jeg som forsker forsøger at forstå respondenternes handlinger på baggrund af deres udsagn, og samtidig opfatter disse udsagn som virkeligheden.

I denne opgave betyder det, at jeg må forstå og opfatte informanternes udsagn som værende virkeligheden i deres optik, og foretage analysen af de kvalitative interviews på baggrund af dette.

Hvor man i fænomenologien tager respondenternes udsagn for pålydende, forstår man i hermeneutikken deres handlinger som dele af en mere omfattende helhed (Grønmo 2004:374). En grundtanke i hermeneutikken er netop, at vi altid forstår noget på grundlag af visse forudsætninger. Vi møder aldrig verden forudsætningsløst (Gilje 2002:171).

Hermeneutik betyder fortolkningslære, og selvom en hermeneutisk analyse tager udgangspunkt i respondentens egen forståelse af dennes virkelighed, foretages den hermeneutiske fortolkning på et bredere grundlag (Grønmo 2004:373), og bliver kun forståelige i den sammenhæng eller kontekst, de forekommer i (Gilje 2002:176).

En grundtanke i hermeneutikken er derfor, at vi altid forstår noget på grundlag af visse forudsætninger. Vi møder aldrig verden forudsætningsløst. Hans-Georg Gadamer kalder disse forudsætninger for forforståelse eller for-domme (Ibid. 171). Med det menes, at forskeren møder respondenterne og deres udsagn, med sin egen virkelighedsopfattelse.

Den overordnede forskel mellem fænomenologi og hermeneutik er derfor, at den hermeneutiske vinkel vægter konteksten og forskerens helhedsforståelse, forforståelse og for-domme højere, end i fænomenologien.

Ligeledes er fænomenologer typisk interesseret i, at illustrere hvordan mennesker oplever fænomener i deres livsverden, hvor hermeneutiske forskere behandler fortolkningen af mening (Kvale 2009:30). På den baggrund kan man sige, at forskeren i hermeneutiske studier lægger større vægt på fortolkning af respondenterne, deres synspunkter og handlinger. En hermeneutisk tolkning er derfor vigtig når det handler om at forstå mennesker og deres handlinger (Thurén 2007:116).

På den baggrund vil jeg overordnet have en fænomenologisk tilgangsvinkel, men benytte mig af en hermeneutisk tolkning i analysen.

Det betyder med andre ord, at min forforståelse og for-domme vil spille en rolle i min forståelse af informanternes udsagn. Derfor kommer konteksten og min personlige virkelighedsopfattelse til at spille en rolle, i mit forsøg på at forstå og analysere informanternes udsagn i de kvalitative interviews.

Hermeneutisk fortolkning foregår derfor enten ved, at forskeren fokuserer på respondenternes egne fortolkninger, eller ved at forskeren selv fortolker respondenternes fortolkninger, på baggrund af konteksten samt forskerens forforståelse og for-domme. Denne tolkning af aktørernes egen fortolkning kaldes ofte dobbelt hermeneutik (Grønmo 2004:374).

2.1.2 Induktive og deduktive oplæg

Grønmo beskriver deduktive oplæg som studier med hovedvægt på problemformulering og teori-testning, og induktive oplæg som studier med særlig vægt på fortolkning og teoretisk forståelse på baggrund af empiriske analyser. Desuden kan induktive oplæg være hensigtsmæssige når man skal undersøge fænomener, som ikke har været genstand for tidligere forskning (Ibid. 34). Dette speciales overordnede spørgsmål har ikke været undersøgt tidligere, og jeg forsøger samtidig at tolke respondenternes svar på baggrund af empiriske analyser og min teoretiske baggrund. Jeg vil derfor hævde, at dette studie bygger på et induktivt oplæg.

2.1.3 Individualisme og kollektivism

Hvor metodologisk individualisme tager udgangspunkt i, at samfundsvidenskabelig kundskab må bygges på kendskab til det enkelte individ, går metodologisk kollektivism derimod ud på, at information om enkeltindivider ikke er tilstrækkelig som grundlag for kundskab om samfundsmæssige forhold (Ibid. 30).

Et mellemstandpunkt er metodologisk relationisme som forsøger at overskride skellet mellem metodologisk individualisme og metodologisk kollektivism. Metodologisk relationisme betoner særligt relationer mellem aktører og strukturer (Ibid. 31).

Da Bourdieu netop har fokus på samspillet mellem struktur og individ, vil man derfor kunne forbinde ham med metodologisk relationisme og Giddens, som derimod har primært fokus på individet, vil man kunne kalde for metodologisk individualist.

Ifølge Grønmo tager metodologisk individualisme udgangspunkt i mikroniveau, og metodologisk relationisme i mesoniveau (Ibid. 32). Mikroniveauet som tager udgangspunkt i enkeltpersoner (Ibid. 31), stemmer på den måde godt overens med Giddens som har primært fokus på individet, og mesoniveauet som inkluderer sociale netværk, (Ibid. 31) passer godt på Bourdieu som blandt andet har fokus på disse.

Undersøgelserne i denne opgave vil primært fokusere på mikro- og mesoniveau, og derfor er både Giddens og Bourdieu velegnede til analysen af disse.

2.2 Kvantitative undersøgelsesmetoder

Hovedformålet med at gennemføre en kvantitativ undersøgelse er i langt de fleste tilfælde at kunne generalisere (Rasmussen 2010:119), og vi kommer ikke *”utenom at kvantitative tilnæringsmåter i dag utgjør en svært stor og vigtig del av samfunnsvitenskapelig forsknings- og utredningsarbeid”* (Holme 1996:139).

”I mange tilfeller kalles disse for ekstensive metoder (tar for seg mange enheter), men de er relativt lukkede (informasjonen som skal samles inn, er predefinert av forskeren)” (Jacobsen 2005:235).

Forskeren har fra undersøgelsens start defineret hvilke spørgsmål der skal stilles, og dermed også hvilke spørgsmål der ikke skal stilles – altså hvad der er henholdsvis relevant og ikke-relevant – hvilket må siges at være en normativ tilgang. Endvidere har forskeren bestemt hvilke svarmuligheder undersøgelseskemaet indeholder uden hensyn til, om de også er relevante for respondenterne. Af samme grund er det også essentielt, at forskeren har en bred og omfattende viden om undersøgelsestemaet, for på den måde at kunne stille relevante og præcise, men lukkede, spørgsmål. Med min personlige baggrund som havkajakroer, min professionelle baggrund som underviser og havkajakinstruktør igennem 10 år i kommerciel og ikke-kommerciel sammenhæng, samt min interesse for havkajakroning generelt vil jeg hævde, at jeg har den nødvendige baggrundsviden som er påkrævet.

En af de største udfordringer ved gennemførelsen af dataindsamlingen er at sørge for, at flest mulige af personerne i udvalget er med i udspørgningen (Grønmo 2004:182). Udvalget er i denne opgaves sammenhæng, de danskere som ror havkajak.

Jeg har kontaktet både de organiserede og uorganiserede havkajakroere i Danmark. De organiserede havkajakroere har jeg kontaktet via DKF, som organiserer havkajakkurser og –uddannelser i forbindelse med EPP. DGI har også deres egen uddannelsesstandard i forbindelse med havkajak.

Begge disse organisationer har sendt information om undersøgelsen samt link til spørgeskemaundersøgelsen i et nyhedsbrev til deres medlemmer.

Foreningen Havkajakroerne, som er Danmarks største forening udelukkende for havkajakroere, har sendt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen direkte til deres medlemmer via mail.

10 havkajakklubber eller kajakklubber med en afdeling for havkajakker har videreformidlet informationer om undersøgelsen samt link til selve undersøgelsen til deres medlemmer, og fire kajakbutikker har lagt tilsvarende informationer på deres hjemmeside. 19 facebookgrupper med primær fokus på havkajak, og tre facebookgrupper med primær fokus på friluftsliv, har lagt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres side.

Personerne hos henholdsvis DKF, DGI samt de (hav) kajakklubber jeg har kontaktet, har jeg valgt at definere som de organiserede havkajakroere, da de er medlem af en (hav)kajakklub eller har berøring med en organisation eller et forbund i havkajakøjemed.

De uorganiserede havkajakroere har fået informationer om spørgeskemaundersøgelsen via forskellige grupper på Facebook.

Grunden til at jeg har valgt at bruge Facebook til at komme i kontakt med de uorganiserede havkajakroere er, at der netop på dette sociale medie findes mange forskellige interessegrupper, deriblandt havkajakroere, som ikke er tilknyttet organisation, klub eller forening. Brugen af Facebook skal derfor ikke opfattes som en reklame eller særlig forkærlighed for netop dette sociale medie, men simpelthen en mulighed for at kunne informere de uorganiserede havkajakroere om denne undersøgelse.

Alle de ovenstående havkajakroere har, hvis de har klikket på linket i den tilsendte mail eller i opslaget, blevet en del af min spørgeskemaundersøgelse som er lavet i programmet QuestBack – altså en kvantitativ undersøgelse. På den måde har jeg forsøgt, at få flest mulige respondenter, både de organiserede og uorganiserede, for at gøre undersøgelsen så valid som muligt.

2.2.1 Fordele og ulemper ved kvantitative undersøgelser

Da spørgeskemaundersøgelsen kommer til at foregå som en frivillig netbaseret undersøgelse, er der flere faktorer jeg skal være opmærksom på.

2.2.2 Frafaldet

Et stort problem ved gennemførelse af spørgeskemaundersøgelser er det faktum, at det ikke er alle adspurgte som svarer på spørgeskemaet, eller måske kun svarer på den del af det. *”Den del af stikprøven som ikke indgår svar på kaldes frafaldet”* (Rasmussen 2010:122). Dette vil derfor resultere i en systematisk skæv undersøgelse, som ikke måler det man ønsker at måle. Man vil ikke fuldstændig kunne undgå dette, men man bør overveje grundigt, om det er muligt at designe oplægget til undersøgelsen, samt designet af selve undersøgelsen og spørgsmålene i denne sådan, at man kan minimere dette frafald. Ydermere skal man i undersøgelsens konklusioner være opmærksom på dette frafald – altså at undersøgelsen måske ikke repræsenterer alle de (ønskede) respondenter eller grupper. Disse undersøgelseseffekter (Jacobsen 2005:134) viser samtidig *”at frafaldet ofte ikke er tilfældig (Steeh, 1981). Tvert imot er det noen grupper som ganske systematisk ser ut til å falle fra”* (Ibid. 297). At respondenterne ikke vil svare fører automatisk til frafald, men det kan også komme til udtryk i form af useriøse eller bevidst fejlagtige svar. Det sidstnævnte problem er størst når respondenterne selv udfylder skemaet (Grønmo 2004:183). Dette problem kan, hvis jeg ikke er meget opmærksom på det, blive problematisk. Min undersøgelse er jo netop frivillig og interessebaseret samtidig med, at respondenterne selv udfylder skemaet.

Den positive vinkel har været, at min undersøgelse handler om havkajakroernes fritidsinteresse og derved har mit håb været, at de netop på grund af dette, har haft en særlig interesse i at deltage i undersøgelsen. Den negative vinkel er, at jeg i min personlige mailbox, på Facebook og forums forskellige steder på internettet, ofte modtager opfordringer til at deltage i diverse spørgeskemaundersøgelser om dette og hint. Jeg vælger dog sjældent selv at deltage i disse undersøgelser, og hvorfor skulle mulige respondenter til min spørgeskemaundersøgelse være meget anderledes end mig?

2.2.3 Respondenterne

En anden udfordring er, at visse samfundsgrupper simpelthen ikke ønsker at deltage i undersøgelser. *”Der kan således systematisk mangle grupper som eksempelvis de ældre, personer med kort uddannelse, personer med udenlandsk baggrund osv.”* (Andersen 2013:121). Dette kan til dels løses ved at arbejde med en stratificeret udvælgelse (Rasmussen 2010:121), men på grund af problemstillingens meget specifikke karakter mener jeg ikke, at en stratificeret udvælgelse er formålstjenelig i dette tilfælde. Jeg vil derfor i analysen af data fra spørgeskemaundersøgelsen være særlig opmærksom på denne problematik. Dog har jeg udvalgt informanter til de kvalitative

interviews ud fra en tilnærmet stratificeret udvælgelse, på baggrund af resultaterne fra den kvalitative spørgeskemaundersøgelse (se kapitel 5.1).

Et andet typisk problem under dataindsamlingen hænger sammen med respondentens evne til at svare (Grønmo 2004:183). Det kan være at personer ikke har adgang til internettet, har læsevanskeligheder osv. Deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen er dog alle tilknyttet internettet da de figurerer i mailbaserede medlemskartoteker eller er tilmeldt interessebaserede grupper på Facebook. Jeg er bevidst om, at der er personer som (stadig) ikke er tilknyttet internettet, men i dagens Danmark (2016) må det nok siges at være et mindretal.⁶

Det tredje typiske problem er knyttet til respondentens forståelse af spørgsmålene (Ibid. 184). Problemer med forståelsen kan være problematiske i en spørgeskemaundersøgelse, da det ikke er sikkert at respondenter forstår spørgsmålet på samme måde, som forskeren havde formuleret det. Da respondenter samtidig ikke har mulighed for at stille eventuelle opklarende spørgsmål til forståelsen, kan dette resultere i, at respondenter svarer på noget som spørgsmålet reelt ikke lægger op til, eller at respondenter giver svar på spørgsmålet som denne forstår det, men som det ikke oprindeligt var ment fra forskerens side. *”Det vil være afhængig af den virkelighedsforståelse som hver enkelt undersøgelsesenhed har. Virkelighedsforståelsen kan variere sterkt, afhængig af uddanning, yrke, erfaring og mer generelt hvilken situation de er i”* (Holme 1996:146). Denne problematik har jeg forsøgt at komme i forkøbet ved, at have gennemført forskellige tests⁷ af spørgeskemaet inden det blev offentliggjort på nettet.

Ved den kvantitative internetundersøgelse har jeg ikke haft nogen kontrol over, hvem der valgte at deltage i undersøgelsen. *”Det kan være personer som generelt er udadvendte eller kontaktsøgende, personer som er specielt interesseret i temaet for studiet, eller personer som gerne vil stå frem med et bestemt budskab i forhold til det pågældende studie”* (Grønmo 2004:102). Det kan i værste fald føre til en skævvridning i udvalget af respondenter, og i sidste ende resultere i et ikke-repræsentativt udvalg af respondenter. Ligeledes vil det ofte være personer med markante meninger der melder sig, hvis der skal indsamles oplysninger om en bestemt sag, og personernes meninger i stikprøven

⁶ I 2014 havde 93% af alle danske familier adgang til internettet, og tallet er formodentligt ikke blevet mindre siden undersøgelsen. Kilde: <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=18686&sid=itbef>

⁷ Præ-test af spørgsmålene i denne undersøgelse er blevet gennemført ved at 25 unge i alderen 15-17 år, samt 15 personer over 18 år har svaret på spørgsmålene i et lokale hvor jeg har været til stede, og derfor har kunnet hjælpe og få umiddelbar respons. Alle disse personer havde meget begrænset viden om havkajak. Efterfølgende er tilsvarende præ-test blevet gennemført, denne gang med 17 unge i alderen 16-17 år og 12 personer over 18 år – alle med erfaring i at ro havkajak.

vil ikke være repræsentative for hele befolkningen (Rasmussen 2010:120). Indholdet og spørgsmålene i spørgeskemaundersøgelsen kan i nogen grad modvirke disse ”markante meninger” og personer med ”bestemte budskaber”, da jeg i den kvantitative undersøgelse har spurgt bredt og generelt om de overordnede bevæggrunde for at ro havkajak, men det er absolut noget jeg har været opmærksom på i analysen af resultaterne i den kvantitative undersøgelse. Kun to personer ud af det samlede antal respondenter kom med såkaldt ”bestemte meninger” i spørgeskemaundersøgelsen.⁸

2.2.4 Hvem eller hvad bestemmer spørgsmålene?

Kvantitative undersøgelser er i sagens natur designet således, at de data man modtager skal kunne kvantificeres. Problemet opstår hvis den problemstilling man vil undersøge er så kompleks, at respondenternes svar ikke kan kvantificeres – skal man så ændre problemstillingen? Er det med andre ord det interessante spørgsmål eller det som er teknisk muligt som bestemmer, hvad der skal undersøges? *”I realiteten er dette et forkledd normativt standpunkt: det som er teknisk muligt, bør styre forskningsprocessen”* (Holme 1996:145). Min spørgeskemaundersøgelse har i den sammenhæng været brugt til, at jeg kunne danne mig et overordnet billede af de danske havkajakroere og har derved ikke været kompleks. De mere dybdeborende spørgsmål valgte jeg bevidst at vente med, til de kvalitative interviews.

2.2.4 Gyldighed

En kvantitativ undersøgelse har nogle klare fordele. Man kan uden de store omkostninger spørge mange respondenter, og derved få et repræsentativt udvalg hvorfra man kan drage nogle generelle konklusioner. Denne type undersøgelse har altså en høj ekstern gyldighed (Jacobsen 2005:132). Informationerne som indhentes er typisk i tal-form og derved lette at behandle i computerprogrammer, og respondenternes svar kan derfor gengives i tal og procenter, som derefter kan sammenholdes med andre lignende undersøgelser.

”Hovedproblemet med e-post- eller internett-baserte skjemaer er nettopp lav svarprosent, enkelte ganger så lav som under 10 %” (Ibid. 262). Denne lave svarprocent skal også medtænkes når man konkluderer på undersøgelsen, og i særlig grad hvis man samtidig bruger resultaterne til at komme med nogle generelle betragtninger. Igen har jeg sat min lid til, at de personer som jeg ønskede skulle deltage i undersøgelsen om deres fritidsinteresse, faktisk også har valgt at deltage. Omvendt

⁸ I feltet hvor respondenterne kunne skrive deres kontaktoplysninger med henblik på efterfølgende interview har den ene af disse to personer udtrykt kritik af, at jeg ikke spurgte ind til deres instruktørniveau, og den anden person mente ikke at havkajakroere have noget at gøre i DKF.

vil jeg aldrig få svarprocenten på min undersøgelse af vide, da jeg ikke ved hvor mange potentielle respondenter, der har set informationerne om undersøgelsen på de forskellige fora på internettet.

2.2.6 Kontrol

Problemerne ved at forskeren ikke selv kan kontrollere hvem der vælger at deltage i en frivillig internetbaseret undersøgelse, altså hvor respondenterne deltager via selvudvælgelse, er mange. For det første ved man ingenting om de personer som ikke vælger at deltage, og man ved ikke hvor stor denne gruppe i virkeligheden er. Man bør derfor overveje om de respondenter som vælger at deltage i undersøgelsen i virkeligheden er repræsentative, for den gruppe man undersøger. Dernæst kan der opstå systematiske skævheder, idet der er potentielle respondenter som ikke bliver gjort opmærksomme på undersøgelsen. Desuden må man forvente, at personer som ikke har tænkt over eller beskæftiget sig med de tanker eller problematikker som undersøgelsen fokuserer på, vælger ikke at svare. ” *Det er svært få eller ingen som ringer inn og svarer at de ikke har noen spesiell mening om temaet*” (Ibid. 292).

2.2.7 Forskeren

Den kvantitative metode bygger på idealet om den objektive videnskab. Forskeren skal være observerende og dermed være på afstand af det, som iagttages og undersøges. ” *Men forskeren er ikke, og kan ikke være, verdinøytral og objektiv. Han er et menneske*” (Holme 1996:142). Dette kan eksempelvis komme til udtryk i forskellige (subjektive) formuleringer af spørgsmål og rækkefølgen af disse, samt forskellige vægtninger og tolkninger af respondenternes svar. ” *For det første har forskeren en utdanningsbasert før-forståelse av det fenomenet han skal studere. For det andre vil også forskeren i sin tilnærming bære med seg visse sosialt baserte før-dommer*” (Ibid. 143). Jeg har i min undersøgelse forsøgt at minimere disse ”socialt baserede fordomme” ved, at lade forskellige personer med forskellige uddannelsesmæssige baggrunde, forskellig geografisk bosted mm. kaste et kritisk blik på mit spørgeskema.

Man bør også overveje om der i en spørgeskemabaseret internetundersøgelse er for stor afstand mellem forsker og respondent. ” *For stor avstand kan føre til lav forståelse for det fenomenet som egentlig undersøkes*” (Jacobsen 2005:134). Omvendt kan denne afstand også være en fordel, da man på den måde undgår eventuelle personlige præferencer eller sympatier til de enkelte respondenter, og dermed behandler alle på samme neutrale måde.

Jeg har selv roet havkajak i mange år, undervist i havkajak både i uddannelsesmæssig- og kommerciel sammenhæng, deltaget i forskellige ”havkajak-samlinger”, og desuden er flere af mine

venner ivrige havkajakroere. Det kan derfor være problematisk at være så involveret i aktiviteterne omkring havkajak, både professionelt og personligt, og samtidig skulle optræde i rollen som forsker, og derfor kunne have en kritisk distance.

Bourdieu påpeger, at det er mere end almindeligt svært for dem der hører til i et miljø, at formulere de uskrevne regler, der strukturerer måderne, ”man” gør tingene på fordi man tager sin egen praksis for givet, da det jo bare er det ”man” i almindelighed gør (Wilken 2011:20).

Forskerens kritiske afstand til det der undersøges bliver problematisk, da forskeren jo selv har en social baggrund som spiller en rolle for forståelsen af dennes virkelighed. Derudover står forskeren altid i relation til de mennesker de udforsker (Ibid. 117).

Som, på den ene side havkajakroer og deraf en del af miljøet, og på den anden side objektiv forsker med en objektiv kritisk distance til det fænomen jeg undersøger, kan man stille det logiske spørgsmål: Overser jeg, på grund af min egen habitus og involvering i aktiviteten og miljøet det utalte og usagte i en sådan grad, at det ikke lykkes mig at komme indtil kernen af min problemstilling?

Jeg mener dog, som Tommy Langseth, at denne habitus, viden og indsigt rent faktisk kan være en fordel. *”I will argue that my insider status in these sports did not make me lose critical sense, but rather allowed me to be more critical and more distanced towards assertions participants made about their activities”* (Langseth 2012:159). Omfattende kendskab og forhåndsviden kan på den måde resultere i, at forskeren rent faktisk har en mere kritisk tilgang til respondenternes udtalelser, da *”it is my assertion that my own participation in these kinds of sports allowed me not to take the agents’ claims at face value”* (Ibid. 160). Denne pointe er i Bourdieus optik meget vigtig, da motiverne som bestemmer vores måder at tænke og handle på ikke altid er os bevidst, og da habitus samtidig er en kropslig lagret erfaring, er vi derfor ikke bevidst om den.

2.3 Kvalitative undersøgelsesmetoder

”Inden for pædagogikken og sundhedsvidenskaberne har kvalitative interview været en almindelig forskningsmetode i årtier” (Kvale 2009:25).

Kvalitative undersøgelser er karakteriseret ved, *”at de går i dybden, men ikke i bredden”* (Repstad 2004:17). Med det menes, at man i metoden ikke fokuserer på større befolkningsgruppers forskellige karakteristika og præferencer, som man undersøger ved hjælp af eksempelvis omfattende spørgeskemaundersøgelser med mange respondenter, men at man derimod, med et

mindre antal respondenter, ”beskriver nyansert ”det som finns”, og er mindre opptatt av hvor ofte det fins” (Ibid. 23).

Kvalitative studier er derfor ofte studier af snævre og specifikke miljøer hvor målet er, at give ”en helhetlig beskrivelse av prosesser og særtrekk ved netopp dette miljøet” (Ibid. 24). Netop denne form for ”helhetlig beskrivelse” af et specifikt miljø, er præcis det jeg ønsker at opnå i den kvalitative undersøgelse af de danske havkajakroere i denne opgave. Ydermere er kvalitative undersøgelser også kendetegnet ved, at give nuancerede beskrivelser samt være særligt egnede, når man ønsker at se sammenhænge mellem individ og kontekst (Jacobsen 2005:131).

Metoderne i kvalitative undersøgelser beskrives ofte som intensive (Ibid. 166) med de fordele det giver (Ibid:132), og koncentrerer sig om forholdsvis få respondenter (Holme 1996:76).

Med andre ord egner kvalitative metoder sig godt til at undersøge, hvad der ligger bag handlinger og fænomener. ”Dermed ser vi lett en tilknytning til den fortolkende eller forstående vitenskapstilnærmingen” (Jacobsen 2005:131).

2.3.1 Fordele og ulemper ved kvalitative undersøgelser

Der er naturligvis både fordele og ulemper ved den kvalitative forskningsmetode.

Som forsker er målet med interviewet, at komme så langt ned i- og ind i problemfeltet som overhovedet muligt med risiko for at komme for ”tæt på” og derved krænke informanten, men ønsker på den anden side at respektere informantens grænser, hvorved forskeren risikerer at få empirisk materiale, der kun skraber overfladen.

2.3.2 Informanter

Jeg har i denne opgave udelukkende valgt at bruge respondentinterviews (Holme 1996:100, Repstad 2004:17), og har bevidst fravalgt informantinterviews⁹ (Holme 1996:100), da det netop er de enkelte personers egne begrundelser for at ro havkajak jeg vil undersøge, og ikke ”andres meninger om deres meninger”.

Litteraturen omtaler og beskriver flere forskellige måder at interviewe informanter på. Jeg har i denne undersøgelse valgt at bruge det semistrukturerede kvalitative forskningsinterview hvor informanterne er blevet interviewet enkeltvis. Grunden til dette er, at man i det kvalitative

⁹ Her forstås Holmes definition af henholdsvis respondent- og informantinterviews, og ikke min definition af respondenter og informanter.

forskningsinterview søger at forstå verden ud fra informanternes synsvinkel, udfolde de meninger der knytter sig til deres oplevelser, og afdække deres livsverden forud for videnskabelige forklaringer (Kvale 2009:17).

Interviewpersonerne til de kvalitative interviews er udvalgt ved, at deltagerne i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse blev opfordret til at skrive deres e-mail adresse eller telefonnummer i den indsendte formular, med henblik på et senere interview. Der var 335 personer som vedhæftede deres kontaktoplysninger til deres besvarelse, hvoraf jeg har udvalgt 10 personer til interviews.

Selvselektion er defineret ved, at *”udvalget etableres på grundlag af de aktører som selv melder sig og siger at de er villige til at være med”* (Grønmo 2004:101). Ved denne metode har jeg ikke haft kontrol med, hvilke personer som selv har valgt at deltage i undersøgelsen. Omvendt har jeg selv kunne vælge mellem de interesserede deltagere, dvs. de personer som havde vedhæftet deres kontaktoplysninger med henblik på interview, og har derfor har nogen kontrol over, hvilke personer jeg udvalgte til interviews, og har derved kunne opveje eventuelle skævheder (Ibid. 102).

Der er altså tale om delvis selv-selektion hvor 335 personer har tilkendegivet at de ønskede at stille sig til rådighed for interviews (selv-selektion), hvorefter jeg har udvalgt 10 personer på baggrund af bestemte kriterier¹⁰ – udvælgelsen af respondenter er altså ikke sket tilfældigt (Holme 1996:99). Baggrunden for udvælgelsen er, at de alle repræsenterer den typiske danske havkajakroer – altså de personer som denne opgave handler om.

”Hovedkriteriet for å komme med i utvalget er alltid om forskeren regner med, at de aktuelle personene har relevant informasjon for prosjektets problemstilling, enten det er meninger, kunnskap, holdninger, erfaringer eller annet som etterlyses” (Repstad 2004:81).

Informanterne i min undersøgelse vil alle repræsentere ”den typiske” havkajakroer ud fra det billede og de resultater, den kvantitative spørgeskemaundersøgelse har genereret. I min undersøgelse har jeg netop fokus på hvorfor ”den typiske” dansker ror havkajak. For at besvare opgavens problemstilling, vil det derfor være mest formålstjeneligt, at lave kvalitative forskningsinterviews med informanter som er repræsentative for de brede udsnit af den kvantitative undersøgelse – altså at interviewe udvalgte informanter som repræsenterer ”det typiske”.

¹⁰ Se kapitel 5.1 om kriterier for udvælgelse af informanter til kvalitative interviews

Denne fremgangsmåde går stik imod tankerne om, at *”får å få mest mulig allsidig datagrunnlag bør informantene være mest mulig ulike..... med hensyn til alder, kjønn, posisjon i feltet osv.”* (Ibid. 58). Jeg vil dog stadig argumentere for, at interviewe ”de typiske” havkajakroere da det jo netop er de personer, jeg undersøger i denne opgave på trods af, at *”når informantene er ulike, øker sjanserne for å finne nye relevante data”* (Ibid. 58), *”en søker de ekstreme tilfellene, og ikke de gjennomsnittlige, for gjennom dette å få en så stor variasjonsbredde i materialet som mulig”* (Holme 1996:99) samt at, det er en *”god regel for kvalitativ utvalgs metode å få mest mulig ulike relevante undersøkelsesenheter”* (Ibid. 100).

Jeg vælger at holde fast i min prioritering ud fra en grundlæggende tanke om, at *”vil vi ha tak i det typiske, bør vi forsøke å finne de typiske respondentene”* (Jacobsen 2005:176).

Et problem ved kvalitative metoder er, at forskeren har lettest ved at få mest mulig information fra de velartikulerede og samarbejdsvillige respondenter (Repstad 2004:59). Derfor kan det også som forsker være fristende at opsøge og interviewe netop denne type personer, selvom de ikke nødvendigvis er repræsentative for den gruppe personer eller det fænomen man undersøger. Jeg har dog på baggrund af den kvantitative undersøgelse ikke kunne se, om de personer jeg havde udvalgt til de senere kvalitative interviews var velartikulerede og samarbejdsvillige – de er udvalgt udelukkende på baggrund af nogle specifikke kriterier.

Et problem kan være, at en informant i et interview kan være meget velartikuleret og have et blomstrende og interessant sprog og, at dennes udtalelser derfor kommer til at fylde uforholdsmæssigt meget i opgaven. Jeg har derfor været opmærksom på, at få et varieret udvalg af kommentarer og udtalelser fra informanterne, og samtidig lade meningsindhold vægte højere end sproglig form.

Jeg har været meget opmærksom på, at netop de personer som jeg har valgt at interviewe, er repræsentative for gruppen af havkajakroere som jeg har ønsket at undersøge, da det at få ikke-repræsentative *”personer med i utvalget, kan føre til at hele undersøkelsen bliver verdiløs sett i forhold til utgangspunktet for arbeidet”* (Holme 1996:99).

Min brug af informanter har ligeledes resulteret i, at jeg udelukkende har baseret denne undersøgelse på førstehåndskilder, hvilket har resulteret i en højere kildeværdi (Repstad 2004:106).

Jeg har valgt at tro på, at informanterne har givet sande og troværdige svar under deres interviews, hvilket kan være problematisk (Kvale 2009:320). Samtidig er jeg dog heller ikke blind for, at informanten måske har forsøgt, at tale sig bedre end de egentlig er, og fremstå i et mere fordelagtigt lys. *”Respondenterne kan gi feilaktige svar, for eksempel fordi de vil imponere intervjueren”* (Grønmo 2004:123), og det kan *”hænde at respondenterne, bevidst eller ubevidst, overdriver sig egen aktivitet, sådan at denne type handlinger bliver overrapporteret eller overvurderet i vore data”* (Ibid. 172). Disse overdrivelser kan forekomme *”hvis vi spørger om handlinger med høj social status, som for eksempel teaterbesøg”* (Ibid. 172) eller i dette tilfælde havkajakroning, som jeg i opgaven argumenterer for, også udtrykker en vis form for social status.

Dette er alle elementer der kan påvirke mit datamateriale, og derfor noget jeg har haft fokus på. Særligt set i lyset at en undersøgelse af danskernes kulturvaner fra 2012, hvor der var stor uoverensstemmelse i besvarelser angående teaterbesøg, og det faktiske antal solgte teaterbilletter.¹¹

2.3.3 Asymetri

Et interview er en udveksling af synspunkter mellem to personer, der taler sammen om et emne af fælles interesse (Kvale 2009:18) samtidig med, at et *”godt interview er ikke spørgsmål og svar, men en dialog mellem to personer, hvormed der opbygges en fælles forståelse af et område”* (Rasmussen 2010:99).

Denne dialog og udveksling af synspunkter skal dog ikke tages alt for bogstavligt, da man ikke skal betragte *”et forskningsinterview som en fuldstændig åben og fri dialog mellem ligestillede partnere”* (Kvale 2009:50). Af samme grund kan det også være *”misvisende, med desværre almindelig udbredt praksis at referere til interviewet som dialog”* (Tanggaard 2014:41).

Et forskningsinterview er en professionel samtale med en asymmetrisk magtrelation (Kvale 2009:51), hvor interviewerens har den videnskabelige kompetence, igangsætter og bestemmer samtalerammen for interviewet, stiller spørgsmål, og også er den som afslutter samtalen. Ud over det er interviewet en envejsdialog, hvor de deltagendes roller på forhånd er klart defineret – interviewerens (ud)spørger, og informanten svarer. Samtalen, eller interviewet, er samtidig en instrumental dialog (Ibid. 51), hvor samtalen er et instrument, eller et middel, til indsamling af empiri, og hvor informanten bruges som middel for tilegnelse af denne empiri. Sidst men ikke

¹¹ <http://politiken.dk/kultur/ECE1812109/forskere-kritiserer-danskernes-kulturvaner/>

mindst har interviewereren monopol på at fortolke interviewet, og derved magten til at finde frem til ”den egentlige” mening.

På den ene side har jeg måttet være tro over for informanternes udsagn og tage dem for pålydende, men vil samtidig, med min egen forforståelse, for-domme og viden som samfundet og dets strukturer, reflektere over, om der er bagvedliggende årsager. *”Dette har Giddens kaldt ”dobbelt hermeneutik”, idet forskeren fortolker noget, der allerede er fortolket af aktørerne selv”* (Brinkmann 2008:41). Dog har jeg været opmærksom på, ikke at overfortolke informanternes svar, og udlede konklusioner som ikke var informanternes mening og hensigt, og derved udøve symbolsk vold mod disse (Prieur 2006:204).

”Man kan konkludere, at et forskningsinterview ikke er en åben og dominansfri dialog mellem ligeværdige parter, men en specifik hierarkisk og instrumentel samtaleform, hvor interviewereren iscenesætter og scripter interviewet ud fra sine forskningsinteresser” (Tanggaard 2014:45).

Omvendt råder informanterne også over deres egne magtmidler som til en vis grad kan mindske denne asymmetri, men i sidste ende være ødelæggende for undersøgelsen. De kan eksempelvis glide af på et spørgsmål, tale om noget andet end hvad forskeren ønsker, sige hvad de tror interviewereren gerne vil høre (Ibid. 44), eller slet og ret tilbageholde relevant information (Kvale 2009:52).

Informanten kan desuden have nogle forudindtagne ideer om hvilke svar forskeren forventer af ham eller hende, og informantens svar kan derfor være et udtryk for hvad denne tror forskeren forventer, og ikke hvad informanten selv mener (Holme 1996:101).

2.3.4 Det semistrukturerede interview

Det semistrukturerede kvalitative interview er karakteriseret ved, at være en forholdsvis åben interviewform som tilrettelægges på baggrund af en interviewguide. En sådan tilrettelæggelse, og dermed ”lukning” eller indsnævring, af interviewet kan man argumentere for, går imod idealet i den kvalitative metode. Omvendt kan man hævde, at *”det altid vil forekomme en viss pre-strukturering, selv om denne er ubevisst”* (Jacobsen 2005:144) samtidig med, at denne præ-strukturering ikke nødvendigvis betyder at interviewet blive lukket eller indsnævret, men at der bliver sat mere fokus på bestemte undersøgelsesaspekter og begreber end på andre – nærmere betegnet de undersøgelsesaspekter som undersøgelsen omhandler.

Interviewguiden bør have nogle overordnede spørgsmål og eventuelle opfølgende spørgsmål under hvert tema, men bør ikke være alt for detaljerede, da de i visse tilfælde kan passivisere informanterne når de *"ferdigprogramerte spørgsmålene kommer tett som hagl"* (Repstad 2004:78). Jeg har forsøgt at formulere mine spørgsmål så åbne som muligt på trods af, at *"bevidst ledende spørgsmål er nødvendige dele af mange spørgeprocedurer"* (Kvale 2009:194).

Det semistrukturerede interview kræver, at interviewerens har en omfattende viden om interviewemnet og på forhånd ved, hvilke temaer der er vigtige at forfølge, uddybe og fokusere på (Ibid. 188). Denne viden betyder også, at interviewerens kan forholde sig kritisk til informanternes udsagn, og ikke tage alt hvad der bliver sagt for pålydende, men derimod stille kritiske spørgsmål for at efterprøve reliabiliteten og validiteten af udsagnene. Informantens svar må gerne følges op af yderligere improviserede spørgsmål fra interviewerens sådan, at denne opmuntres til at uddybe og begrunde sine svar (Repstad 2004:78). På den måde kan informanten også føle sig hørt og lyttet til, få en fornemmelse af, at hans eller hendes mening faktisk er betydningsfuld, *"og det er meget vigtigt, da mange mennesker ofte vil have en vis ærefrygt over for folk, der kommer fra universitetet, for at interviewe netop dem"* (Rasmussen 2010:98).

Af samme grund har jeg brugt interviewguiden til de semistrukturerede interviews som udgangspunkt for interviewet, og ikke som en slavisk gennemgang af spørgsmål. Det betyder samtidig, at jeg i mange tilfælde har fraveget fra interviewguidens struktur og spørgsmålenes rækkefølge der hvor det var naturligt at gøre. Ligeledes er der i alle interviews blevet stillet opfølgende spørgsmål til svar som informanterne er kommet med – spørgsmål som ikke fremgår af interviewguiden. (se bilag 7.)

2.3.5 Intervieweffekten

I det semistrukturerede forskningsinterview kan interviewerens på en nuanceret måde få beskrevet komplicerede begreber og fænomener af informanten med dennes egne ord. dvs. som informanten umiddelbart oplever dem, men samtidig kan intervieweffekten (Møller 2013:87) betyde, at informanten svarer i den retning og på den måde, som denne tror at interviewerens ønsker.

2.3.6 Undersøgelseseffekten

Undersøgelseseffekten (Jacobsen 2005:226), dvs. at forskerens tilstedeværelse kan skabe specielle resultater kan være problematisk i en undersøgelsen, da man i værste fald, kan ende med at måle noget man selv har skabt (Ibid. 131). *"Et kjent dilemma fra forskningen er at respondenter ønsker å framstå på sosialt riktig måte, også for en ukjent forsker"* (Ibid. 218). På den måde kan man frygte,

at informanten svarer på en (politisk) korrekt måde så de fremstår på en anden måde, end de i virkeligheden er. Omvendt kan drivkraften bag en persons handling også være ubevidst – eksempelvis hvorfor man ror havkajak. *”Drivkrefter kan være fortrenget og underbevisste, og den subjektive mening aktørene knytter til en situation, kan være en eterrationalisering i situationen, og ikke det som har ført fram til situationen”* (Repstad 2004:28). Med andre ord kan informanternes svar være en bevidst eterrationalisering eller begrundelse på forskerens spørgsmål, som de måske ikke selv tidligere har tænkt på, og derfor måske ikke være den egentlige begrundelse for deres valg.

2.3.7 Konteksteffekten

Konteksteffekten (Jacobsen 2005:227), dvs. at stedet hvor interviewet foretages kan skabe specielle resultater, skal bestemt også indtænkes i dette, da meget forskning viser, at folk ændrer adfærd alt efter hvilke slags omgivelser de befinder sig i (Ibid. 227). Man skal med andre ord nøje overveje hvor interviewet skal foregå.

Jeg har dog i mine interviews lagt vægt på, at det er informanterne selv som har bestemt hvor interviewet skal foregå. På den måde har de valgt det sted som de har været mest tryk ved, og har givet dem mest mulig ro til interviewet, med de fordele og ulemper det har givet.

2.3.8 Location

Valget af sted for interviewet er vigtigt fordi *”mye forskning har vist at den sammenhengen – ofte kalt konteksten – intervjuet foregår i, som regel påvirker innholdet i intervjuet”* (Ibid. 147).

Interview i hjemmet kan have positive effekter ved at informanten føler sig tryk og, bogstavelig talt, er på hjemmebane. Omvendt kan interview i hjemmet forstyrres af familiemedlemmer, kæledyr og lignende samt naboer som lige kommer forbi, telefoner som ringer osv.

Ved at udføre interview på forskerens kontor eller et neutralt sted som hverken informant eller forsker kender, vil man slippe for de førnævnte forstyrrelser, men omvendt vil informanten være på udebane og dermed måske ikke helt tryk ved situationen.

Med andre ord er der ingen steder eller kontekster som opfylder alles behov optimalt, men *”helt generelt kan vi si at kunstige omgivelser også har en tendens til å medføre at respondenten gir kunstige svar”* (Ibid. 147).

Jeg har på den baggrund helt ladet det være op til informanterne hvor interviewene skulle foregå på trods af, at litteraturen påpeger, at *”i de fleste tilfeller vil kunstige omgivelser bli foretrukket”* (Ibid. 227).

2.3.9 Er de repræsentative?

”Dermed kan vi påstå at kvalitative tilnærminger ofte vil ha høy begrepsgyldighet. De får fram den ”rigtige” forståelsen av et fenomen eller en situasjon. Det er de som undersøkes som i stor grad definerer hva som er den ”korrekte” forståelsen” (Ibid. 129). Lige præcis dette er også achilleshælen i kvalitative undersøgelser. At ”de som undersøges” får stor betydning for undersøgelsen, dens resultater og konklusioner betyder nemlig ikke, at man på den måde kan generalisere førnævnte resultater og konklusioner. Dette betyder dog på ingen måde at informanternes ikke har den ”korrekte forståelse”, men det betyder, at informanterne har den ”korrekte forståelse” i deres eget personlige tilfælde, men ikke nødvendigvis i andres tilfælde. Det er også grunden til, at en kvalitativ tilgangsvinkel ofte vil have problemer med den eksterne gyldighed (Ibid. 130).

2.3.10 Fleksibilitet

Kvalitative undersøgelser er meget fleksible i forhold til kvantitative undersøgelser. I kvalitative undersøgelser kan man blive klogere undervejs og på den måde, udvide, udvikle eller specificere ens undersøgelse, interviewguide etc. Dette kan dog også vise sig at være problematisk, da det på den måde kan være svært at sammenligne resultater og empiri fra de forskellige informanter, og de nuancerede informationer man får. Omvendt kan de, hvis forskeren selv styrer forskningen og har overblik over denne resultere i, at *”data samles inn på en måte som åpner for generalisering”* (Holme 1996:77). Jeg har i rækken af interviews ikke lavet de store ændringer i min interviewguide af selvsamme årsag.

I denne undersøgelses tilfælde har jeg dog tilføjet et spørgsmål. Under det første interview hvor informanten havde nævnt diskussionen mellem det at have ror på havkajakken contra det at bruge finne, valgte jeg at tilføje spørgsmålet om ror contra finne i de efterfølgende interviews.

2.3.11 Forskeren

Ligeledes kan forskeren være et problem. Vi er som personer oplært i at se noget og derved også overse noget andet, hvorved forskeren ubevidst foretager en selektion af informationerne (Jacobsen 2005:130). Denne ubevidste filtrering eller selektion fra forskerens side af, hvad der er henholdsvis væsentligt og uvæsentligt, kan i værste fald skabe forkerte resultater og konklusioner på

undersøgelsen. Forskeren kan også vælge en bevidst filtrering eller selektion, ensidig subjektivitet (Kvale 2009:236), som betyder, at man fokuserer på empiri og teori som støtter forskerens egne opfattelser, fortolker selektivt og udelukkende inddrager fund som støtter egne konklusioner samtidig med, at man undlader at omtale og beskrive empiri og teori som peger i andre retninger.

Et kritikpunkt af forskning på baggrund af interviews er, at den er individualistisk og *”ser bort fra, hvordan personen er indlejret i sociale samspil”* (Ibid. 320). Dette mener jeg at denne opgave tager højde for, da mit teoretiske grundlag netop er sociologerne Giddens og Bourdieu.

Ved kvalitative undersøgelser kommer forskeren ofte forholdsvis tæt på informanterne. Man må derfor hele tiden have sig for øjne, at denne nærhed ikke resulterer i en manglende evne til kritisk refleksion.

2.3.12 Telefoninterviews

Interviews via telefon kan give en vis følelse af anonymitet og kan mindske den såkaldte intervieweffekt som indebærer, at interviewerens fysiske nærvær kan medvirke til, at informanten optræder unormalt (Jacobsen 2005:144). Et problem ved telefoninterviews er dog, at forskeren ikke kan se informanten under interviewet, hvorved dennes kropssprog og anden mimik ikke observeres. Kropssprog og mimik som informanten måske ikke engang selv er klar over, hvilket giver yderligere risiko for fejltolkninger fra forskerens side (Repstad 2004:28). Nogle undersøgelser (Jacobsen 2005:143) viser også, at det kan være lettere for informanten at lyve eller pynte på sandheden ved telefoninterviews. *”Helt generelt virker det som om personlige intervjuer innebærer færre og mindre alvorlige trusler både mot gyldighet og pålitelighet enn åpne intervjuer gjennomført via telefon eller internett”* (Jacobsen 2005:144). I den kvalitative undersøgelse har jeg som sagt valgt, selv at lave respondenterne vælge interviewform og lokalitet, og alle 10 informanter har valgt at lade sig interviewe via telefon.

Selvom de fleste forskere anbefaler at optage interviews med respondenter (Repstad 1996:84), skal man dog også være klar over, at *”noen respondenter nærmest er allergiske mot det”* (Ibid. 85), og *”reagerer negativt på å bli tatt opp på bånd”* (Jacobsen 2005:148). Jeg har dog optaget samtlige interviews med henblik på, at kunne gengive informanternes meninger og tanker så præcist som muligt. Desuden har jeg ikke oplevet eller opfattet det at blive optaget ”på bånd”, som noget negativt fra informanternes side.

2.3.13 Interviewerfaring

"Kvaliteten af de producerede data i et kvalitativt interview afhænger af kvaliteten af interviewerens færdigheder og viden om emnet. Omfattende træning er nødvendig for at blive en højt kvalificeret interviewer" (Kvale 2009:100). I dette udsagn kan jeg sagtens se et åbenlyst problem i mine interviews, og derved også min undersøgelse og masterspeciale – og mange andre masterspecialer for den sags skyld. Den omtalte "omfattende træning" for at blive en "højt kvalificeret interviewer" har jeg ikke – og hvor skulle jeg i øvrigt have fået den fra? Omvendt bliver forskerens håndværksmæssige dygtighed også defineret som *"hans eller hendes evner, sensitivitet og viden"* (Ibid. 102) hvilket gør, at jeg godt kan stå personligt inde, for de interviews jeg har foretaget.

2.3.14 Kritisk tilgang

Man bør forholde sig kritisk til respondenter og informanter i undersøgelserne – både den kvantitative og kvalitative. Er det de relevante personer som har modtaget opfordringen til at deltage i den netbaserede kvantitative spørgeskemaundersøgelse? Har de svaret sandfærdigt på spørgsmålene? Har de svaret én gang eller gentagende gange?

Dybest set har man som forsker ingen chance for at krydstjekke og spørge ind til deres besvarelser. Dette er et stort problem i de kvantitative undersøgelser som dog til dels kan opvejes af, at et stort antal personer kan besvare spørgeskemaet, og man derfor nemmere kan se nogle strømpile i besvarelserne og derved kan udlede, i hvilken retning flertallet af besvarelser retter sig. Med mere end 1000 respondenter i denne undersøgelse mener jeg derfor, at jeg på det grundlag godt kan se de omtalte strømpile, og i hvilken retning flertallet af respondenternes besvarelser retter sig.

I den kvalitative undersøgelse kan man stille stort set samme spørgsmål som til den kvantitative undersøgelse. Her har man dog mulighed for at spørge ind til informanternes svar, og på den måde krydstjekke og verificere deres svar. I den kvalitative undersøgelse bør man dog spørge sig selv, om man har valgt de rette interviewpersoner. Er de repræsentative for den gruppe mennesker man vil undersøge? Særligt når der er så forholdsvis få informanter i den kvalitative undersøgelse i forhold til i den kvantitative, bør man være særlig opmærksom på at vælge de rette interviewpersoner. Dette er særligt vigtigt da alle informanter i de kvalitative interviews "tæller lige meget", og derfor alle er ligestillede med hensyn til deres meninger og tanker.

På baggrund af de kriterier jeg har opstillet i udvælgelsen af informanter mener jeg, at jeg har fået fat i personer som repræsenterer de typiske havkajakroere i Danmark.

2.3.15 Antal informanter

Antallet af informanter til den kvalitative undersøgelse kan også være problematisk. For få informanter vil gøre det vanskeligt at generalisere og sammenligne interviewpersonernes svar. For mange informanter vil gøre det næsten uoverkommeligt, at lave tilpas dybdegående analyser af deres interviews. Min overordnede tanke har derfor været: Interview præcis så mange personer som det kræver, for at finde ud af det, du har brug for at vide (Ibid. 133.) I analysedelen af opgaven vil et begrænset antal informanter også være at foretrække, da *"vanligvis bliver det et bedre prosjekt av å gjøre grundige analyser av få intervjuer, enn overflatiske av mange"* (Repstad 2004:84).

Jeg har i min kvalitative undersøgelse forsøgt at finde interviewpersoner som er repræsentative for den brede gruppe af havkajakroere i Danmark, selvom vi *"ikke kan etterstrebe et representativt utvalg med så få enheter"* (Jacobsen 2005:171). På den anden side mener jeg godt, at mit valg kan forsvares, da en *"mulighet kan være å ta et utvalg av en gruppe vi mener gir et godt bilde av den typiske enheten"* (Ibid. 174). En fare ved dette kan dog være, at de interviewpersoner jeg har valgt ud i den tro at de er repræsentative for den brede gruppe af danskere som ror havkajak, rent faktisk ikke er repræsentative. Jeg vælger dog at holde fast i mine planlagte individuelle interviews på trods af, at gruppesamtaler og gruppediskussioner ofte har en tendens til at nærme sig gennemsnittet (Ibid. 174).

2.4 Metodetriangulering

"Triangulering er en sjøfartsterm som handler om at finne sin posisjon ved å relatere seg til flere punkter i terrenget" (Repstad 2004:29). I samfundsvidenskab betyder triangulering, at man "finder sin position", eller sine data, ved at "relatere sig til flere punkter i terrænet", altså forskellige former for undersøgelser – i denne opgave henholdsvis en kvantitativ og en kvalitativ undersøgelse.

Der findes mange forskellige undersøgelsesformer som alle har deres respektive styrker og svagheder. Metodetriangulering er et forsøg på at ophæve, eller minimere, de forskellige undersøgelsesformers svagheder (Laursen 2005:24), og få flere vinklinger på det samme fænomen for på den måde, at opnå et *"mere helhetlig bilde"* (Jacobsen 2005:168). *"This "mixing" or blending of data, it can be argued, provides a stronger understanding of the problem or question than either by itself"* (Creswell 2014:215), og derfor *"reflects an attempt to secure an in-depth understanding of the phenomenon in question"* (Denzin 2000:5).

Triangulering betyder med andre ord, at man kender til fordele og ulemper ved henholdsvis kvalitative og kvantitative undersøgelser, og bruger disse for at kompensere for deres respektive styrker og svagheder.

Grunden til at jeg både vil lave både en kvantitativ og kvalitativ undersøgelse er, at de forskellige typer data kan komplimentere hinanden, *"at de derfor med fordel kan kombineres i samfundsvidenskabelige studier"* (Grønmo 2004:29), og *"det gennemgående tipset for å øke gyldigheten og troverdigheten til data og konklusjoner er å triangulere"* (Jacobsen 2005:229). Data fra begge undersøgelser vil jeg derefter analysere ud fra mit teoretiske fundament, og vil derfor få en tyk beskrivelse (Grønmo 2004:375).

De to undersøgelsesformer kan desuden bruges til at kaste et kritisk blik på hinanden og derved undersøge validiteten af de forskellige undersøgelser (Creswell 2014:15). Hvis de to undersøgelser har forskellige resultater eller kommer frem til forskellige konklusioner, bør man kaste et kritisk blik på problemstillingen, undersøgelsesmetoderne, spørgsmålene, informanterne mm. Omvendt kan de samme resultater og konklusioner fra de forskellige undersøgelser give en stærk indikation, om de er troværdige og derved gyldige (Holme 1996:81).

Denzin beskriver fire forskellige typer af triangulering: kildetriangulering, observatørtiangulering, teoritriangulering og metodetriangulering. Overordnet findes der to former for metodetriangulering, en between-methods triangulering og en within-methods triangulering (Laursen 2005). Jeg har i dette masterspeciale valgt, at bruge between-methods triangulering, hvor der anvendes både kvalitative og kvantitative metoder. Triangulering er i denne opgave blevet brugt til at få forskellige synsvinkler på min problemstilling, men samtidig også til *"å validere, å teste gyldigheten til funn"* (Jacobsen 2005:136), til at *"styrke tilliten til analyseresultaterne"* (Holme 1996:81), og give en *"sikrere basis for tolkning"* (Repstad 2004:29).

Min henholdsvis kvantitative og kvalitative undersøgelse af hvorfor danskerne ror havkajak skal derfor ses som et forsøg på metodetriangulering, og derved et forsøg på at gøre undersøgelsen så troværdig og pålidelig som muligt, da kombinationen af metoder er idealet (Jacobsen 2005:137).

2.5 Validitet og reliabilitet

"Søg dem der søger sandheden. Flygt fra dem der har fundet den".¹²

¹² Ordsprog, oprindelse ukendt.

Validiteten handler i korte træk, om man bruger den eller de rigtige undersøgelsesmetoder til indsamling af empiri, i forhold til undersøgelsens problemstilling og teoretiske udgangspunkt. Det helt overordnede spørgsmål i forbindelse med undersøgelsens validitet er derfor - måler vi egentligt det vi tror vi måler.

”Validitet handler dog også om sammenhængen i hele projektet fra problemformulering til konklusion – er der en rød tråd i metode, begreber, teoretisk ståsted fra start til slut?” (Rasmussen 2010:128) hvilket for mig at se, er fint eksemplificeret i Steinar Kvales tanker om validering i syv faser (Kvale 2009:275). Man kan med andre ord sige, at validitet handler om hvorvidt vores metode har undersøgt det vi egentligt ønsker at undersøge, og i hvilket omfang undersøgelsens resultater og observationer i virkeligheden afspejler det fænomen vi undersøger. *”Med denne åbne opfattelse af validitet kan kvalitativ forskning i princippet føre til gyldig videnskabelig viden”* (Ibid. 272). Omvendt understreges det, *”at der ikke findes principper eller ufejlbarlige slutningsregler, der kan fastslå validiteten af kvalitativ forskning”* (Ibid. 276).

I undersøgelser skelner man mellem reliabilitet (pålidelighed) og validitet (gyldighed).

Reliabiliteten i en undersøgelse bestemmes af hvordan undersøgelseerne er foretaget, og om de indsamlede data må formodes at være konsistente og stabile over tid og på tværs af respondenter (Rasmussen 2010:128). Endvidere handler reliabilitet også om hvor præcis og nøjagtig man er i (efter)behandlingen af de indsamlede data. I reliabilitetsvurderingen har man altså både fokus på indsamling og analyse af de indsamlede data.

En undersøgelse kan altså være dårlig – have lav reliabilitet - fordi man måler forkert eller upræcist, bruger uhensigtsmæssige eller forkerte undersøgelsesmetoder, eller hvis man efterfølgende behandler de indsamlede data forkert.

En måde at validere sine fund og resultater er ved, at konfrontere udvalgte individer med disse. Via disse konfrontationer kan man finde ud af, om undersøgelsens fund og resultater også stemmer overens med de personer som det rent faktisk angår, og som eventuelt selv har været med i undersøgelsen. Denne form for gyldighedskontrol kaldes også face validity (Jacobsen 2005:215). Fordelen ved denne form for validering er, at det er et mindre udvalg af undersøgelsens egentlige respondenterne som konfronteres med fund og resultater fra den undersøgelse, som de selv er en del af. Af samme grund bliver deres respons både autentisk og troværdig. Derfor har jeg også forelagt spørgeskemaundersøgelsens resultater for informanterne i den kvalitative undersøgelse, og fået deres respons og tanker omkring disse.

Omvendt kan undersøgelsen have fokus på at afdække og undersøge forhold ved informanterne, som disse ikke selv er bevidste om. Derfor kan fund og resultater som informanterne ikke kan genkende, stadig være gyldige. *”Respondentvalidering er dermed en vigtig valideringsmetode, men den er neppe tilstrækkelig”* (Ibid. 215).

Kvalitative metoders styrke er teoretisk generalisering og ikke statistisk generalisering (Ibid. 222). De kvalitative metoders achilleshæl er, at da man undersøger et mindre antal informanter og derfor ofte ikke kan være sikre på at informanterne rent faktisk er repræsentative for det begreb eller fænomen man undersøger, ikke kan generalisere i forhold til undersøgelsens resultater. *”Vi kan kun argumentere for at et funn kan generaliseres. Det kan sandsynliggøres, men ikke bevises”* (Ibid. 223). Med andre ord har kvalitative studier ofte problemer med den eksterne gyldighed (Ibid. 222) – dvs. i hvor stor grad undersøgelsens resultater og konklusioner kan generaliseres.

Registrering og opbevaring af rådata – undersøgelsesresultater, interviews, notater osv. – er altid vigtige at gemme, så andre i princippet kan ”kigge én i kortene” og på baggrund af de foreliggende data se, om de resultater og konklusioner man er kommet frem til er troværdige. Af samme grund har jeg vedlagt rådata fra den kvantitative spørgeskemaundersøgelse i bilag 5., samt meningskondenserede interviews fra den kvalitative undersøgelse i bilagene 8 – 17.

Reliabiliteten handler derfor ofte om, hvorvidt et resultat kan genskabes og reproduceres på en andet tidspunkt af andre forskere (Kvale 2009:271). Ideen er, at andre forskere så og sige vil kunne ”genskabe” undersøgelsen, og komme frem til de samme resultater som man selv er kommet frem til, hvilket vil styrke undersøgelsens troværdighed. Omvendt kan man med rette hævde, at kvalitative metoder er meget kontekstafhængige, og at forskellige forskere – men deres forskellige personligheder, tilgangsvinkler, interviewmetoder osv. – måske ikke vil få de samme resultater, selv om det er de samme personer de interviewer, observerer osv. som i den oprindelige undersøgelse. *”Dermed vil mange si at det er umulig å replikere (gjenta) samme funn på ulike måter”* (Jacobsen 2005:229).

2.6 Samtykke og etik

Jeg har før samtlige af mine interviews informeret informanterne om denne undersøgelses formål samt mine overordnede tanker om denne (se bilag 6.). Desuden er de informeret om mulige risici og fordele ved at deltage i interviews – såkaldt informeret samtykke (Kvale 2009:89). Ligeledes blev informanterne lovet anonymitet ved, at de kun blev omtalt i opgaven ved en bogstav- og talkode bestående af et bogstav og et tal (eks. I3.). Baggrundsinformation om deltagerne, dvs. alder,

bosted, havkajakerfaring mm. er ligeledes godkendt af deltagerne. Deltagerne er også informeret om, at jeg har tavshedspligt i forbindelse med deres interviews.

2.7 Transkription

”At transskripere betyder at transformere, skifte fra én form til en anden” (Ibid. 200). Det man transformerer er det talte sprog i interviewet til det skrevne bogstav på papiret. I denne transformation er det meget svært at få personens kropssprog samt betoning af ord mm. med, hvilket måske er én af grundene til udsagnet *”traduttori traditore – oversættere er forrædere”* (Ibid. 200).

Jeg har i denne opgave ikke transkriperet de fulde interviews ordrette og i den fulde version, da det efter min mening, vil koste uforholdsmæssig meget energi og tid. Lignende tanker har Pål Repstad. (Repstad 2004:101).

Jeg har i stedet meningskodenseret mine interviews hvilket betyder, at respondenternes meninger og udsagn er skrevet i kortere og mere præcise formuleringer, hvor hovedbetydningen af deres udsagn og det de har sagt, træder tydeligt frem (Kvale 2009:227). De citater jeg har brugt og refereret i opgaven, er dog gengivet i deres korrekte ordlyd.

2.8 Opsummering på metodevalg og dataindsamling

Jeg har i dette kapitel forsøgt at gøre rede for og diskutere de fordele, ulemper og problematikker der er ved henholdsvis kvantitative og kvalitative undersøgelser. Ligeledes har jeg begrundet mine valg i forbindelse med de undersøgelser jeg har foretaget, og alle de overvejelser jeg har haft i den sammenhæng.

Dette metodeafsnit skal derfor ses som mit udgangspunkt for indsamling af empiri, i forsøget på at besvare opgavens problemstillinger. Denne empiri vil senere blive analyseret med udgangspunkt i opgavens analytiske ramme og teoretiske grundlag.

Kapitel 3.

Opgavens ramme og analytiske tilgangsvinkler¹³

I dette kapitel vil jeg beskrive de rammer som analysen af den kvantitative og kvalitative undersøgelse vil blive brugt i, og det vil fremgå, at havkajak vil blive betragtet i en samfundsmæssig, social og kulturel kontekst.

Rammen for analysen vil derfor tage udgangspunkt i en beskrivelse af nutidens samfund og de konsekvenser, både positive og negative, det har på individerne.

Jeg vil beskrive Kaplan og Kaplans begreber om rettet- og spontan opmærksomhed, samt tankerne om friluftsliv som modkultur da jeg mener, at disse begreber også kan bidrage til den analytiske ramme for den efterfølgende analyse.

Bourdieu og Giddens repræsenterer to forskellige syn på individets personlige frihed contra samfundets kulturelle strukturer. Deres synspunkter og en diskussion af disse skal derfor ses som et forsøg på, at skabe en sociologisk ramme for den efterfølgende analyse.

3.1 Generelle træk ved samfundet

De fleste sociologer er enige om, at samfundet i dag er præget af bl.a. videnssammenbrud, værdi- og normpluralisme, stigende individualisering og usikkerhed, markedsdominans, globalisering og kompleksitet.

Videnssammenbruddet kommer på baggrund af at tidligere tiders sikre viden, mere og mere antager karakter af noget midlertidigt. Vi lever i et samfund, der grundlæggende konstitueres gennem refleksiøst anvendt viden, som vi ikke kan være sikre på før eller siden skal revideres. Filosofen Karl Popper udtrykker det på følgende måde: *"Al videnskab er bygget på flyvesand. Intet er sikkert inden for videnskaben, og intet kan bevises. Modernitet flyder frit i den hårde videnskabs verden"* (Giddens 1994:40).

Værdi- og normpluralismen udløses dels på grund af videnssammenbruddet og dels på grund af sammenbruddet i den kristne tradition. Værdier, normer, traditioner og viden bliver friset, og

¹³ Dette masterspeciale har samme overordnede problemstilling som et tidligere fagessay jeg har skrevet som enkeltperson i forbindelse med masterstudiet. Da den overordnede problemstilling, samt visse af teoretikerne går igen i begge opgaver, kan der i dette kapitel forekomme enslydende formuleringer og vendinger, da jeg i dette speciale bygger videre på den teori, viden og erfaringer som jeg har tilegnet mig via dette studie.

mennesket bliver frisat på den måde, at det nu er op til den enkelte at forsøge at skabe mening og sammenhæng i denne pluralistiske verden. Ikke alene er den sociale forandrings hastighed langt højere, dens omfang og dens dybde, hvormed den påvirker tidligere eksisterende sociale praksiser og adfærdsnormer, er også langt større (Giddens 1996:27).

Den øgede individualitet er en konsekvens af det enkelte individs ønske om, at bruge sig selv som referencepunkt. Ulrik Beck definerer det således: *”Individualitet bliver således et udtryk for, at den enkeltes handlinger sættes i gang af hans eller hendes bevidsthed om sig selv”* (Rasmussen 1996:29). Samfundet i dag kræver individer der formår at markere og definere sig selv. Det paradoksale i tankerne om individualitet er dog, at på samme måde som millioner af mennesker går til næsten ens kurser i, hvordan de bliver sig selv og finder sig selv, forsøger tusindvis af virksomheder ved hjælp af de samme konsulenter, at finde deres helt eget image og *”corporate identity”* (Andersen 2013:616).

Markedskræfternes indflydelse på samfundet skal bl.a. ses på baggrund af opløsningen af traditioner og normer. Afgørende bliver ord som effektivitet, stigende tempo og omskiftelighed osv. og mange omtaler nu samfundet som det *”refleksivt moderne”* (Ibid.605).

Globaliseringen er bl.a. opstået på baggrund af den vestlige verdens trang til at udforske det ukendte, samt evnen til at frembringe teknologiske fremskridt, der giver mennesket nærmest ubegrænset mulighed for, og magt til, at beherske naturen og indrette verden, som vi nu bedst synes (Borgen 1996). De fysiske afstande er på det nærmeste forsvundet og mulighederne er utallige hvad angår oplevelse og information.

Vidensekspllosionen og de deraf følgende ekspertkulturer har skabt en uoverskuelig verden for det enkelte individ – verden er simpelthen blevet for kompleks. Det enkelte individ har vanskeligt ved, at følge med samfundets tempo og overskue udviklingen, og vælger i stedet at bruge selektion som et middel til at reducere kompleksiteten.

3.1.1 Samfundsforståelse ud fra en moderne opfattelse

Siden det moderne samfunds spæde begyndelse sidst i 1700-tallet, er der foregået massive og omfattende forandringer i dette samfund. Graden af moderniseringerne forandrer sig hele tiden, og i vort samfund går det hurtigere end nogen sinde før. Af denne grund er der ikke helt enighed om, hvilken modernitetsfase vi befinder os i netop nu. I hvert tilfælde findes der forskellige opfattelser og begreber, når teoretikerne skal forsøge at beskrive og sætte navn på nutiden.

Industrialiseringen, som i de nordeuropæiske lande for alvor satte sig igennem i løbet af 1800-tallet, betød at mennesket blev rykket ud af de traditionelle livssammenhænge. Konsekvensen var, at de gamle fællesskaber i stigende grad gik i opløsning, og det nye moderne samfund begyndte at tage form.

Jürgen Habermas anser det moderne for at være et endnu ikke gennemført projekt, og forudsætter en fornuftsbaseeret samfundsforståelse ved, at insistere på det potentiale af fornuft, der eksisterer i sproget – dvs. den herredømmefrie samtale (Reinsholm 2009:127).

Thomas Ziehe taler om den første modernisering, og den anden modernisering, hvor den sidste er en beskrivelse af vores aktuelle samtid. Den første modernisering byggede på samfundsmæssige effektivitetssøgninger og kulturelle rationaliseringsprocesser, mens disse udviklingstendenser i den anden modernisering allerede er blevet selvfølgelige, affortryllet og trivialisert (Ziehe 1998:79). Om samfundet i dag, bruger han udtrykket hypermoderne som betegnelse for, at det moderne er gået ind i en mere hektisk fase.

Anthony Giddens omtaler vores tid som senmoderne, hvor konsekvenserne af moderniteten bliver mere radikale og universelle end før. De brud, der har fundet sted i moderniteten, skal ses som et resultat af moderne tænkningens selvafklaring, efterhånden som levnene fra traditioner og forsyn ryddes af vejen (Giddens 1996:50).

3.1.2 Samfundsforståelse ud fra en postmoderne opfattelse

Der er ikke bare delte meninger om hvilken fase af moderniteten vi befinder os i. Der føres også teoretiske diskussioner om, hvorvidt vi overhovedet stadig befinder os i det moderne, eller om vi allerede har bevæget os ind i en ny epoke – det såkaldt postmoderne.

Der findes ingen sammenhængende teori om det postmoderne (Mortensen 2004:22), og det postmoderne samfund karakteriseres ofte ved, at samfundet og kulturen splittes op i mange forskellige livsformer. Der er ikke, som tidligere, noget fælles udgangs- og referencepunkt. Der er en udbredt værdirelativisme hvilket kommer til at betyde, at der ikke længere er nogle faste kriterier for, hvad der er sandt eller falsk, rigtigt og forkert. Med andre ord er alt lige rigtigt og lige meget værd. Hvis postmodernisterne har ret i deres samfundsbeskrivelse, er der så at sige frit spil: anything goes (Giddens 1996:50).

Individet i det postmoderne samfund er uden fast identitet, dets autonomi umuliggjort af indre drifter og skiftende ydre rollekrav, og det er overladt til selv at udvikle sin egen moral, fordi institutionerne er blevet tømt for moral (Mortensen 2004:19).

En sociolog der beskriver det postmoderne er Niklas Luhmann. Han mener, at vi efterhånden bevæger os bort fra at forstå og forklare samfundet ud fra et overordnet princip, og i stedet nærmer os en forståelse af samfundet som en emergent orden. Luhmann mener, at der findes mange forskellige personlige udgangspunkter for samfundsmæssige aktiviteter og, at hvert område og hvert individ så at sige har sit eget grundlag. I et sådant centerløst samfund opstår der et stigende behov for refleksivitet som erstatning for det modernes ”sikkerhed” (Rasmussen 1996:27).

3.1.3 Opsamling på samfundstræk

Hargreaves mener ikke at der er noget afgørende brud mellem moderniteten og postmoderniteten.

Kampen mellem og forandringerne af disse er igangværende og aktiv, og nogle af komponenterne i postmoderniteten er, ifølge Hargreaves, blot radikaliserede former af de samme ting, som udgør det modernes vilkår. På denne måde kan det, som vi omtaler som det postmoderne, meget vel blot være en forlængelse og intensivering af de betingelser, som gik forud for den, og slet ikke noget nyt som sådan. Alligevel mener han også, at der findes afgørende og karakteristiske forskelle mellem modernitet og postmodernitet, som er forårsaget af en globalisering af den økonomiske aktivitet, af de politiske relationer, af information, kommunikation og teknologi (Hargreaves 2000:69).

Giddens hævder, at vi endnu ikke bevæget os hinsides moderniteten, men netop i den fase, hvor moderniteten radikaliseres (Giddens 1994:50), og i stedet for at bevæge os ind i en periode af postmodernitet, er på vej ind i en epoke, hvor konsekvenserne af moderniteten bliver mere radikale og universelle end før (Ibid. 10).

Det er ikke mit ærinde i denne opgave, at nå frem til en sikker bestemmelse af vort samfund som enten moderne eller postmoderne – det vil jeg lade de store tænkere om. Jeg synes, at der med lige stor gyldighed kan argumenteres for begge positioner, hvilket for mig er en understregning af, at vi netop befinder os i brydningen mellem de to epoker, som jeg i denne opgave har valgt at betegne som det senmoderne.

3.2 Kaplan og Kaplan

Forskerparret Stephen Kaplan og Rachel Kaplan (Kaplan og Kaplan) beskriver i ”The experience of nature” (Kaplan:1989) to typer af opmærksomhed – rettet opmærksomhed (directed attention) og spontan opmærksomhed (involuntary attention).

Den rettede opmærksomhed bruger vi, når vi befinder os i bymiljøer, når vi laver kontorarbejde, kører bil osv., med andre ord når vi befinder os i ikke-naturlige miljøer. I de miljøer og situationer bombarderes vi konstant med information, som vil have vores opmærksomhed.

Kaplan og Kaplan hævder, at specialiseringen i vores samfund er én af grundene til, at den rettede opmærksomhed bliver belastet. *”Increasing specialization has meant that each of us spend longer hours pursuing a single activity as opposed to the variety of tasks pursued by our ancestors. Such persistence requires discipline, which depends heavily on directed attention”* (Kaplan 1989:182).

Omkring 11 mio. informationsstykker når den del af hjernen som kaldes hippotalamus per sekund, men kun omkring 15-20 informationsstykker når videre til selve pandelappen og bliver kognitivt bearbejdet. Den resterende information, det uvæsentlige, har vi måtte sortere fra. *”Dette system er begrænset og kræver energi. Har man ikke mulighed for at hvile sig, bliver man mentalt udmattet”* (Stigsdotter 2007:152). Ophold i bymiljøer og et konstant behov for brug af den rettede opmærksomhed eksempelvis i arbejdssammenhæng, kan med andre ord føre til en slags informationsoverbelastning i hjernen, og dermed risiko for mental udmattelse og stress.

Men hvad er stress egentlig? Stress er en livsnødvendig reaktion, som indtræder, når et menneskes overlevelse eller sundhed er truet. I sådanne situationer frigør kroppen hormonerne kortisol og adrenalin, som gør mennesket vågen og agtpågivende. Stress er derfor en overaktivitet i det sympatiske nervesystem, som gør klar til enten kamp eller flugt. Efter en periode med længerevarende stressbelastning har mennesket imidlertid behov for hvile. Søvn er imidlertid ikke nok, da man har også behov for mental hvile i vågen tilstand. Flere forskere betragter natur- og havemiljøer som ekstra gode for sådan vågen hvile (Ibid. 153).

Kaplan og Kaplan hævder, at vi i naturen anvender en anden form for opmærksomhed som de kalder spontan opmærksomhed. De nævner fire karakteristika for steder hvor mennesker søger hen for at få fred og ro, og hvor den spontane opmærksomhed derved kommer i fokus: *”being away, extent, fascination and compatibility”* (Kaplan 1989:186), og alle disse fire karakteristika findes i naturen.

Spontan opmærksomhed er kendetegnet ved, at den ikke sorterer de forskellige indtryk, men at den i stedet ”scanner” omgivelserne, og at denne proces er ubegrænset og ikke kræver nogen energi. Ophold i natur- og parkmiljøer gør via omtalte scanningsproces, at information om omgivelserne går en anden og kortere vej til hjernen samtidig med, at den rettede opmærksomhed hviler. Derfor mener Kaplan og Kaplan, at man får mental hvile og kan genvinde sine kræfter, når man opholder sig i naturen (Randrup 2008:14).

Hvis mennesker konstant bombarderes med informationer uden ind i mellem at have mulighed for at koble af, vil det i mange tilfælde resultere i mental træthed, som viser sig ved udbændthed eller stress. For lidt spontan- og for meget rettet opmærksomhed gør, at mennesker mentalt tappes og udmattes, da det er krævende for hjernen at fastholde en koncentreret opmærksomhed i længere tid ad gangen. For at kompensere for den mentale træthed og undgå udbændthed og stress, skal den rettede opmærksomhed hvile. Der sker ved stimulering af den spontane opmærksomhed. Ved at opholde os i naturen finder en proces sted, som fornyer vores psykiske, fysiske og sociale kapacitet, der i vores daglige liv bliver reduceret ved, at vi konstant skal imødekomme og forholde os til krav fra vores omverden (Kjøller 2008:348).

Statens Institut for Folkesundhed har udpeget tre niveauer af naturens betydning for sundhed. Det fysiske niveau som handler om at være fysisk aktiv i naturen, det psykiske niveau som handler om positive oplevelser i forbindelse med fred, ro og samhørighed med naturen, og det sociale niveau som handler om samvær med andre mennesker (Edlev 2015:228).

Forskellige forskningsstudier fra både indland og udland viser, at ophold i grønne områder er signifikant koblet til lavere stressniveauer og højere velbefindende uanset køn, alder eller socialøkonomi (Stigsdotter 2007:151). Dette bakkes op af undersøgelsen ”Danskernes brug af grønne områder – i et sundhedsperspektiv”, hvor hele 93% svarer, at grønne områder virker positivt på deres humør og helbred (Edlev 2015:228).

Som Bjørn Tordsson beskriver det. *”Tankerne flyder frit. Den ”rettede opmærksomhed” som præger vores hverdag, suger af vores kræfter og slider på vores sanser. Når vi vandrer, erstattes dette af en ”spontan opmærksomhed” som fylder vores sind med indtryk, og som opbygger os”* (Tordsson 2010:84). Og han fortsætter med udsagnet om, at de personer som *”i fritiden søger naturkontakt, oplever mindre af uheld end andre, og de har lettere ved at komme ovenpå igen ved egen hjælp, når livet bliver svært”* (Ibid. 153).

Kaplan og Kaplan mener empirisk at kunne dokumentere, at mennesker – ved at omgive sig med forskellige former for natur og grønne udemiljøer – i høj grad kan befri sig for stress og herigennem opnå øget sundhed” (Edlev 2010:230).

3.3 Havkajak som modkultur

”Modkulturer er benævelsen på kulturformer som står i klar opposition til mainstream” (Tordsson 2010:61). I den optik kan friluftslivet, og med friluftsliv også havkajak, ses som en modkultur til det almindelige samfund.

Samtidig kan friluftslivets mantra, ”et rigt liv med enkle midler” (Tordsson 2006:15), opfattes som ønsket om en mere simpel livsstil med mindre fokus på det kapitalistiske forbrugssamfund, og med mere vægt på menneskelig samvær, og dette inspirerer til samfundskritik (Tordsson 2010:61).

Med udtrykket ”friluftslivet afspejler samfundet” menes velsagtens, at friluftslivet gengiver samfundet. Hvis man i stedet vælger, at tage ordet afspejle bogstaveligt, kan man se friluftsliv som et spejl af samfundet – og et spejlbillede viser netop det spejlvendte. Friluftslivet kan i den forståelse ses som et spejlvendt billede af den moderne tilværelse, en ”antistruktur”, med Victor Turners udtryk (Ibid. 181). Denne liminalitet, som er samfundet som det ter sig i sprækkerne, afdækker netop gennem det at være anderledes, grundtræk i den samfundsskabte orden – strukturerne og antistrukturerne, kulturen og modkulturen.

Menneskers ønske og søgen efter naturen og det naturlige, samt friheden i friluftslivet, kan derfor opfattes som en protest (Eichberg 2013:184) mod det kulturskabte¹⁴, og et ønske om at distancere sig fra samfundet og den samfundsskabte virkelighed (Tordsson 2003:424). Ligeledes kan friluftslivet, hvor man for en stund fjerner sig fra nutidens komplicerede samfund og kommer tæt på naturen, hjælpe mennesket med at forholde sig til samfundet, ved netop at opleve og erfare det modsatte – nemlig naturen.

”Friluftsliv kan derfor forstås som en konkret form for samfundskritik....og måske er dette grunden til at tænkningen omkring friluftslivets egenart ofte har haft formen af en kritik af livsvilkårene i det moderne samfund” (Tordsson 2010:26).

¹⁴ Kultur opfattes her som modsætning til natur (Tordsson 2003:162)

Mange beskriver oplevelser af frihed forbundet med deres friluftsliv (Bischoff 2011:393). I friluftslivet kan man opleve fred og ro, at man kommer væk fra hverdagens stress og travlhed, og at man kan være sig selv når man er ude i naturen. Denne søgen efter fred og ro, samt det at komme væk fra hverdagens stress, kan ses som en flugt eller ønske om en pause fra nutidens samfund, og måske få lidt afstand til- og perspektiv på hverdagen (Bischoff 2000:17).

De menneskeskabte byer og områder har resulteret i, at naturen ikke længere er en naturlig del af vores hverdag, og i vores frie tid, som mange af os nok ønsker skal være noget andet end dagligdagens travlhed, vælger mennesker derfor at søge ”tilbage” til naturen. Friluftslivet giver os med andre ord oplevelser som adskiller sig fra hverdagen. Friluftsliv er på en og samme gang et resultat af og en reaktion mod det moderne samfund (Tordsson 2010:65), og bliver derfor *”relevant i det moderne samfund fordi det rummer andre holdninger en dem som ellers dominerer”* (Ibid. 197).

I menneskers søgen væk fra det senmoderne samfund har producenter af konsum- og forbrugsvarer derfor fundet et nyt marked, med produkter som minder om os tidligere tider. Produkter som markedsføres på nostalgi, fortid og landlig romantik. *”Produkter fra før verden gik af lave. Dengang der var faste holdepunkter i tilværelsen”* (Jensen 2006:37). Varer som kan give os en følelse af dengang, og på den måde, en slags søgen tilbage til ”de gode gamle dage” for at holde det senmoderne samfund på afstand, eller i det mindste forlænge moderniteten. *”Det lader sig ikke benægte at en vigtig tendens indenfor friluftsliv er en tilbageskuende værdiorientering”* (Tordsson 2010:216).

Med den skabelse af identitet som mennesker konstant arbejder på, kan man dog med rette spørge, om det at dyrke friluftsliv, er et ønske om at vende tilbage til en fortid eller et andet liv og i et andet tempo, eller blot en stadig jagt på trends og modebølger? Og hvis trenden er at søge tilbage eller søge noget andet, altså en form for samfundskritik, hvor er det modkulturelle så i det, når modkultur defineres som opposition til mainstream?

Vi vores daglige liv gør vi hvad vi får besked på, vi udfører vores arbejde i overensstemmelse med det man forventer af os. Vi overholder de uskrevne regler og konventioner om almindelig god opførsel, vi følger reglerne, behandler hinanden ordentligt, kører bil på vejene og går på de stier som andre har lavet til os – bogstaveligt talt. Veje og stier som i den forstand er bestemmende og samtidig begrænsende for hvor vi kan bevæge os. På vandet er der dog ingen stier, vandet er altid nyt og jomfrueligt, der er ingen etablerede stier eller fodspor fra tidligere – vi er med andre ord ”de

første”. Bortset fra de gældende søvejsregler kan vi padle hvor vi vil, og hvorhen vi vil. Kan turen på vandet i havkajak i den optik ses som et ønske om at slippe for, at andre bestemmer over hvor jeg bevæger mig hen? Eller handler havkajak snarere om, at *”tænke på ingenting”, og lade indtrykkene ”bundfælde sig”* (Tordsson 2006:67). Som selvudnævnte ”padlosof” Lars Verket udtrykker det: *”Padling er en langsom aktivitet. I et samfund som har mantraet: fortere = bedre, er padlingen en motbevegelse”* (Verket 2010:23).

Bjørn Tordsson beskriver, at naturoplevelser ofte drejer sig om befrielse fra den anstrengelse det er, at holde verden på afstand. *”Vi opdager, at vi ikke længere behøver at bruge energi på ikke at sanse, erfare, opleve. Indtrykkene kan melde sig i en rytme vi kan fordøje. Vi kan ”tænke på ingenting”, og lade indtrykkene ”bundfælde sig”. Vore sanser kan hvile ud i tomheden på indtryk. Er det ikke det der ligger i udtrykket ”naturens fred og ro”, i oplevelsen af ”stilhed”, af ”rekreation”* (Tordsson 2006:67). I Tordssons optik handler naturoplevelser, om at finde og opleve ro. Én af grundene til denne søgen efter ro kan være, at vores dagligdag i det senmoderne samfund er præget af foromtalt høje tempo både i hverdags- og arbejdslivet, samt stadig stigende krav om effektivitet. *”I friluftslivet kan vi erfare den langsomme tid, den stille tidsflyten, at kunne dvæle i nuet”* (Tordsson 2010:196).

Det er måske ikke tilfældigt, at yoga oplever et boom af nye deltagere i øjeblikket og, at TV-programmerne ”Bonderøven” og ”Kurs mod fjerne kyster”, som begge har det anderledes, det naturlige og måske netop langsommeligheden som det primære, har skyhøje seertal. *”Arbejdets enorme krav til tempoforhøjet koordination fordrer således også kurser i yoga, mindfulness og kontemplativ liv: Hvis du skal sætte tempoet op, skal du også udvikle langsommeligheden”* (Andersen 2013:625).

Turen på vandet i havkajakken kan også ses som et forsøg på at opsøge *”en anden livsverden, præget af ændring og mangfoldighed, af spontanitet og fællesskab mellem deltagerne. Vi vender tilbage for at møde hverdagen igen, forhåbentlig med nye erfaringer og perspektiver på tilværelsen”* (Tordsson 2010:85). På den måde kan friluftslivet, og i dette tilfælde havkajakken, derfor tolkes som en dannelsesrejse med folkeeventyrets dramaturgi og hjem-ude-hjem komposition. Individet er hjemme i de trygge omgivelser, men tager af forskellige (indre eller ydre) årsager ud ”i den store vide verden”, og overskrider eller overvinder personlige (og i eventyret udefrakommende) forhindringer og udfordringer. Derefter vender man hjem igen med et ændret syn

på tilværelsen, og muligvis en mere nuanceret personlig identitet – og i sjældne tilfælde prinsessen og det halve kongerige.

Tordssons ”tænke på ingenting” handler efter min mening, om det vi normalt mener med at ”koble af”. At få hverdagens stres og jag ud af kroppen og komme ned i vores eget tempo. Jes Lysgaard beskriver det nærmeste man kan komme en flow-oplevelse ved at ro havkajak meget fint, hvor sætningen, ”*Nogle få sekunder af gangen tænker jeg, på ingenting og er*” (Lysgaard 2008:249), for mig at se, stemmer godt overens med Tordssons udsagn om, at ”tænke på ingenting”. Denne beskrivelse af flow ser jeg også beskrevet af Lars Verket. ”*Åretakene går rytmisk fra højre til venstre. Tusenvis av ganger på en dag. Du kommer inn i en avslappende modus mellom hav og høy himmel*” (Verket 2010:123).

Omvendt kan man dog med kommercielle kurser i både friluftsliv og havkajak, samt organisationernes instruktørkurser og dertil friluftslivets institutionalisering og pædagogisering, måske med rette stille spørgsmålet: Når det kommercielle marked, organisationerne og institutionerne i den grad har ”omfavnet” friluftslivet og havkajakken, kan det så stadig ses som et eksempel på modkultur?

Et andet perspektiv i denne diskussion er: Ved at definere friluftsliv som modkultur, samfundskritik eller antistruktur, får friluftsliv også en defineret funktion i samfundet. Friluftslivet får dermed et strukturperspektiv i modsætning til et aktørperspektiv, og bliver på den måde noget ydrestyret i stedet for at have et indre motiv, og kan derfor betragtes som et redskab for noget andet, i modsætning til at have fokus på dets egenverdi.

3.4 Pierre Bourdieu

Bourdieu betegnes ofte som socialkonstruktivist (Jerlang 2009:113), fordi han undersøger de samfundsmæssige og sociale omstændigheder som præger mennesket. Han har beskrevet en række begreber som gør det muligt, at analysere problemstillinger vedrørende social praksis og reproduktion af adfærd og handlingsmønstre. Bourdieus begreber om habitus, felt og kapital gør det muligt at undersøge og forklare, hvorfor folk handler som de gør, og hvordan forskelle og uligheder produceres og reproduceres i moderne samfund (Wilken 2011:9).

Med betegnelsen konstruktivistisk strukturalisme fastholder Bourdieu strukturalismens ide om, at sociale handlinger er strukturelt betinget samtidig med, at strukturalismen går ud fra, at sociale

handlinger styres af underliggende strukturer, som udtrykkes i kodet form i et samfunds sociale regler, eller som kan udledes af social praksis (Ibid. 26).

Begrebet habitus udgør den måde vi lever vores liv på, og de grundlæggende strukturer reproduceres konstant gennem vores handlinger, da vores valg og handlinger udelukkende giver mening for os, hvis de befinder sig indenfor vores egen habitus. *”Alle disse former for sociale erfaringer, selvskabte som påførte, bevidste som ubevidste, sproglige som kropslige, moral og normer, indoptages og lagres som en række skemaer som tilsammen udgør vores habitus”* (Jerlang 2009:114). Det er denne habitus vi bruger til at orientere os og agere med i verden omkring os. Habitus er med andre ord de redskaber vi bruger for, at kunne begå os og navigere i vores egen gruppes eller klasses habitus.

Det er en vigtig pointe hos Bourdieu, at *”habitus er en kropsligt lagret erfaring”* (Jerlang 2000:74). Vi er, med andre ord, ikke bevidste om strukturerne i vores livomgivelser, da den er lagret i kroppen som en slags ”anden natur”.

3.4.1 Felt

Et andet vigtigt begreb hos Bourdieu er felt. Samfundet består af en række forskellige og relativt autonome sociale rum eller felter, som hver især har en særlig logik, krav mm. Hvert enkelt felt strukturerer den enkeltes habitus, og omvendt udfolder individet sig i et bestemt felt, fordi feltet giver mening for den enkelte. I ethvert felt foregår der konstante magtkampe, både blandt individerne i feltet for at styrke deres position, men også i et forsøg på, at begrænse andre individers adgang til feltet. *”Man skal således besidde bestemte former for kapital i form af kompetencer, egenskaber osv. for at få adgang til feltet”* (Jerlang 2009:118). Bourdieu kan dog ikke af den grund siges at være helt deterministisk, da han jo selv er et godt eksempel på, at det rent faktisk er muligt, at starte som en (simpel) bondedreng fra landet, og ende som anerkendt professor i Paris.

I selve felterne og felterne imellem foregår der ustandseligt kampe om magt og status. *”Han beskriver kampe om ord og klassificeringer, hvor en gruppe kan give sig selv en ny professionsbetegnelse som led i en strategi mod at indtage en ny plads i det sociale rum”* (Prieur 2006:43). Eksempler fra jobtitler er tydelige, da fortidens ”ufaglærte” nu er blevet til ”specialarbejdere”, og supermarkedets ”kassedame” er blevet ”kasseassistent” eller ligefrem ”account manager”.

Kampen mellem de forskellige klasser og grupper skal ikke ses som den klassiske klassekamp om fordeling af samfundets goder, men som en *”symbolsk klassekamp om at sætte én classes livsstil og smagspræferencer igennem over for de andre klasser”* (Thorup 2004:137). Mellem de forskellige klasser og grupper foregår der konstante kampe om, hvilken livsstil der skal dominere, hvilke smagspræferencer der er legitime og, i denne opgaves optik, hvilke fritidsinteresser der viser den rigtige livsstil. På trods af forskelle i præferencer er alle dog enige om, at de socialt dominerendes smag også er den bedste smag (Prieur 2006:51). Livsstil, fritidsinteresser og en bestemt måde at fremstille sig selv på, skal derfor *”ses i forbindelse med magtstrategier i forhold til andre grupper”* (Mortensen 2004:94).

Et tydeligt eksempel på dette var at tortillas, tequila og mexicansk øl kunne måske nok gøre indtryk i et selskab for de kulturelt dannede i 90érnes Danmark, men så snart disse varer var at finde i en hvilken som helst filial af Brugsen, var der mere status i at servere noget japansk for at udmærke sig (Prieur 2006:152).

3.4.2 Kapital

Hos Bourdieu er kapital et vigtigt begreb og han beskriver forskellige kapitalformer. Kapital refererer til de ressourcer og kilder til indflydelse og magt, som sociale agenter kæmper om at få adgang til og kontrollere. Bourdieu beskriver fire overordnede kapitalformer, som kan give adgang til indflydelse og magt: økonomisk kapital, social kapital, kulturel kapital og symbolsk kapital.

Økonomisk kapital består af penge, værdipapirer, besiddelser, ejerskab over produktionsmidler etc. altså materiel rigdom som er forholdsvis lette at omsætte i penge.

Social kapital omfatter det netværk af familie, venner mm. som individet omgiver sig med og kan *”trække på”*, samt evnen til at kunne tolke og beherske den legitime kulturs koder. Social kapital er med andre ord de fordele, man kan forvente at få gennem de sociale netværk man er en del af, og de sociale forbindelser man har. På samme måde som man akkumulerer økonomisk kapital og kulturel kapital gennem forskellige investeringsstrategier, akkumulerer man ifølge Bourdieu også social kapital ved at investere i sociale relationer (Wilken 2011:62).

Kulturel kapital henviser særligt til især de investeringer familien har gjort i deres børn i form af opdragelse, uddannelse, indføring i kulturen mv. som netop eksisterer i individet i form af habitus. Den kulturelle kapital er ikke noget der arves, men noget der gives kulturelt gennem socialiseringen (Jerlang 2000:77). Kulturel kapital er derfor kapital i form af uddannelse, (fin)kulturelle

færdigheder og dannelse som individet besidder. En af Bourdieus væsentlige pointer i forbindelse med kulturel kapital er, at jo mere af den dominerende kapital man får andel i gennem den primære socialisering i familien, desto mere vil man være i stand til at akkumulere kulturel kapital andre steder (Wilken 2011:60).

Kulturel kapital findes i tre former: i kropslig form, i objektiveret form og i institutionaliseret form.

I sin kropslige form er kulturel kapital en del af personens habitus. I denne form er kulturel kapital et spørgsmål om at have sans for bestemte værdier og goder, og en evne til at udtrykke denne sans kropsligt, mentalt og socialt.

I den objektiverede form kan kulturel kapital være malerier, musikinstrumenter, bøger og bygninger mm. Denne form for objektiveret kapital kan man både få adgang til gennem økonomisk kapital, og ved at være socialiseret til at afkode specifikke kulturelle former. Hvis man køber sig til objektiveret kulturel kapital, konverterer man derved økonomisk kapital til kulturel kapital.

Kulturel kapital i den objektiverede form handler ikke nødvendigvis om at købe og forbruge, men også om at kunne sætte pris på og se værdien i noget. Populært sagt er det ikke nødvendigt at eje en Stradivarius eller en Picasso for at have andel i den kulturelle kapital de repræsenterer. Kulturel kapital handler også om at kunne skelne og sætte pris på eksempelvis en Stradivarius eller Picassos kunst.

Endelig findes kulturel kapital i institutionaliseret form fx som eksamensbeviser, akademiske titler, hædersbevisninger og priser – dette masterspeciale kan i den forbindelse ses som et eksempel på dette.

Symbolsk kapital er en slags overordnet kapital som de andre tre kapitalformer kan veksles til, når de bruges i det rette felt, eller den symbolske effekt af kapital dvs. den merværdi som fremkommer når andre kapitaler omveksles til indflydelse, status eller anerkendelse. *"Symbolsk kapital er et socialt "es" eller "trumfkort", der går på tværs af andre kapitalformer, og som giver individet mulighed for at skabe sig en position"* (Jerlang 2009:122). Man kan på det grundlag hævde, at grunden til at jeg i øjeblikket er i gang med en masteruddannelse i virkeligheden handler om, at jeg vil optjene kulturel kapital, som så senere kan veksles til økonomisk og symbolsk kapital. Omvendt kan denne masteruddannelse fungere som symbolsk kapital på én social arena, men ikke nødvendigvis på en anden – symbolsk kapital er med andre ord ikke universel.

Bourdieu mener, at denne jagt på symbolsk kapital kan forklare meget af det vi foretager os, også i vores fritidsliv og familieliv. Han analyserer f.eks. måder at holde ferie på som en konkurrence om opsamling af forskellige former for symbolsk kapital (Prieur 2006:66). Med det argument kan man hævde, at det at dyrke friluftsliv eller ro havkajak, gøres for at tilegne sig symbolsk kapital. Samtidig hævder han, at værdien af kapital afhænger i høj grad af, hvor eksklusiv den er (Ibid. 95). Dette synspunkt kan måske forklare, hvorfor der i havkajakmiljøet i Danmark er forholdsvis meget status i at have bestemte certifikater – EPP4 og EPP5 / BCU4 og BCU5 osv.

Økonomisk kapital kan ”veksles” til symbolsk kapital når man donerer penge til eksempelvis velgørenhed. Samtidig kan frivilligt arbejde også resultere i symbolsk kapital. *”Det, der fremstår som uegennyttige handlinger, er altså således ifølge Bourdieu, investeringer i symbolsk kapital, som kan omsættes til andre former for kapital”* (Wilken 2011:65).

Ifølge Bourdieu kan en hvilken som helst egenskab eller kapitalform konstituere sig som en symbolsk kapital. Dette sker hvis denne egenskab eller kapitalform opfattes af nogle sociale agenter, der sidder inde med netop den type opfattelseskategorier som sætter dem i stand til at genkende og anerkende den, at tillægge den værdi (Bourdieu 1997:115). Samtidig fastslår han dog, at økonomisk kapital er forudsætningen for de andre typer kapital (Bourdieu 2006:85).

3.4.3 Identitet

Alt hvad vi siger og gør, hvordan vi opfører os, og hvordan vi fremstiller os udadtil bliver til *”sociale objekter, til tegn og betydningsbærere, til noget der fortæller om hvem indehaveren er eller ønsker at være, og til noget der danner skel mellem mennesker”* (Prieur 2006:139). I den optik må man betragte det at ro havkajak som identitetsskabende, og noget som havkajakroeren bruger til at give en bestemt fremstilling og image af sig selv.

En persons livsstil eller ønske om at give en bestemt fremstilling af sig selv er, i Bourdieus optik, derfor ikke noget individet selv vælger, men sker på grund af personens habitus. Livsstil er en identitetsmarkør, fordi der sendes signaler om socialt tilhørsforhold. *”En persons smag og præferencer – således som de udtrykkes igennem en bestemt livsstil – er tegn på vedkommendes sociale position”* (Ottesen 2009:18). Samtidig handler livsstil og identitet ikke kun om at skabe en fortælling om sig selv, det handler i lige så høj grad om, at vise hvad man ikke er. *”Bourdieu points out that “To institute, to give a social definition, an identity is also to impose boundaries”* (Langseth 2012:429). Livsstil og identitet kan på den måde bruges til at vise hvem man er eller hvem man ønsker at være, og til at danne skel til det eller dem man ikke ønsker at være. Samtidig

dyrker hver enkelt gruppe sin egen særlige form for kropslig aktivitet, ikke primært som rekreativ fritidsbeskæftigelse, men som identitetsskabende strategi (Qvortrup 1999:278).

”Som tommelfingerregel gælder, at det er finere at beskæftige sig med form og stil, end med indhold og substans. Det er vulgært at proppe sig med mad; det er en demonstration af kontrol og overblik at begrænse sit kvantum af fødeindtag, og til gengæld intensivere det kvalitativt” (Jensen, Anders 2006:109). Spørgsmålet er, om man med det kvalitative i baghovedet, kan udlede, at det i den optik, er vulgært at tage på charterferie, men kvalitet at tage på vandreferie, at det er vulgært at bruge sin fritid på at se sæbe-operaer i TV, men kvalitet at bruge tiden på vandet i en havkajak? *”Én og samme opførsel, eller et og samme gode, kan således forekomme fin for én agent, mens det kan virke prangende eller indbildsk for en anden, eller vulgær for en helt tredje”* (Bourdieu 1997:24).

Min personlige oplevelse af folks reaktioner når jeg fortæller at jeg roer havkajak er, at det at ro havkajak er forbundet med en vis form for status. Måske er det én af grundene til, at man ofte ser biler i gadebilledet med kajakbøjler på taget, men uden kajak. Handler det om dovenskab fordi bilejeren ikke har fjernet dem, da kajakken blev taget ned fra bilen? Eller vil man i stedet vise at man har personligt, tidsmæssigt og fysisk overskud til at ro samt, at man er eventyrlysten nok til ligefrem at ro havkajak? Sådan har det nok været indtil for ganske nylig, men da man i dag kan tage i Bilka og købe en ”begynderkajak” med alt tilhørende udstyr for under 7000 kr., ja så kræver det hvert tilfælde ikke længere det store økonomiske overskud, for at ro havkajak. Omvendt må jeg da erkende, at blandt de mange kajakroere jeg har mødt ved forskellige lejligheder, roet med, eller undervist på diverse kurser, så har der ikke været mange kontanthjælpsmodtagere eller ufaglærte imellem.

Ifølge Lisanne Wilken, er det de dominerende klasser der *”har rollen som ”taste-makers”* (Wilken 2011:81). Eksklusiviteten i aktiviteter, fritidsinteresser mm. kan dog ændres over tid. Man kan derfor overveje, om det at ro havkajak mister sin status ved at der kommer flere og flere havkajakroere på vandet. *”Golf, tennis, boksning og fægtning er alle idrætter, der til hver en tid bærer et socialt mærke, men dette mærke kan ændres med tiden, når f.eks. tennisbaner udbredes, således at det ikke længere er en idræt forbeholdt en udvalgt elite”* (Prieur 2006:41). Kan det muligvis forklare det fald i EPP kurser som jeg nævnte i indledningen?

En fritidsinteresse kan derfor falde i position og miste sin distinktiverende kraft hvis den bliver mere almindelig, og hvis personer fra lavere positioner begynder at dyrke den. Man kan derfor

overveje om udtrykket, ”det var bedre i gamle dage”, i virkeligheden dækker over, at vedkommendes kapital er blevet devalueret?

Ifølge Bourdieu er handlinger initieret af en praktisk sans for, hvordan man handler og agerer i bestemte sammenhænge, ”fx en praktisk sans for hvordan et ordentligt måltid er sammensat, hvordan man hygger sig, hvordan man håndterer stres og hvordan man omgås andre mennesker” (Ibid. 91). Med det in mente kan man overveje, om det derfor er personer med samme habitus som ror havkajak, nyder naturen i havkajak, stresser af i havkajak og ser status i at køre rundt med kajakbøjler på taget?

3.4.4 Doxa og illusio

Bourdieu bruger begreberne doxa og illusio til at beskrive overensstemmelsen mellem individ og felt. Doxa er alt det, som tages for givet i et samfund eller i et felt; det selvindlysende, det udtalte, det som ikke er til diskussion. ”Doxa er den grundlæggende ”sandhed”, som den sociale orden bygger på” (Wilken 2011:56), og er på den måde grunden til, at man opfører sig som man gør, at man har de meninger man har, og at man træffer de beslutninger man gør – det er med andre ord feltets common sense. Doxa er på den måde både styrende for de positioner, som agenterne har, de meninger de kan give udtryk for, og de beslutninger de kan træffe. ”Doxa er det, der ikke kan formuleres og ikke udtrykkes sprogligt” (Ibid. 56), men som alligevel tages for givet og opfattes som naturligt i feltet – det er de elementer i habitusskemaerne der er konsensus om. Doxa er således alt det, individerne er enige om, det som konstituerer og berettiger feltet, og som gør kampen i feltet meningsfuld.

Det andet begreb, som Bourdieu bruger til at beskrive overensstemmelsen mellem agenter og felter, er illusio. Illusio handler om, at individerne i et givent felt har en grundlæggende tro på at kampen i feltet er vigtig, og som får agenterne til at deltage i den og investere både tid, status og energi i den. ”Illusio er troen på, at feltets kamp er værd at kæmpe, at den er betydningsfuld og vigtig” (Ibid. 57). Deraf må man udlede, at kampen i og for feltet mister sin betydning, hvis troen på illusio forsvinder og deltagerne ikke vil kæmpe for den længere. Diskussionerne om certificering i forbindelse med havkajak, og særligt det at have ”den rigtige” havkajakinstruktøruddannelse, kan ses som eksempel på denne kamp¹⁵.

¹⁵ Der foregår i perioder en heftig debat på eksempelvis Havkajakroernes forum (www.havkajakroerne.dk) om havkajak- og havkajakinstruktøruddannelser i henholdsvis DGI- og DKF regi og certificering generelt.

3.4.5 Habitus

”Kernen i habitusbegrebet er en antagelse om, at menneskers virkelighedsopfattelser og dermed også deres valg og handlinger et langt stykke hen ad vejen bliver genereret af internaliserede dispositioner for at føle, tænke og handle på bestemte måder” (Ibid. 44.) Med det menes, at måden vi opfatter og forstår verden på, og bevæggrundene for vores valg og handlinger er styret af de værdier og det værdisæt som vi er opdraget i – vores habitus. De tanker vi gør os, de måder vi handler på i givne situationer er resultatet af vores habitus, og er derfor bestemmende for vores lighed og samhørighed med nogle individer, og vores forskel til andre. Gennem vores individuelle præferencer eksempelvis i forbrug, uddannelse, fritidsinteresser mm. definerer og klassificerer vi på den måde os selv. Habitus virker på den måde i form af dispositioner, der bestemmer vores måder at tænke og handle på, uden at vi er os det bevidst (Jerlang 2000:74) – de er med andre ord ubevidste, de er blevet inkorporerede, indgroede, kropslige.

Habitus er ikke et sæt regler, der inkorporeres, men et generativt princip for handlen, der gør, at man er disponeret for at handle på bestemte måder, f.eks. for at være glad for at vandre i bjergene (Prieur 2006:40). I den forbindelse kunne man også overveje, om man via sin habitus kunne være disponeret for, at ro havkajak. Ifølge Bourdieu adskiller den sportsgren arbejderne dyrker og måden han dyrker den på systematisk fra de aktiviteter man finder hos direktøren (Bourdieu 1997:24).

Man kan altså sige, at arbejderklassen er fattig på ikke blot økonomisk kapital, men samtidig også på kulturel kapital – i betydningen (an)erkendt kultur. *”Det er således en væsentlig pointe, at selvom alle mennesker udvikler en habitus, er det kun de former for symbolsk og kulturel kapital, der anerkendes som væsentlige (fx i uddannelsessystemet), der fungerer som (kulturel) kapital”* (Jerlang 2000:77).

”I tråd med dette kan vi forstå friluftsliv som et socialt felt i Bourdieus forstand” (Tordsson 2003:430). Et socialt felt hvor det foregår en stadig og igangværende kamp mellem mennesker om symbolske goder som anerkendelse, indflydelse og status. *”Gjennom vår måte å leve friluftsliv, gir vi uttrykk for vår habitus, og vi gjør dette innenfor en sosialt konstruert virkelighet, hvor vi også posisjonerer oss i forhold til andre”* (Ibid. 430).

Traditionelt set har arbejderklassen dyrket de aktiviteter som indebærer en høj grad af fysisk energi, anstrengelse eller endog smerte, mellemklassen har dyrket helseorienterede aktiviteter og den rigeste mellemklasse har fokuseret på vandreture, jogging mm. altså aktiviteter som udelukker al

konkurrence (Bourdieu 1993:10). I den optik vil havkajak kunne kategoriseres som en aktivitet for mellemklassen og rigeste mellemklasse.

3.4.6 Distinktion

"De forskellige klasser og klassefraktioner udvikler distinkte former for social praksis, og gennem denne praksis opretholdes de sociale strukturer, der giver klassefraktionerne deres respektive positioner" (Prieur 2006:135). Eller som han selv definerer det: en *"særlig evne til at vide hvordan man skal opføre sig og forholde sig, der ofte anses for at være medfødt"* (Bourdieu 1997:20). Dette er essensen i Bourdieus distinktionsbegreb.

Bourdieu har tydeligt fokus på de opadstræbende sociale lags ønske om at tilegne sig de højere samfundsklassers kultur (Thuen 2000:212). Grunden til dette er, som tidligere nævnt, at de højere samfundsklasser er "taste-makers" og er dermed bestemmende for eks., hvordan man "bør" opføre sig, hvilke meninger der er de "korrekte", hvilke fritidsinteresser der er de "rigtige" osv.

Bourdieu er specielt optaget af de måder et klassesdelt samfund opretholder sociale forskelle på. Bourdieu mener også, at den enkeltes smag er et socialt produkt som genspejler social tilhørsforhold i et klassesdelt samfund (Tordsson 2006:150). Gennem vores habitus markerer vi forskelle til andre samfundsgrupper og samfundslag vi ikke tilhører - vi laver distinktioner.

Den såkaldte finkultur, den legitimerende kultur som de dominerende klasser praktiserer og samtidig værner om, er ikke til for hele befolkningen. Den udgør et af de vigtigste instrumenter i de dominerende klassers kamp for at bevare deres position i samfundet (Andersen 2013:369).

"Også friluftslivets trends kan forstås ud fra Bourdieus teori om distinktion. At drive med klatring i højfjeldet var længe en markør for tilhørighed til en økonomisk og akademisk elite" (Tordsson 2010:270). Når flere og flere mennesker begynder at dyrke elitens former for fritidsaktiviteter mister de deres særkende, deres distinktiverende kraft. De må derfor finde nye aktivitetsformer for at adskille sig fra mængden. *"Trends opstår netop af denne grund – som symboler i en social kamp"* (Ibid. 270). På samme måde kan ønsket om distinktion eksempelvis ses *"når de avancerede skiløbere begynder at køre i løssneen uden for pisterne, når Gud og hvermand dukker op på skibakkerne"* (Thuen 2000:212), og at *"at telemarksbølgen i 1980tallet også kan forstås som et forsøg fra elitens side på at skabe afstand til den almindelige brug af alpinanlæggene"* (Odden 2005:201).

For år tilbage hvor de rige ikke arbejdede udendørs, var hvid hud et skønhedsideal. Dette ideal ændredes på et tidspunkt da kun de rige havde tidsmæssigt og økonomisk overskud til, at kunne holde lange ferier sydpå, hvorved solbrun hud blev et skønhedsideal. I dag har de fleste råd til at blive solbrune, om ikke andet i et solcenter, ”*men for meget solbrændthed forekommer vulgært og vidner om manglende kundskab om solens sundhedsskadelige virkninger*” (Prieur 2006:53). Idealer og det man som mennesker stræber efter kan med andre ord ændres over tid, men essensen i det hele er, at det er de dominerende klasser, ”taste makers”, som definerer de idealer man stræber efter, og som samtidig har magten til at ændre disse idealer.

Bjørn Tordsson hævder, at i samfund som ikke præges af store og markante økonomiske forskelle samfundsgrupperne imellem, bliver spørgsmålet om den gode smag særdeles vigtig. Smagen bliver en sidste barriere mellem sociale grupper (Tordsson 2010:270). Som han præcist og rammende skriver: Der er forskel på pesto og tomatketchup.

I nutidens hektiske og fortravlede senmoderne samfund er tid blevet en mangelvare for de fleste mennesker. Fuldtidsarbejde, familie, parforhold, børn, husholdning, madlavning, rengøring, fritidsinteresser – der er sjældent tid til alt det man gerne vil. ”*Som Bourdieu skriver, så er tid, og alt hvad der er investeret tid i, helt centrale distinktionsmarkører, jo højere op i samfundshierakiet man kommer*” (Bach 2015:36). Tid, og det at have nok af den, er med andre ord distinktiverende. Med det for øje vil man kunne hævde, at tidskrævende fritidsinteresser er distinktiverende, måske ikke så meget i kraft af hvilken fritidsinteresse der er tale om, men måske i højere grad om hvor meget tid fritidsinteressen kræver.

Distinktion handler som sagt om ”*at komme til at adskille sig fra de andre på relevante måder, det vil sige have finere smag, og dette er....i vores dage i høj grad knyttet til forbrug*” (Brinkmann 2008:70). Én af disse distinktionsmekanismer kan dog være på vej til at forsvinde, da den overvejende del af den danske middelklasse de seneste år faktisk har haft økonomisk råderum til at erhverve sig (fin) kulturelle forbrugsvarer. De ikke så økonomisk velstillede har i visse tilfælde også haft nogle muligheder, ved eksempelvis at kunne købe engelske kopier af klassiske danske designermøbler til en brøkdel af prisen på den originale vare¹⁶.

¹⁶ <http://finans.dk/live/erhverv/ECE8245545/Ny-dom-Danskerne-m%C3%A5-stadig-finde-billige-kopim%C3%B8bler/?ctxref=ext>

3.4.7 Kritik af Bourdieu

Med Bourdieus fokus på strukturernes fastholdelse af individet i bestemte roller og klasser, kan man spørge sig selv om han overhovedet kan bruges til at analysere det senmoderne samfund, som er præget af en høj grad af individualisering af individet. Man kan stille spørgsmålet, om *”den senmoderne refleksivitet giver mulighed for forandring og dermed for at bryde med struktureringen”* (Prieur 2006:155). En overvejelse kunne være, om Bourdieus fokus på de kollektivt orienterede strukturer kan karakteriseres som førmoderne eller moderne tilgange til sociologien, og Giddens fokus på individualiseringen kan ses som en senmoderne tilgang?

Jeg skal være den første til at indrømme, at Bourdieu er svær at læse. Lange sætninger, nogle endda meget lange, med mange indskudte sætninger, og nogle gange indskudte sætninger i de allerede indskudte sætninger. Samtidig med, at man forsøger at udlede og forstå hvad det egentlig er han mener. Det er med andre ord krævende at læse Bourdieu og dette er også et af kritikpunkterne ved ham. *”Han (Jon Elster) beskylder Bourdieu for at forføre sine læsere ved hjælp af fotografier og for at sløre sin tænkning med et uigennemtrængeligt sprog”* (Ibid. 139).

I det senmoderne fleksible samfund hvor tidligere tiders grænser og traditioner er på hastigt tilbagetog kan det undre, at Bourdieu stædigt holder fast i de faste og rigide samfundsklasser og den deterministiske tilgang og syn på samfundet. *”Og er der noget, stort set alle Bourdieu-kritikere hæfter sig ved, er det den overdrevne objektivisme eller determinisme i hans sociolog”* (Andersen 2013:382). Helt deterministisk kan hans teori dog ikke siges at være, da han jo selv er et eksempel på, at det faktisk er muligt at bryde mønsteret og bevæge sig fra en samfundsgruppe til en anden.

3.5 Anthony Giddens

Giddens mener ikke, som andre sociologer, at vi har bevæget os ind i en post-moderne periode, men mener i stedet, at nutiden er *”karakteriseret ved, at konsekvenserne af moderniteten bliver mere radikale og universelle end før”* (Giddens 1996:10). Giddens betegner i stedet nutidens samfund som højmoderne.

Overordnet kan man inddele sociologisk teori i to grupper: Teorier som ser på samfundet ud fra et system- eller strukturperspektiv, hvor der primært er fokus på systemet eller strukturen, og sekundært fokus på individerne, og teorier hvor individet er i fokus, og hvor samfundet ses som en akkumulation af disses handlinger. *”Giddens finder det forfejlet, at den overvejende del af sociologien tager udgangspunkt i enten aktøren eller strukturen”* (Andersen 2013:456). I stedet indfører han begrebet strukturdualitet.

3.5.1 Strukturdualitet

Konflikten mellem individ og samfund betegner Giddens som dualismen mellem aktør (det handlende individ) og struktur (det omgivende samfund) (Ibid. 454).

Giddens intention med skabelsen af strukturationsteorien er, at gøre op med subjekt-orienteringen i den fortolkende sociologi og objekt-orienteringen i strukturalistisk og funktionalistisk sociologi, og derimod forsøge at belyse samspillet og vekselvirkningen mellem henholdsvis subjekt og objekt - det er det han kalder "strukturation" (Thorup 2004:247).

Giddens skelner mellem menneskets tre bevidsthedsniveauer – den praktiske bevidsthed, den diskursive bevidsthed og det ubevidste (Jerlang 2009:189).

Giddens ser individet som kyndig, med en viden og bevidsthed om de fleste handlinger han eller hun foretager sig. Dette kommer til udtryk i begrebet praktisk bevidsthed. Dvs. jeg kan cykle en tur uden, at jeg af den grund, kan forklare hvordan jeg formår at holde balancen på cyklen, samt hvilke muskler der arbejder henholdsvis koncentrisk og excentrisk. *"Handlingerne er med andre ord rutinerede og automatiserede og foregår på et praktisk bevidsthedsniveau"* (Andersen 2013:456).

Med diskursiv bevidsthed mener Giddens, at *"agenten er kyndig"* (Ibid. 457), og derved kan forklare, hvorfor eller hvordan det er muligt at holde balancen på cyklen. Giddens opererer dog også med et såkaldt ubevidst niveau, som dækker over handlinger foranlediget af ubevidste motiver. *"Det ubevidste dækker den viden, som er fortrængt eller fremstår i fordrejet form"* (Ibid. 457), altså et ubevidst niveau, som består i, at mennesket ikke altid kan forstå eller forklare sine handlinger.

Giddens anser alle tre niveauer som vigtige, *"men den praktiske bevidsthed synes mest afgørende for at forstå det sociale liv"* (Ibid. 458).

Handlinger må, ifølge Giddens, ses som et flow af begivenheder, og ikke blot som enkeltstående fænomener. *"Handlingerne er formålsrettede og intentionelle"* (Ibid. 458), men agenten er ikke klar over konsekvenserne af sine handlinger. Handlingerne er en strøm uden start- eller slutpunkt som kan kaldes for en strukturationsproces. Et mønster, hvor handlinger gentages og reproduceres, og hvor aktørerne i samfundet selv skaber og forandrer de strukturelle egenskaber i samfundet, betegner Giddens som *"et socialt system"* (Ibid. 458). Man kan med andre ord sige, at aktørernes bevidste eller ubevidste handlinger, er med til at påvirke og forandre de sociale strukturer.

”Strukturer er karakteriseret ved fravær af handlende subjekter” (Ibid. 459). Strukturer eksisterer udelukkende i vores hukommelse når vi reflekterer over tidligere handlinger. Strukturer findes, med andre ord, ikke – de skabes når agenten handler på baggrund af samfundets strukturelle egenskaber. Agenten er dermed selv aktiv i produktion og reproduktion af det sociale liv, og dermed også strukturen, (Ibid. 459), hvorved agent, handling og struktur kædes sammen.

Strukturdualitet er med andre ord, når aktørerne og deres handlinger og strukturerne gensidigt påvirker hinanden, og at samfundsstrukturerne derfor ikke er statiske. Strukturbegrebet hos Giddens kan derfor ikke ses som deterministisk, da selvom man er påvirket af strukturerne, også har mulighed for at påvirke og forandre dem.

Strukturdualitet er Giddens bud på at løse aktør-struktur-dualismen og dermed baggrunden for at kunne analysere det højmoderne samfund.

3.5.2 Tre hovedelementer

Tre hovedelementer præger ifølge Giddens det moderne sociale liv: adskillelse af tid og rum, udlejningsmekanismer og den refleksive tilegnelse af viden.

Adskillelse af tid og rum betyder, at vi fysisk kan sidde hjemme og kommunikere med resten af verden både i lyd og billeder. Giddens skelner mellem to udlejningsmekanismer, symbolske tegn, typisk penge, og ekspertsystemer. Tilsammen kaldes de abstrakte systemer. Med den refleksive tilegnelse af viden menes, at fortidens tro på at fornuften kunne skabe sikker viden, er forsvundet.

”Modernitetens refleksivitet underminerer den sikre viden, idet al viden som nævnt er åben for revision” (Jerlang 2009:191). Omvendt bliver vi alle, i kraft af ekspertsystemerne, eksperter på meget få områder, og er lægmænd på resten.

3.5.3 Tillid

Alle disse systemer kræver en høj grad af tillid fra aktørerne, men det paradoksale er ifølge Giddens, *”at tvivl er et gennemgående træk ved den moderne kritiske fornuft”* (Ibid. 191). På den måde mener Giddens, *”at det højmoderne menneskes vilkår på samme tid er tvivl og tillid, og at refleksivitet – altså behovet for hele tiden at begrunde sine handlinger – er midlet til at overvinde usikkerhed, angst og tvivl”* (Ibid. 191).

3.5.4 Risiko

Giddens mener, at moderniteten er en risikokultur (Ibid. 187) – her ser jeg en parallel mellem Giddens og Ulrich Beck. Ifølge Giddens mindsker moderniteten på den ene side visse typer risici,

men skaber samtidig nye risikoparametre. Én af konsekvenserne er, at sygdomme og sammenbrud i forskellige systemer, på grund af globaliseringen, lynhurtigt kan spredes til hele kloden.

Eksempelvis var et sammenbrud på det amerikanske lånemarked i forbindelse med køb og salg af huse, gnisten der udløste den globale finanskrisen, som vi lever med i øjeblikket. Tilsvarende kan de vestlige landes interesse i, at inddæmme og bekæmpe den ebolaepidemi, som hærgede visse vestafrikanske lande, måske have rod i, at den forholdsvis hurtigt kunne spredes til resten af verden.

3.5.5 Valg

”Under høj-modernitetens betingelser følger vi ikke alene bestemte livsstile, men er i væsentlig forstand også tvunget til det – vi har ikke andet valg end at vælge” (Giddens 2004:100). Måden man klæder sig på, er en måde hvorpå man viser hvem man er. Tøj er altså ikke kun en måde at beskytte kroppen fra vind og vejr – det er en måde at vise sin identitet på. *”Tøjet er stadig et signalredskab for køn, klassesilhørsforhold og erhvervsmæssig status”* (Ibid. 121). Personens påklædning er med andre ord med til at definere hvem man er, og hvilken gruppe man tilhører. På den måde bruges tøj til, at finde samhørighed med nogle, og distancere sig fra andre.

3.5.6 Naturen

Ifølge Giddens befinder vores samfund sig i en tid efter naturens afslutning (Giddens 2000:30). Det er ikke bare byernes bebyggede miljø som vi påvirker, men også andre landskaber underkastes menneskelig koordination og kontrol (Giddens 1994:57). Med det mener han, at der er meget få sider af vores fysiske miljø som ikke på en eller anden måde er påvirket af menneskelig indgriben. Moderne bymiljøer har fjernet vores boliger, og derved mennesket, fra den oprindelige natur, og naturen findes i befolkede områder primært i form af parker, rekreative områder mm. og de fleste af os tilbringer i dag hovedparten af livet i omgivelser, der er helt eller delvist menneskabte. *”I byen overlever ”naturen” stadig som omhyggeligt bevarede grønne områder, men disse er for hovedpartens vedkommende kunstigt skabte i form af parker, rekreative områder osv.”* (Giddens 1996:195).

Uberørt og ”oprindelig” natur er i Danmark næsten ikke-eksisterende – der findes få hede- og klitområder som enten er blevet fredet, eller hvor det ikke har været økonomisk lønsomt at industrialisere og kultivere dem. Ligeledes er hovedparten af skovene i Danmark resultat af tidligere tiders skovrejsning. *”I dag er vildmarken dog for det meste blot områder hvor dyrkning eller beboelse af en eller anden grund ikke kan opretholdes effektivt, eller områder, der direkte er henlagt til rekreative formål”* (Ibid. 158). Menneskets behov for at komme ud i naturen, skal derfor

også ses i lyset af, at naturen også i den forstand er socialt koordineret og tæmmet (Giddens 2004:160).

3.5.7 Ekspertviden

”I takt med udviklingen og eksplosionen af viden i det moderne eller senmoderne samfund, er der således efterhånden brug for specialiseret ekspertviden på de fleste af livets områder, hvilket også gør sig gældende inden for natur og friluftsliv” (Bentsen 2009:53). Denne ekspertviden gør sig gældende i mange aspekter i forbindelse med anskaffelsen af en havkajak – for en havkajak er jo ikke bare en havkajak. Forskellige skrog- og materialeformer, glasfiber- eller carbonpagaj, våd- eller tørdragt og i så fald, hvilken åndbar membran skal der være i tørdragten. Ligeledes ses en øget specialisering i uddannelsesstrukturen. Man skal have et specifikt instruktørniveau for at kunne undervise på visse kurser, og et andet instruktørniveau for at kunne undervise på andre kurser. Kurserne i havkajak er blevet meget teknisk orienterede, og havkajakkerne i sig selv indeholder mange ingeniør- og hydrodynamiske aspekter, hvilket kan tolkes i retning at det Giddens beskriver som ekspertsystemer – med instruktørerne og forhandlerne som eksperter.

3.5.8 Identitet

I takt med at traditionerne og skikkenes indflydelse gradvist forsvinder, ændres selve grundlaget for vores selvidentitet – vores opfattelse af os selv. Den tryghed, individerne tidligere kunne støtte sig til i traditionernes sikre favn, er i nutidens senmoderne samfund blevet afløst af en nærmest eksistentiel funderet refleksivitet (Jacobsen 2006:472), og denne refleksivitet er blevet et uomgængeligt element ved identitetsdannelsen (Ibid. 479). Ifølge Giddens er vi alle tvunget ud i processer, hvor identitet er noget, der tilegnes og ikke noget der gives. *”Selvidentiteten skal skabes og genskabes mere aktivt end før”* (Giddens 2000:47), og Giddens definerer identitet som *”evnen til at holde en særlig fortælling om sig selv gående”* (Kaspersen 1995:141).

Denne ”særlige fortælling” om os selv ses i vores daglige beslutninger om hvordan man skal fremstå over for andre, hvad jeg skal have på, hvad jeg skal spise, hvad jeg skal synes, hvilke interesser jeg skal have osv. I fortællingen om vores identitet bliver udseendet og stil noget som skal bedømmes af andre og må derfor eksponeres for offentligheden (Öhman 2011:161). Fortællingen om os selv og eksponeringen af denne ses hyppigt på de sociale medier med stadige opdateringer om hvad vi foretager os. En særlig måde at fotografere sig selv på, er i de senere år eksploderet i Danmark – en såkaldt selfie – som også deles og likes af alle vores ”nære” venner på Facebook og andre sociale medier.

Vores identitet og fortælling om os selv skal som sagt gerne eksponeres for andre. Dette sker for mange i forbindelse med det kommercielle udbud, som giver os vejledning til attraktionen og personlig popularitet gennem konsumtion af de rigtige mærkeklæder og udrustning (Krogh 1995:161). Dette ses i mange af de valg vi foretager os i det daglige – økologisk eller ikke økologisk, dyrt mærketøj eller det billige fra supermarkedet, digitaluret til 100 kr. eller et Rolex. Om kødet, æggene eller brødet er økologisk eller ej, skal jeg nok blive mæt, uanset tøjets pris skal det nok beskytte kroppen, og om uret koster 100 kr. eller 100.000 kr. fortæller det mig stadig hvad klokken er. Produkternes funktion er med andre ord den samme, men den livsstil og ikke mindst identitet som sættes i forbindelse med dem, er markant forskellige. Dette er nok også grunden til, at stort set ingen varer er i dag identitetsneutrale (Brinkmann 2008:131), og i et havkajakmæssigt perspektiv kunne man spørge, om det for eksempel er tilfældigt, at jeg selv har en Kokatat tørdragt, bruger en Werner pagaj og ror i en Nigel Dennis kajak?

Livsstilen, og derved individernes identitet, *”indeholder et særligt sæt af praksiser, som skaber de rutiner, der er nødvendige for opretholdelsen af den ontologiske sikkerhed. En person med en bestemt livsstil har lettere ved at vælge, da bestemte valgmuligheder og bestemte typer af valg falder uden for livsstilen”* (Kaspersen 1995:144). I et komplekst og til tider uoverskueligt samfund hvor traditionens trygge rammer er forsvundet, kan valg af livsstil og identitet på den måde reducere kompleksiteten i selvsamme samfund, og alle de valgmuligheder vi har. Valg af en bestemt livsstil og identitet, og derved et fravalg af alle de andre livsstile og identiteter som er mulige og tilgængelige, kan derfor også ses som et forsøg på at forenkle tilværelsen og gøre den mere overskuelig.

3.5.9 Kritik af Giddens

Man kan med et kritisk syn på Anthony Giddens hævde, at *”han tillægger aktøren for stor vægt i forhold til samfundet og det strukturelle”* (Andersen 2013:467). Aktøren kan set i det lys, opfattes og beskrives som selvstændig, uafhængig og frit vælgende, uden at ligge under for de strukturelle rammer i samfundet. Aktørsiden vægtes derfor, ifølge nogle af hans kritikere, for højt og giver for meget plads til agentens handlingsmuligheder på bekostning af den handlingsbegrænsende del – de strukturelle rammer (Ibid. 467).

Ligeledes stilles der spørgsmålstegn ved teoriens anvendelighed i forhold til empiriske analyser, og kritikkerne hævder at den er uanvendelig i empirisk forskning (Ibid. 467).

Mange samfundsforskere har kritiseret Giddens for at have beskrevet det senmoderne landskab på en ofte generaliserende, metaforisk og fantaserende måde (Petersen 2011:200), hans tendens til at lægge for stor vægt på menneskers rationelle og kritiske formåen (Ibid. 205), og at han er tilbøjelig til at se bort fra social uretfærdighed, magt og økonomiske forskelle. Selvidentiteten fremstår dermed hurtigt som et liberalt projekt, som på det nærmeste hylder det stærke, selvstændige middelklasseindivid (Ibid. 206).

Ligeledes har jeg i min læsning af Giddens ikke i synderlig grad stødt på klasse-begrebet, hvilket enten kan indikere, at han ikke mener det findes i det senmoderne samfund eller, at han har valgt ikke at beskæftige sig med det. Personligt virker det dog påfaldende, at vi alle, i den optik, har samme (valg)muligheder, er lige meget værd osv. Dette kan dog i nogen grad forklares ved, at hans teori om selvidentitet, modernitet og posttraditionelle samfund hører hjemme på et mere generelt socialfilosofisk niveau – konkretiseringen af den overlades til den enkelte læser (Ibid. 202).

Modernitetsteorien er blevet voldsomt kritiseret for ikke at rumme et tydeligt magtperspektiv, og for at have negligeret faktorer med tilknytning til klasse, køn og etnicitet, samt dens mangel på koblinger til empirisk forskning og de vanskeligheder, der er forbundet med at forankre den i forskning (Ibid. 194). Disse specifikke kritikpunkter er, modsat Giddens, elementer som Bourdieu om nogen inddrager i sin teori. Giddens er dog bestemt ikke forældet da han *”i dag er blevet optaget i den samfundsvidenskabelige kanon, og at mange af os har tilegnet os og gør brug af teorier og begreber hentet fra 1990érnes modernitetsteori – hvilket ikke mindst fremgår af, at diskussionen om selv og identitet stadigvæk spiller en central rolle i samfundsvidenskaben”* (Ibid. 194).

3.6 Giddens og Bourdieu – ligheder og modsætninger

Giddens og Bourdieu er formodentligt de to mest fremtrædende repræsentanter med ambitionen om at forsoner eller integrere strukturdeterminisme og aktørfrihed eller objektivisme og subjektivisme i én og samme teoretiske konstruktion (Mortensen 2004:57).

Giddens og Bourdieu repræsenterer dog forskellige syn på individ contra samfundsstrukturen, altså forskellen mellem individualisering og samfundsmæssiggørelse – Giddens som vægter aktør og handlingsperspektivet, altså individtilgangen, og Bourdieu som vægter de samfundsmæssige strukturer, altså strukturtilgangen.

Bourdieu beskriver et samfund hvor der primært er fokus på strukturen og hvor individet er sekundært. Bourdieu mener, at reproduktion foregår ved hjælp af vores habitus, og derved via strukturen, hvor Giddens mener, at individet selv er *"aktiv i produktion og reproduktion af det sociale liv, og dermed også strukturen"* (Andersen 2013:459). Giddens udgangspunkt er, at aktøren er det primære, da *"aktørerne og summen af deres handlinger udgør samfundet og der eksisterer ikke strukturer eller systemer uafhængigt af aktørerne"* (Ibid. 454), og at agenternes handlinger, forstået som social praksis derfor spiller den centrale rolle. Giddens mener dermed, at aktørernes handlinger er med til at skabe strukturerne i samfundet, hvor Bourdieus synspunkt er, at strukturerne reproduceres af individernes habitus.

Bourdieu vægter derved de socialiserende processer under opvæksten mere, end individets frie valg, hvorimod Giddens netop har fokus på individet, da denne ses som reflektiv og kompetent, og derved har mulighed for at foretage frie valg

Ifølge Giddens er identitet noget, der tilegnes og ikke noget der gives, og individet kan dermed selv vælge livsstil og interesser, men samtidig har individet har ikke selv valgt at skulle vælge - der er med andre ord tale om en *"tvang til at vælge"*. Giddens pointerer dog, at alle ikke har de samme muligheder, ressourcer og forudsætninger for at vælge (Mortensen 2004:252).

Hos Pierre Bourdieu er livsstil og identitet ikke noget vi selv vælger, da det sjældent er muligt for os, at vælge fødested, forældre eller de institutioner, som påvirker os igennem vores opvækst. Individets valg er derfor bestemt af den i forvejen inkorporerede habitus, og der er højst tale om en vist dispositionsspillerum inden for denne.

Bourdieu viser blandt andet hvordan menneskers kropshandlinger, holdning, måde at sidde, stå og gå, udtrykker individets sociale baggrund og klassetilhørsforhold (Öhman 2011:151). Ved hjælp af individets kropslighed og dennes udtryk, bliver kroppen dermed bærer af et kulturelt mønster, og derfor en social markør, både med hensyn til habitus og distinktion.

Giddens derimod mener, at individers kropslige fremtrædelse sker gennem utallige daglige beslutninger om eksempelvis hvilket tøj man skal have på, hvad man skal spise, hvilke interesser man skal have osv. Kroppen er på den måde med til at definere hvem man er, og bliver derfor en del af individets identitetsdannelse og kan, hvis den vises frem og præsenteres, blive en del af identitetsskabelsen.

Udfra Bourdieu kan man derfor hævde, at grunden til at man ror havkajak er, at det er indlejret i personens habitus og at man derfor gør det for, ubevidst, at reproducere habitus og for at generere kapital. Bourdieu vil ligeledes hævde, at man ror havkajak som et forsøg på at positionere sig og adskille sig i forhold til andre felter og andre individer inden for ens egen habitus, altså et forsøg på distinktion.

I vores senmoderne samfund hvor traditionerne ikke længere har den samme magt som tidligere, betyder dette, at vi ikke længere vælger vores friluftsliv på baggrund af tradition, men i stedet vælger den form for friluftsliv som vi har lyst til, og som giver mest mulig mening for os her og nu (Bischoff 2000:15).

Giddens vil derfor betragte havkajak som et individuelt og personligt valg, som sker på baggrund af individets refleksiøse frie valg. Ligeledes vil Giddens opfatte det at ro havkajak som en del af personens identitetsskabelse, og derved også som en del af, at holde en særlig fortælling om sig selv gående.

3.7 Opsummering på opgavens analytiske ramme

Jeg har i dette kapitel beskrevet de samfundsmæssige rammer som analysen af den kvantitative og kvalitative undersøgelse vil blive brugt i.

Jeg har gjort rede for Kaplan og Kaplans tanker om rettet- og spontan opmærksomhed, samt tankerne som friluftsliv og havkajak som modkultur. Ligeledes har jeg beskrevet Bourdieus tanker om habitus og distinktion samt Giddens tanker om identitet.

Det teoretiske fundament for de kommende analyser er med andre ord lagt frem, og vil blive brugt løbende igennem resten af opgaven.

Kapitel 4.

Den kvantitative undersøgelse – præsentation og analyse.

I dette kapitel vil jeg gøre rede for de data jeg har indsamlet i forbindelse med den kvantitative spørgeskemaundersøgelse, og uddrage relevante data. Efterfølgende vil jeg analysere de relevante data på baggrund af opgavens problemstillinger om Kaplan og Kaplans rettede- og spontane opmærksomhed, samt tanker om modkultur og samfundskritik. Sidst i kapitlet vil jeg analysere de indkomne data ud fra Bourdieus begreber om habitus og distinktion, samt Giddens tanker om identitet.

Kapitlet skal derfor ses som første del af besvarelsen af opgavens problemstillinger, på baggrund af data fra den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.

4.1 Den kvantitative undersøgelse

Jeg vil i dette kapitel gøre rede for udvalgte resultater med udgangspunkt i de primære data fra den kvalitative spørgeskemaundersøgelse, samt forsøge at validere resultaterne med baggrund i andre tidligere undersøgelser – altså sekundære data. Dernæst vil jeg forsøge at analysere udvalgte resultater af undersøgelsen på baggrund af de omtalte tidligere undersøgelser. Ligeledes vil jeg inddrage Kaplan og Kaplans tanker om rettet- og spontan opmærksomhed samt begrebet modkultur i analysen. Sidst, men ikke mindst, vil jeg se på resultaterne med baggrund i Bourdieus tanker om habitus og distinktion, samt ud fra Giddens begreb om identitet.

4.2 Omfanget af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse (se bilag 2.)

Informationer om- og link til spørgeskemaundersøgelsen (se bilag 3.) er udelukkende blevet publiceret via internettet, enten via direkte mail, mailbaserede nyhedsbreve eller Facebook.¹⁷

Dansk Kano og Kajakforbund (DKF) og Danske Gymnastik og Idrætsforeninger (DGI) er de to organisationer jeg har kontaktet, og begge har sendt information om undersøgelsen samt link til spørgeskemaundersøgelsen i et nyhedsbrev til deres medlemmer

Foreningen Havkajakroerne, som er Danmarks største forening udelukkende for havkajakroere, har sendt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen direkte til deres medlemmer via mail.

¹⁷ Mellem 64 pct. og 73 pct. af alle danskere er på Facebook ifølge socialstats.dk.

10 havkajakklubber eller kajakklubber med en afdeling for havkajakker, har videreformidlet informationer om undersøgelsen samt linket til selve undersøgelsen til deres medlemmer.

Fire kajakbutikker har lagt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres hjemmeside.

19 facebookgrupper med primær fokus på havkajak, og tre facebookgrupper med primær fokus på friluftsliv, har lagt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres facebookside.

Undersøgelsen er derfor blevet delt og distribueret til de personer, som er tilknyttet forbund og foreninger i havkajakrelateret sammenhæng. Ligeledes er personer som er tilknyttet facebooksider relateret til diverse havkajakklubber og løse havkajakfællesskaber, samt forskellige friluftsfora blevet gjort opmærksom på undersøgelsen.

Desuden har jeg en stærk formodning om, at information om- og link til spørgeskemaundersøgelsen, er blevet delt og ”liket” på Facebook og lignende sociale medier samt via mail direkte mellem personer, i et omfang som jeg ikke har kendskab til.

4.3 Udvalgte resultater fra undersøgelsen

1052 personer har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen og jeg vil her uddrage nogle af resultaterne.

Spørgeskemaundersøgelsens spørgsmål kan ses i bilag 4. og undersøgelsens rådata i bilag 5.

Nr.	Spørgsmål: Hvorfor ror du havkajak?	N ¹⁸	Dette er vigtigt for mig (pct.)	Dette er meget vigtigt for mig (pct.)
1.	Jeg får motion	1036	53,0	15,4
2.	Jeg taber mig	1005	8,2	1,8
3.	Jeg kommer ud i naturen	1039	26,0	72,0
4.	Jeg kan være alene i naturen	1020	36,5	26,2
5.	Jeg laver noget aktivt sammen med andre	1033	52,0	19,5
6.	Jeg er friluftsmenneske	1037	41,3	43,2
7.	Det er afstressende	1033	46,2	43,6
8.	Jeg kommer ned i "gear"	1021	40,6	35,3
9.	For at møde nye mennesker	1021	33,3	5,8
10.	For at dygtiggøre mig (tekniske elementer, rul, redninger osv.)	1029	38,4	12,2
11.	For at "pleje" samvittigheden ift. at mit udstyr ikke ligger og samler støv	1012	3,9	0,4
12.	For at få action (bølgesurf, tidevand osv.)	1022	26,7	7,1
13.	Jeg oplever frihed	1036	53,5	31,1
14.	Jeg kommer væk fra hverdagens rutiner	1026	47,9	30,3
15.	Jeg vil gerne bruge kroppen på en anderledes måde (dvs. i stedet for fodbold, badminton, fitness mm.)	1032	42,6	21,5
16.	For at opleve stilheden	1030	49,8	33,9
17.	For at ro med andre kajak-entusiaster	1020	35,6	8,7
18.	For at lære fra mig (når jeg ror med mindre erfarne padlere)	1023	24,0	6,0
19.	For at lære af erfarne padlere	1018	42,6	6,6
20.	For at være tæt på naturen	1026	46,1	47,0
21.	For at undervise andre (i forbindelse med undervisning på kurser og kajakuddannelse)	1020	18,7	6,6
22.	For at opleve at være "et" med kajakken/vandet ("meditativ tilstand")	1033	44,2	27,7

Figur 1. Respondenternes besvarelser på hvad der er henholdsvis en vigtig eller meget vigtig begrundelse for at ro havkajak.

4.3.1 Mænd og havkajak

I Danmark er kønsfordelingen meget lige med 49,72 pct. mænd og 50,28 pct. kvinder¹⁹. 60,7 pct. af respondenterne i denne spørgeskemaundersøgelse er mænd og 39,3 pct. er kvinder.

Besvarelserne viser dermed en overvægt af mandlige respondenter hvilket man kan drage to forskellige konklusioner af. Enten er antallet af mænd og kvinder som ror havkajak fordelt

¹⁸ De forskellige N-værdier er på grund af, at ikke alle respondenterne har besvaret alle spørgsmålene

¹⁹

http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/Graphics/MakeGraph.asp?menu=y&maintable=BEF5&pxfile=201641131943170530423BEF5.px&gr_type=5&PLanguage=0

anderledes end besvarelsene i undersøgelsen, men at mænd har haft en større tilbøjelighed til at besvare spørgeskemaundersøgelsen, eller også er der flere mænd end kvinder som ror havkajak. Jeg vælger dog, som jeg gør med den resterende del af undersøgelsens svar, at tage respondenternes svar for pålydende og konkluderer derfor, at der er en overvægt af mandlige havkajakroere i Danmark. Undersøgelsen stemmer godt overens med ”Tryk i naturen” som også konkluderer, at tre ud af fire havkajakroere er mænd (Andkjær 2012:92).

4.3.2 Alder og havkajak

Ifølge Danmarks Statistik er de aldersmæssige grupperinger fordelt på et 10 års interval²⁰ nogenlunde ligeligt fordelt som ses i figur 2.

Alder	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år
Procent af befolkningen	13 %	12 %	14 %	13 %	12 %	9 %

Figur 2. Demografi på Danmarks befolkning.

I spørgeskemaundersøgelsen er de aldersmæssige grupperinger fordelt på et 10 års interval derimod ikke ligeligt fordelt som ses i figur 3.

Alder	21-30 år	31-40 år	41-50 år	51-60 år	61 år og derover
Procent af havkajakroerne	3,2 %	10,3%	24%	36,7 %	25,2 %

Figur 3. Demografi på havkajakroere i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse. Figur

Sammenligner man aldersfordelingen i den generelle befolkning og havkajakroernes aldersfordelingen viser det, at havkajak hovedsageligt dyrkes af den modne og ældre del af befolkningen. Respondenter fra 51 år og derover tegner sig således for hele 61,9 pct.

Disse resultater viser i nogen grad de samme resultater som tidligere nævnte medlemsundersøgelse fra foreningen Havkajakroerne i 2009. Foreningen Havkajakroernes medlemsundersøgelse fra 2009 konkluderede at den gennemsnitlige mandlige og kvindelige havkajakroer er henholdsvis 50 og 47 år.

Kønsmæssigt følger mænd og kvinder i denne spørgeskemaundersøgelse hinanden tæt med små procentvise udsving i spændet fra 21 til 50 år. Først over den alder ses markante forskelle hvor

²⁰ <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1600>

henholdsvis 43,1 pct. af kvinderne og 32,2 pct. af mændene er mellem 51-60 år, og 17,6 pct. af kvinderne og hele 30 pct. af mændene er 61 år eller derover.

4.3.3 Uddannelse og havkajak

Havkajakroere har ifølge spørgeskemaundersøgelsen et højere uddannelsesniveau end gennemsnittet af den danske befolkning. Ifølge Danmarks Statistik har 24 pct. af danskerne en uddannelse, der kan karakteriseres som videregående eller lang videregående²¹. Blandt havkajakroerne i denne undersøgelse har 72,6 pct. en uddannelse, der kan karakteriseres som videregående eller lang videregående, hvilket også er højere end undersøgelsen ”Tryk i naturen”, hvor knap halvdelen af de adspurgte havkajakroere havde en mellemlang eller lang videregående uddannelse (Ibid. 92).

Undersøgelser viser, at uddannelseslængden har en positiv effekt på, om man overhovedet er idrætsaktiv (Laub 2011:65), og Maja Pilgaard konkluderer desuden, at i de individuelle, motionsprægede aktiviteter, som jeg vil betegne at havkajak hører ind under, deltager højt uddannede i signifikant højere grad end kort uddannede (Pilgaard 2007:61).

4.3.4 Havkajak som selvorganiseret eller social aktivitet

Den overvejende del af respondenterne, 78,5 pct., er tilknyttet en klub og 57,8 pct. ror primært i klubsammenhæng. Procentdelen af havkajakroere som er tilknyttet en klub eller forening er højere end i andre aktiviteter, hvor 41 pct. af voksne dyrker sport eller motion i en forening, og 58 pct. dyrker sport eller motion på egen hånd (Laub 2011:88).

Ifølge Søren Andkjær har der de seneste 15 år været en stor tilstrømning til kajakklubberne, hvor de væsentligste motiver er motion og socialt samvær (Andkjær 2012:25) hvilket også ses i denne undersøgelse hvor 74,8 pct. altid eller ofte ror sammen med andre²².

4.3.5 Havkajak og natur

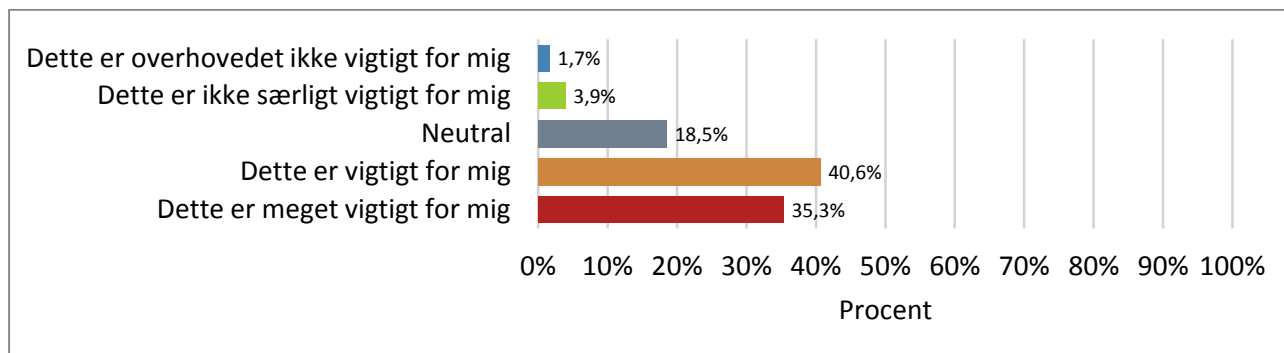
98 pct. af respondenterne ror kajak fordi det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at komme ud i naturen. Procentdelen for naturens vigtighed i forbindelse med at ro havkajak er i denne undersøgelse meget høj, også set i forhold danskernes generelle syn på natur og motion i andre aktivitetsformer, hvor 81 pct. udtrykker at naturen betyder meget (Pilgaard 2007:5). 93,2 pct. svarer desuden, at de ror kajak fordi det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at være tæt på naturen.

²¹ <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1600>

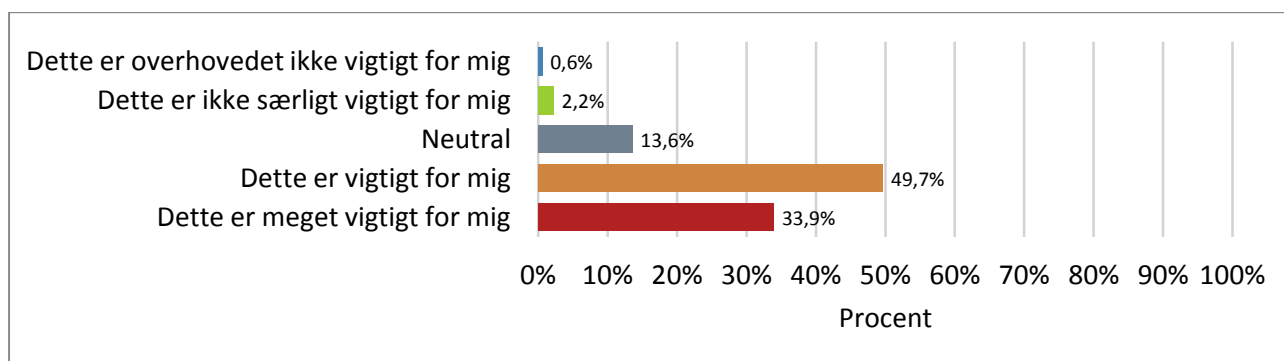
²² ”Ror ofte samme med andre” defineres som over halvdelen af turene.

4.3.6 Havkajak og stress

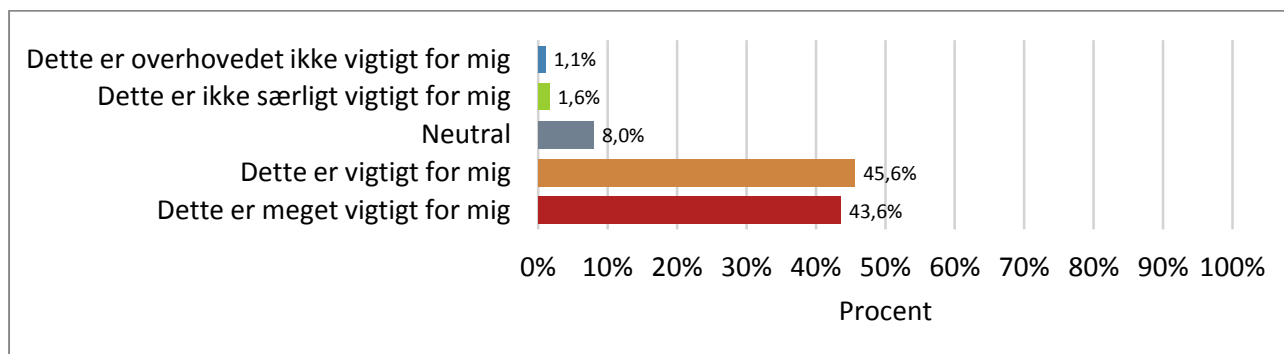
75,9 pct. markerer at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de kommer ”ned i gear” ved at ro havkajak (Figur 4.), 83,6 pct. at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de oplever stilheden (Figur 5.), og 89,2 pct. at der er vigtigt eller meget vigtigt for dem, at det er afstressende at ro havkajak (Figur 6.).

Figur 4. For at komme ned i gear.

Figur 5. For at opleve stilheden.

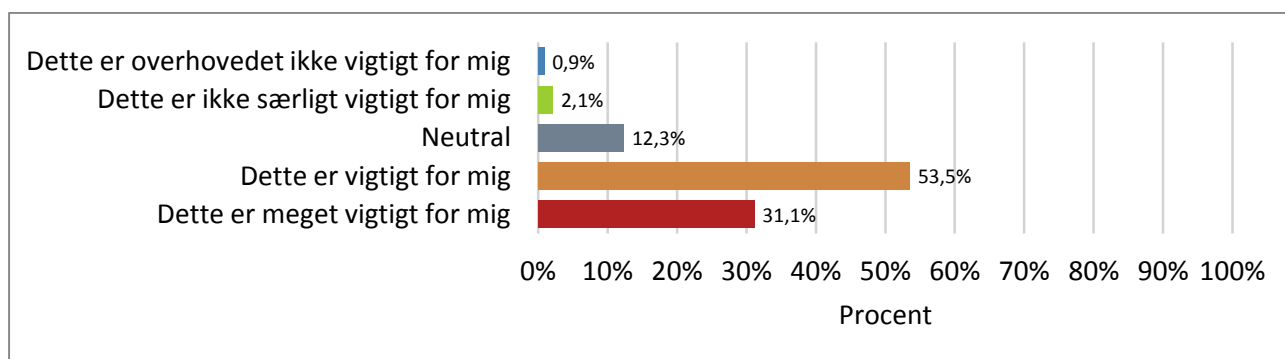

Figur 6. Det er afstressende.

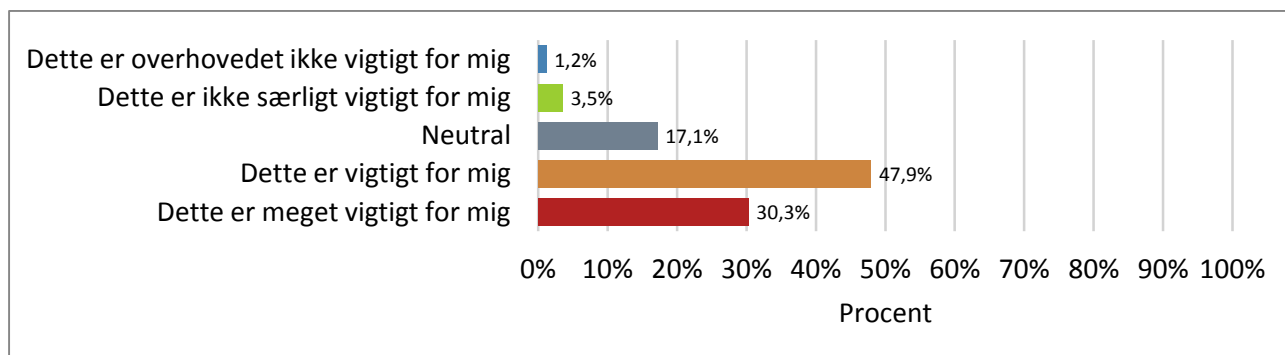
Følelsen af at komme ”ned i gear” samt det afstressende element ses også ved, at kajakroerne fremhæver og kobler naturoplevelsen, samt det at opleve fred og ro, til nydelse, afstresning og

livskvalitet (Andkjær 2012:101). Desuden kan man ved en gennemgang af litteraturen om grønne områder og sundhed se, at der også findes biologiske/fysiologiske studier, der understøtter tanken om, at brug af natur og grønne området fremmer sundhed og modvirker stress (Kjøller 2007:349).

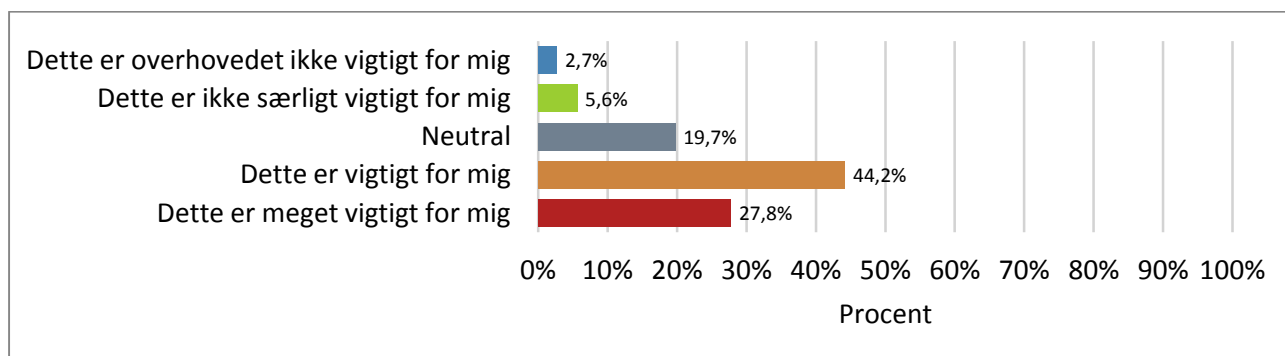
84,6 pct. synes, at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de oplever frihed ved at ro havkajak (Figur 7.), 78,2 pct. at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de kommer væk fra hverdagens rutiner ved at ro havkajak (Figur 8.), og 72 pct. markerer desuden at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at være ”et” med kajakken (meditativ tilstand) (Figur 9.).

Figur 7. Jeg oplever frihed.

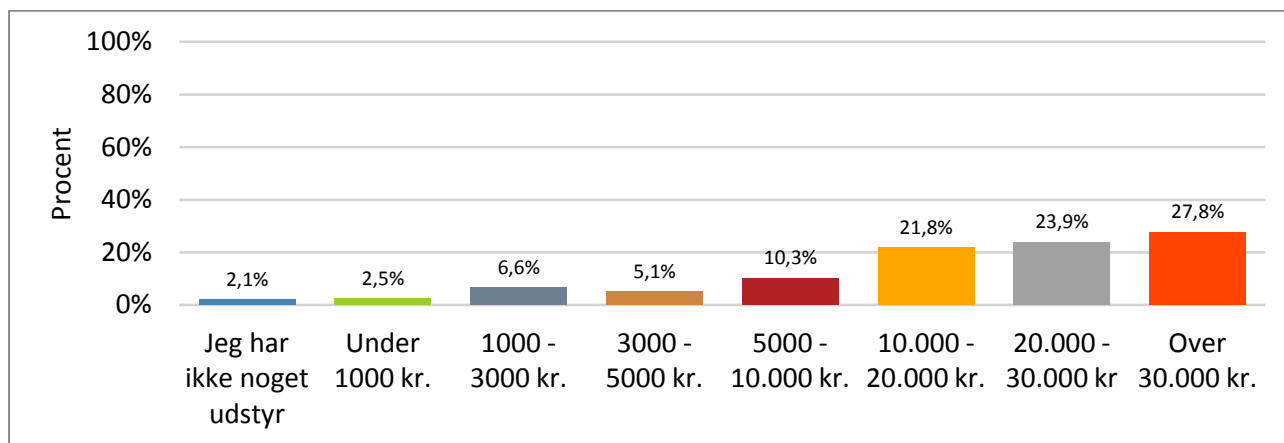
Figur 8. Jeg kommer væk fra hverdagens rutiner.

Figur 9. For at opleve at være ”et” med kajakken (meditativ tilstand).

4.3.7 Havkajak og udstyr

73,5 pct. markerer at de har brugt over 10.000 kr. på havkajakudstyr og 27,8 pct. har brugt mere end 30.000 kr. Ser man på udgifter på baggrund af køn, har 19,5 pct. af kvinderne brugt mere end 30.000 kr. til havkajak og udstyr dertil, hvor tallet for mændene i undersøgelsen er 33,3 pct.

Figur 10. Hvor meget har dit kajakudstyr kostet samlet set (kajak, påklædning (rojakke, vådtørdragt mm.), vest sprayskirt, pagaj mm.).

4.3.8 Andre resultater

Respondenternes havkajakerfaring målt i år er forholdsvist jævnt fordelt fra 0-2 års erfaring til og med 10 års erfaring eller mere, dog med en lille overvægt at personer som har 3-5 års erfaring.

I Danmark afholdes hovedparten af kurser og uddannelser i havkajak i EPP- og DGI regi, men også havkajakuddannelser og kurser fra British Canoe Union (BCU) er ved at finde indpas. Desuden findes der forskellige uddannelser og kurser som er udviklet af privatpersoner eller mindre grupper.

Næsten halvdelen af respondenterne har EPP2 som deres højst gennemførte niveau hvilket måske hænger sammen med, at en del kajak- og havkajakklubber har EPP2 som deres ”frigivelses- og fri-ronings niveau”. 21,8 pct. har et uddannelsesniveau svarende til EPP3 eller højere²³ og 11,1 pct. har taget andre uddannelser og kurser. Graden af havkajakroere som i denne undersøgelse har taget uddannelse eller kurser i havkajak, 89,2 pct., stemmer godt overens med en tidligere undersøgelse hvor 88 pct. havde været på kursus (Andkjær 2012:92).

Aktivitetsniveauet blandt havkajakroere må siges at være temmelig højt.

²³ EPP og BCU sidestilles i niveau, så tallene omfatter EPP3, EPP4, EPP5 samt BCU3, BCU4 og BCU5

Mere end to gange om ugen	En til to gange om ugen	En gang om ugen	Hver anden uge	En gang om måneden	Mindre end en gang om måneden
10,5	27,8	20	22,4	10,7	8,6

Figur 11. Hvor ofte ror du havkajak²⁴.

Om aktivitetsniveauet blandt havkajakroere hænger sammen med det tidligere nævnte højere uddannelsesniveau kan man ikke konkludere, men tidligere undersøgelser viser, at jo længere uddannelse man har, jo større er andelen, som dyrker regelmæssig motion (Pilgaard 2007:46, Laub 2011:67).

68,3 pct. ror kajak fordi det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at få motion hvilket stemmer godt overens med andre undersøgelserne af danskernes friluftsliv som viser, at motion er blevet et vigtigere motiv til besøget i naturen end tidligere, og knap en fjerdedel angiver motion som vigtigste formål for det seneste besøg i skoven eller andre naturområder (Præstholm 2014:9).

4.4 Analyse af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse

4.4.1 Mænd og havkajak

60,7 pct. af respondenterne er mænd hvilket betyder, at vi kan konkludere, at havkajak er overvejende er en mandsdomineret aktivitet.

Grunden til denne overvægt af mandlige havkajakroere er tankevækkende, og en tidligere undersøgelse synes at bakke op om denne kønsfordeling (Andkjær 2012:92).

Havkajak er en aktivitet som, bortset fra eksempelvis rullekurser som ofte foregår i en svømmehal, udelukkende foregår udenfor. Maja Pilgaard fastslår dog, at på trods af, at andelen af mænd og kvinder som dyrker sport og motion udenfor bliver stadig større, er det kvinderne som i størst omfang altid eller ofte er indendørs (Pilgaard 2007:83). Resultatet fra Maja Pilgaards undersøgelse kan altså være en del af forklaringen på havkajakkens skæve kønsfordeling.

En anden forklaring kunne være, at *”jo mere specialiseret, udgiftkrævende, tidskrævende, færdighedsorienteret, teknologiafhængig, risikosøgende og mediefokuseret friluftslivs- og naturaktiviteterne er, jo mere mandsdominerede er de også”* (Pedersen 2001:203). Det at ro

²⁴ Formuleringen i spørgeskemaundersøgelsen lød: ”Skal tænkes som et gennemsnit over hele året”.

havkajak er uden tvivl en specialiseret aktivitet i den forstand, at det kræver noget særligt udstyr, som udelukkende er rettet mod den ene aktivitet – havkajakken, pagajen sprayskirtet osv. Hele 73,5 pct. af respondenterne har brugt minimum 10.000 kr. på deres udstyr, og 27,8 svarer at de har brugt mere end 30.000 kr. På denne baggrund mener jeg man kan konkludere, at havkajak er en forholdsvis udgiftskrævende fritidsaktivitet.

En løbetur, deltagelse på et spinninghold i det lokale fitnesscenter eller en badmintonkamp er naturligvis tidskrævende. Jeg vil dog hævde, at havkajak er noget mere tidskrævende end de førnævnte aktiviteter. Grejet skal pakkes hjemmefra, kajakken findes frem og lægges på taget af bilen, hvorefter turen går mod vandet. Vel fremme skal kajakken ned af tagbøjlerne igen, rotøjet skal på, kajakken i vandet, spraydeckket skal på, og først der starter selve ”aktiviteten”. Nogle havkajakroere er dog medlem af en klub, hvor de har deres havkajak liggende så de undgår at transportere den frem og tilbage, men ikke desto mindre tager det at ro havkajak forholdsmæssig meget tid i forhold til mange andre aktiviteter. På baggrund af dette, mener jeg, at man med rette kan hævde, at havkajak er både udgiftskrævende og tidskrævende, og kan derfor kategoriseres inden for rammerne af det som Kirsti Pedersen omtaler som mandsdomineret.

Desuden hævdes det, at kvinder deltager mindre end mænd i fritidsaktiviteter bl.a. på grund af et større ansvar i familien (Bentsen 2009:60).

4.4.2 Alder og havkajak

Af undersøgelsen fremgår det tydeligt, at havkajak er en aktivitet for den modne del af befolkningen. Af respondenterne var kun 3,2 pct. i alderen 21-30 år og 10,3 pct. mellem 31-40 år.

En mulig forklaring på det lave antal yngre havkajakroere kunne være, at det netop er i disse år hvor man får børn, stifter familie og dermed af naturlige årsager får mindre fritid. En anden forklaring kan være, at karrieren på arbejdsmarkedet i de år indledes med alt hvad det indebærer af fuldtidsarbejde og eventuelt overarbejde, karriereræs og ambitioner og deraf følgende arbejdspress. Det generelle billede er da også, at voksne mellem 30 og 39 år er markant mindre aktive end øvrige aldersgrupper (Pilgaard 2007:66), samt at 44 pct. nævner, at manglende tid på grund af arbejde, er en barriere for at komme ud i naturen (Friluftsrådet 2013:39).

Med mindre at man primært ror i havneområder vil havkajak og natur hænge uløseligt sammen, og der er en klar sammenhæng mellem alder og tilbøjelighed til at værdsætte naturen, når man dyrker sport eller motion. Der foregår en jævn stigning fra 59 pct. blandt de unge til hele 86 pct. blandt de ældste på 70 år eller mere som mener, at naturen har nogen eller stor betydning (Pilgaard 2007:85).

Omvendt foregår der jo også andre former for sport og motion i naturen hvor der primært er yngre deltagere. Resultaterne fra Maja Pilgaards undersøgelse kan derfor ikke være hele forklaringen på, at det overvejende er den modne del af befolkningen som ror havkajak.

4.4.3 Uddannelse og havkajak

Som tidligere nævnt har uddannelseslængden en positiv effekt på, om man er idrætsaktiv eller ej. Havkajakroerne som har deltaget i denne undersøgelse har et generelt højere uddannelsesniveau end resten af den danske befolkning. Havkajak er en tidskrævende aktivitet og det lidt paradoksale i dette er, at en tidligere undersøgelse har påvist, at uddannelseslængde har en negativ effekt på den tid man bruger på idræt (Laub 2011:65).

4.4.4 Havkajak som selvorganiseret eller social aktivitet

Som undersøgelsen viser, er den overvejende del af respondenterne tilknyttet en klub og/eller ror primært i klubsammenhæng. Søren Andkjær nævner desuden den store tilstrømning til kajakklubberne der har været de seneste år (Andkjær 2012:25).

Netop på det område følger havkajakroerne ikke de generelle tendenser i danskernes sport og motionsmønster, hvor rigtig mange aktiviteter foregår på egen hånd, og for samtlige aldersgrupper i voksenundersøgelsen er der flere, som angiver at dyrke noget på egen hånd end i forening (Pilgaard 2007:56). Dette bakkes op af, at de sidste 25 år har selvorganiseret sport og motion udgjort den største organiseringsform blandt voksne idrætsudøvere (Pilgaard 2009:8).

Statens Institut for Folkesundhed har udpeget tre niveauer af naturens betydning for sundhed, hvor det på det sociale niveau handler om samvær med andre mennesker (Edlev 2015:228). Ønsket om samvær og være aktiv sammen med andre mennesker, i dette tilfælde andre havkajakroere, vægtes som værende vigtigt eller meget vigtigt for 71,5 pct. af respondenterne, hvilket kan være én af grundene til, at havkajakroere oftest ror sammen med andre.

4.4.5 Havkajak og natur

98 pct. af respondenterne svarer i forbindelse med spørgsmålet om hvorfor de ror havkajak, at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de kommer ud i naturen, og 93,2 pct. fordi de kommer tæt på naturen.

En tidligere undersøgelse påviser, at omkring 70 pct. af befolkningen føler sig bedst tilpas ved henholdsvis hav og strand, egen have / fælles gårdanlæg og i skoven, og spørger man direkte, mener hele 93 pct., at grønne områder i sig selv har betydning for deres humør og helbred (Kjøller 2007:349).

Statens Institut for Folkesundhed udpeger tre niveauer af naturens betydning for sundhed: På det psykologiske niveau handler det bl.a. om positive oplevelser. Det kan handle om samhørighed med naturen, oplevelse af fred og ro, glæde ved fugleliv og farven på træerne (Edlev 2015:228).

4.4.6 Havkajak og stress

75,9 pct. markerer at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at de kommer ”ned i gear” ved at ro havkajak, og 89,2 pct. at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem, at det er afstressende at ro havkajak.

Vi må gå ud fra, at aktiviteter i havkajak for den største del af respondenterne foregår i deres fritid, og ikke i forbindelse med arbejde og undervisning på trods af, at 25,4 pct. svarer, at et vigtigt eller meget vigtigt motiv for at ro havkajak, er for at undervise. Man vil derfor kunne forstå og tolke det at ro havkajak i fritiden som en rekreativ foreteelse. *”Rekreation som motiv handler hovedsageligt om at vi ønsker at komme bort fra stres og jag, ud i naturen og finde frem og ro, få rum til at slappe af, tænke og måske få lidt perspektiv på hverdagen”* (Bischoff 2000:17).

4.4.7 Havkajak og udstyr

Undersøgelsen viser, at 73,5 pct. af respondenterne har brugt minimum 10.000 kr. på deres udstyr, og 27,8 pct. svarer at de har brugt mere end 30.000 kr. Man kan hævde, at dette står i kontrast til Tonboes udsagn om, at *”øget interesse for natur- og vildmarksturisme repræsenterer en værdiændring i befolkningen. Det kan betyde et værdiskifte hvor folk vender sig bort fra materiel velstand og begynder at lægge større vægt på livskvalitet og immaterielle værdier”* (Friluftsrådet 2013:204). Tanken om øget livskvalitet i forbindelse med naturmødet og de afstressende elementer i dette er helt forståelige, og det samme er de immaterielle værdier i glæden ved eksempelvis stilheden på vandet. Omvendt har 91,6 pct. af respondenterne deres eget basisudstyr til havkajak²⁵, og 79,2 pct. har desuden deres egen havkajak hvilket ikke ville have været muligt, uden en vis form for materiel velstand.

”Kombinationen af at være ude i den friske luft og bruge kroppen fysisk har tilsyneladende en stor attraktionsværdi i det enkelte friluftsliv” (Eichberg 2013:188). Med en kritisk vinkel kan man måske med rette spørge, om havkajak med alt hvad det kræver af specialiseret udstyr rent faktisk kan defineres som ”enkelt friluftsliv”?

²⁵ Vest, pagaj, sprayskirt mm

4.5 Kaplan og havkajak

Kaplan og Kaplans tanker om naturen, og effekten af denne, ses også i respondenternes besvarelser.

Undersøgelsen viser med stor tydelighed, at langt hovedparten, 98 pct., ror havkajak fordi det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at komme ud i naturen. Netop i naturen anvender man ifølge Kaplan og Kaplan spontan opmærksomhed, og genvinder derved sine kræfter. Natur har derfor en afstressende effekt på mennesker. I undersøgelsen svarer 89,2 pct. da også, at det de ror havkajak fordi det er afstressende, og 75,9 pct. fordi de kommer ned i gear. Respondenterne har i deres besvarelser af hvorfor de ror havkajak haft forskellige svarkategorier, og har derved haft muligheden for, at komme med forskellige besvarelser på, hvorfor de ror havkajak. Undersøgelsen viser derfor også, at naturen og den afstressende effekt af denne, bestemt ikke er det eneste motiv for at ro havkajak.

4.6 Havkajak som modkultur

Med definitionen af modkultur som kulturformer der står i opposition til mainstream (Tordsson 2010:61), og med det senmoderne samfunds stadigt øgede tempo og hastighed, kan man have belæg for at hævde, at danskernes brug af havkajak, og ønsket om at ville sænke tempoet i hvert tilfælde for en stund, kan defineres som modkultur.

Den norske kajakroer, forfatter og selvudnævnte padlosof Lars Verket, nævner i sin artikel *"Padling som samfunnskritikk"* (Verket 2010), fire forhold som han knytter til det at ro havkajak: Enkelthed, Rytme, Langsomhed og Stilhed. Disse ord står i skærende kontrast til det senmoderne samfund som karakteriseres ved bl.a. højt tempo og krav om evne til hurtig omskiftelighed. Ifølge Lars Verket kan havkajak ses som en modbevægelse mod dette. *"Padling er en langsom aktivitet. I et samfunn som har mantraet: fortere = bedre, er padlingen en motbevegelse"* (Verket 2010:23).

Af respondenterne svarer 75,9 pct. at de ror havkajak fordi det er vigtigt eller meget vigtigt, at de kommer "ned i gear", 89,2 pct. at det er afstressende og 78,2 pct. fordi de kommer væk fra hverdagens rutiner.

Bjørn Tordsson beskriver at naturoplevelser ofte drejer sig om befrielse fra den anstrengelse det er at holde verden på afstand. *"Vi opdager, at vi ikke længere behøver at bruge energi på ikke at sanse, erfare, opleve. Indtrykkene kan melde sig i en rytme vi kan fordøje"*. (Tordsson 2006:67). I Tordssons optik handler naturoplevelser, som mange vægter højt i deres begrundelse for at ro havkajak om at finde og opleve ro. Desuden kan man slippe væk fra samfundets krav og komme væk fra dagligdagens larm. Én af grundene til denne søgen efter ro kan være, at vores dagligdag i

det senmoderne samfund er præget af højt tempo både i hverdags- og arbejdslivet, samt stadig stigende krav om effektivitet.

På baggrund af ovenstående mener jeg godt, at man kan argumentere for, at det at ro havkajak har tydelige modkulturelle træk.

4.7 Bourdieu og havkajak

Kulturel kapital findes også i en objektiveret form som man kan få adgang til både gennem økonomisk kapital, og ved at have en indlejret, habituel sans for at afkode kulturelle former (Wilken 2011:60). Man kan dermed i havkajaksammenhæng, købe sig til objektiveret kulturel kapital ved at konvertere økonomisk kapital til kulturel kapital, hvis man bruger den på havkajak, basisudstyr til havkajak mm. I den forbindelse betyder det, at besiddelse af økonomisk kapital gør det lettere at akkumulere kulturel kapital.

Bourdieus tanker om symbolsk kapital og anerkendelse henviser til en stræben efter at blive lagt mærke til, en væremåde, som tit associeres til noget drenget eller mandligt (Prieur 2006:67). En mulig forklaring på den mandlige overvægt af danske havkajakroere kunne i Bourdieus optik være, at man i en havkajak bliver lagt mærke til, og at aktiviteten derved tjener som akkumulering af symbolsk kapital.

Et andet perspektiv kunne være, at selvom der de seneste to årtier er kommet væsentlig flere havkajakker på vandet, er det dog stadig en aktivitet uden nær samme deltagerantal som eksempelvis fodbold. Hvis man vælger at se havkajak som noget et fåtal af danskerne dyrker, bliver det dermed også noget anderledes, og det anderledes, bliver der ofte lagt mærke til. Denne stræben efter at blive lagt mærke til, som tit associeres til noget drenget eller mandligt kan, i Bourdieus optik derfor, være en mulig begrundelse for, at den overvejende del af danske havkajakroere er mænd.

4.7.1 Habitus

Da habitus blandt andet er bevæggrundene for vores valg og handlinger, og de er styret af de værdier og det værdisæt som vi er opdraget i, kan vi på den baggrund have en stærk formodning om at vi vælger at ro havkajak på baggrund af vores habitus.

En meget stor del af respondenterne har i høj grad de samme begrundelser for at ro havkajak. Langt hovedparten vægter det afstressende element højt, og naturen er for næsten alle en vigtig eller meget vigtig grund til at ro havkajak. Samtidig er det procentvise antal af kajakroere med en mellemlang- eller længere videregående uddannelse væsentligt højere, end i resten af den danske befolkning.

Man kan derfor overveje om, personer med en habitus som vægter videregående uddannelser højt, og samtidig sætter pris på at opholde sig i naturen, er karakteristisk for danske havkajakroere.

Som mennesker slapper vi af på forskellige måder. Nogle finder det afstressende at arbejde i haven efter en lang arbejdsdag, andre ved computerspil eller med en god bog i sofaen etc.

Bourdieu tanker om, at handlinger er drevet af en praktisk sans for, hvordan man handler i bestemte sammenhænge, fx en praktisk sans for, hvordan et ordentligt måltid er sammensat, hvordan man hygger sig, hvordan man omgås andre mennesker eller hvordan man håndterer stres (Wilken 2011:120) er interessante i denne sammenhæng. Spørgsmålet er, om man på den baggrund bør overveje, om det er de samme typer mennesker der stresser af og kommer ned i gear ved at ro havkajak? Eller sagt med andre ord – har danske havkajakroere overvejende den samme habitus som gør, at lige netop disse personer med denne særlige habitus, kommer ”ned i gear” og stresser af, ved at ro havkajak? I forbindelse med habitus kan man også overveje, om det overhovedet er muligt at blive socialiseret til havkajak når det er en så forholdsvis ny aktivitet?

4.7.2 Distinktion

Selvom der de senere år er kommet væsentlig flere havkajakker på vandet end tidligere, er det dog en aktivitet som dyrkes af forholdsvis få danskere. Dette forholdsvis lave antal havkajakroere udgør i sig selv et distinktivt træk. Samtidig kan man på respondenternes uddannelsesniveaue med en vis grund hævde, at de i hvert tilfælde på det uddannelsesmæssige område, tilhører eliten. Hvis man som tidligere nævnt forstår friluftsliv, og deri også havkajak, som et socialt felt og den deraf følgende kamp om positionering og anerkendelse som forsøg på at optjene kapital, kan havkajak ses som visse veluddannede individers forsøg på distinktion.

I undersøgelsen svarer over 64 pct. af respondenterne, at de blandt andet ror havkajak da de gerne vil bruge kroppen på en anderledes måde (dvs. i stedet for fodbold, badminton, fitness mm.). Om dette bunder i et bevidst eller ubevidst ønske om distinktion er dog svært at vurdere.

Ifølge Bourdieu opfatter og anerkender mennesker deres omverden i lyset af deres specifikke habitus. Det er derfor naivt at tro, at udøvere af samme sportsgren (eller en hvilken som helst anden aktivitet) tillægger deres aktivitet samme betydning eller rettere: at de i virkeligheden dyrker samme aktivitet (Bourdieu 1993:9). Når udøverne af samme sportsgren ikke tillægger deres aktivitet, den samme betydning som andre udøvere, sker dette på baggrund af individernes habitus. Det vil med andre ord sige, at personer med forskellige habitus vil tillægge det at ro havkajak forskellige betydninger og værdier, og deres motiver for at ro havkajak derfor også vil være forskellige. Uanset

respondenternes forskellige motiver for at ro havkajak, kan man dog på baggrund af undersøgelsens resultater konkludere, at naturmødet samt roen på vandet og det afstressende element, er en vigtigt eller meget vigtigt bevæggrund for langt hovedparten af respondenterne.

4.8 Giddens og havkajak

Ifølge Giddens skaber vi selv vores identitet, da vi skal holde fortællingen om os selv i gang. Alle de valg vi foretager os, både arbejdsmæssigt og i fritiden, har derfor udgangspunkt i skabelsen af os selv og vores identitet. Med det udgangspunkt kan man hævde, at havkajak er et bevidst valg som individet har foretaget, som en del af ens identitet og fortællingen om denne. Dette underbygges af Maja Pilgaard som hævder, at vi lever i en tid, hvor sport og motion er blevet en livsstil, der indgår som en del af ens identitetsdannelse i en travl hverdag (Pilgaard 2009:64).

4.8.1 Identitet

I relation til de hastige forandringer i samfundet betoner Giddens individets valgmuligheder og betydningen af individuelle kropsprojekter. *"Han forklarer hvordan kroppen bliver en stadig mere central del i menneskers identitetsskabelse"* (Öhman 2011:152). Kroppen, og ikke mindst hvad man bruger kroppen til, bliver i denne optik en central del i skabelsen af vores identitet. Af samme grund kan man hævde, at danskernes bevæggrunde for at ro havkajak, blandt andet kan begrundes i skabelsen af deres identitet. Dette bakkes delvist op i den kvantitative undersøgelse, hvor begrundelse "jeg er friluftsmenneske", er en vigtig eller meget vigtig begrundelse for at ro havkajak for 84,5 pct. af respondenterne.

At ro havkajak er en meget fleksibel aktivitet. Du kan ro når du har tid og lyst, når vejret er til det, og du er ikke, som i eksempelvis holdspil, afhængig af andre deltagere. *"Giddens påpeger samtidig, at individets refleksive selvidentitet forstærker en udvikling mod øget individualisering (Giddens 2000), en individualisering som vi ser på mange områder også i idrætsdeltagelsen, hvor idrætter der er fleksible og kan udøves alene, andelsmæssigt vinder frem på bekostning af de traditionelle holdidrætter i foreningsregi"* (Pilgaard 19:2008). På den baggrund kan man hævde, at individets refleksive selvidentitet, og den deraf følgende udvikling mod øget individualisering, stemmer godt overens med havkajakens individuelle karakter og fleksibilitet. Omvendt viser undersøgelsen dog, at 74,8 pct. af respondenterne altid eller ofte ror sammen med andre. Havkajakroerne har med andre ord rig mulighed for at dyrke deres aktivitet alene og når det passer dem bedst, men over halvdelen vælger alligevel overvejende at ro sammen med andre.

Dette kan dog bunde i, at man i en havkajak ikke er bundet af eks. reservationer i den lokale sportshal, som de traditionelle holdidrætter ofte er, og derved er tvunget til at ro på bestemte tidspunkter. Havkajak kan derfor siges at være en tidsmæssig fleksibel aktivitet. Undersøgelsens resultater viser da også, at et stort antal af respondenterne finder deres ro-kammerater i familien, blandt venner og bekendte, og via internettet. I disse uformelle ro-fællesskaber kan det derfor være nemmere at lave dag-til-dag aftaler, hvis muligheden for en tur på vandet pludselig opstår.

Giddens hævder, at mennesker i de fleste kulturer, og igennem næsten hele menneskehedens historie, har levet ”i” naturen og følt sig som en del af den, idet de oplevede den æstetisk-religiøs. *”Kun lejlighedsvis får vi nu et fragmentarisk og ligesom overflødigt glimt af en sådan oplevelses dybde”* (Giddens 1995:158). Jeg har i undersøgelsen ikke spurgt om det æstetisk-religiøse, og vil i denne opgave heller ikke komme nærmere ind på dette. 72 pct. af respondenterne svarer dog at det er vigtigt eller meget vigtigt at det føler sig ”et” med havkajakken, forstået som en meditatív tilstand. Om denne meditative tilstand kommer af naturen eller følelsen af at være en del af den, af stilheden på vandet, de rytmiske tag med pagajen eller den æstetisk-religiøse oplevelse af naturen kan jeg naturligvis ikke konkludere. Det skal dog tilføjes, at Giddens opererer med et ubevidst niveau (Andersen 2013:457), hvor individernes motiver for deres handlinger enten er fortrængt eller fremstår i fordrejet form.

Ifølge Giddens er kroppen en del af alt samspil mellem mennesker, og den skal vises frem for at individet skal kunne holde fortællingen om sig selv i gang. *”Dette sker for en stor del i relation til kommercielle udbud som giver os vejledning til attraktionen og personlig popularitet gennem konsumtion af de rigtige mærkeklæder og udrustning”* (Öhman 2011:161). Om respondenternes ”mærkeklæder” og udrustning er de rigtige viser undersøgelsens resultater ikke noget om, men når hele 27,8 pct. har betalt mere end 30.000 kr. for deres kajakudstyr, er det min klare formodning, at i det mindste noget af udstyret er ”det rigtige”.

Ifølge Bjørn Tordsson er naturen en arena hvor man kan vise individuelle livsvalg, værdiorienteringer og identiteter, og via aktiviteterne ”iscenesætter” den enkelte sig selv og kommunikerer sin individualitet (Tordsson 2010:245). Samtidig bliver forbrug en måde hvor man kan at skabe et socialt tilhørsforhold og en selvforståelse, og ikke mindst kommunikere sin identitet (Tordsson 2003:334). Friluftstøj, eller tøj som minder om friluftstøj, bruges i dag som beklædningsgenstande i hverdagen. Samtidig repræsenterer disse friluftsbaserede

beklædningsgenstande et image om åbne vidder, eventyr og frihed. På den måde kan vi, ifølge Bjørn Tordsson vise hvem vi ønsker at være, snarere end hvem vi egentlig er (Ibid. 356).

”I forbrugersamfundet er individets identitet i høj grad markeret af de ting, vedkommende ejer og forbruger – og særligt af disse tings symbolske betydning” (Brinkmann 2008:28). Man kan derfor overveje havkajakens symbolske betydning. Køber man drømmen om eventyret og friheden? Handler det om en kvalitativ ”investering i tiden” som man bruger i stilheden på vandet, og derved også på afstand af hverdagens travlhed, eller vil man via havkajakken vise, at man har et tidsmæssigt overskud i dagligdagen?

I det senmoderne samfunds hastige foranderlighed hvor traditionerne forsvinder, kan man hævde, *”at vi ikke længere vælger vores friluftsliv på baggrund af tradition, men at vi vælger at holde på med det vi har mest lyst til, det som giver mening for os her og nu”* (Bischoff 2000:15). Det traditionelle friluftsliv har en lang historie, og i den sammenhæng må havkajak siges at være en forholdsvis ny aktivitet.²⁶ Uden den traditionelle introduktion og socialisering til friluftsliv i familien, foreningen eller den nære omgangskreds (Tordsson 2006:233), er havkajak derfor kun i sjældne tilfælde noget man er blevet præsenteret for som barn. Dette understreges endnu tydeligere når man tager havkajakroernes alder i betragtning.

Man kan derfor hævde, at man i dag selv vælger havkajak som aktivitetsform ud fra hvad man har mest lyst til, og hvad der giver mest mening her og nu. I den optik stemmer individets valg af havkajak som aktivitet godt overens med de øvrige karakteristika i det senmoderne samfund.

4.9 Opsummering på den kvantitative spørgeskemaundersøgelse

I dette kapitel har jeg gennemgået de relevante resultater fra spørgeskemaundersøgelsen med udgangspunkt i opgavens problemstilling. Jeg har sammenlignet resultaterne med data fra andre undersøgelser og har både fundet ligheder og forskelle mellem disse.

Undersøgelsens resultater viser, at danskerne i høj grad bruger havkajakken som en aktiv form for afstresning, og en måde at komme ”ned i gear”. Dette skal sammenholdes med, at hele 98 pct. af respondenterne svarer, at det at komme ud i naturen er et vigtigt eller meget vigtigt motiv for at ro havkajak. Dette stemmer godt overens med Kaplan og Kaplans tanker om, at man får mental hvile og kan genvinde sine kræfter, når man opholder sig i naturen. På den baggrund vil man kunne

²⁶ Her forstås den rekreative brug af havkajak, og ikke de grønlandske kajaker som også har en lang historie som fangstredskaber.

hævde, at Kaplan og Kaplans tanker om den rettede- og spontane opmærksomhed i høj grad, er én af begrundelserne for danskernes brug af havkajak.

I forbindelse med havkajak som modkultur har jeg argumenteret for, at det at ro havkajak kan defineres som modkultur. Med baggrund i undersøgelsens resultater mener jeg at kunne konkludere, at brug af havkajak har klare modkulturelle træk.

I denne kvantitative spørgeskemaundersøgelse har jeg ikke stillet specifikke spørgsmål om habitus eller distinktion. Jeg kan på baggrund derfor ikke udlede noget konkluderende om det at ro havkajak har grund i individernes habitus. Man kan dog hævde, at hvis habitus udgør den måde vi lever vores liv på, og vores valg og handlinger udelukkende giver mening for os, hvis de befinder sig inden for vores egen habitus, ja så er individernes habitus bestemmende for hvilken fritidsaktivitet man vælger – i dette tilfælde havkajak.

Samtidig kan jeg heller ikke konkludere noget definitivt, om havkajak bruges som en distinktionsmekanisme, men hvis tid, og alt hvad der er investeret tid i, er helt centrale distinktionsmarkører, kan man også hævde, at man i nogen grad kan opfatte det at ro havkajak som en distinktionsmekanisme.

Både begreberne habitus og distinktion vil blive behandlet mere uddybende i analysen af den kvalitative undersøgelse.

Som analysen påpeger, kan det at ro havkajak opfattes som et forsøg på at skabe sin egen identitet. Jeg har i spørgeskemaundersøgelsen ikke spurgt specifikt til det identitetsskabende i at ro havkajak, og kan derfor heller ikke konkludere noget på baggrund af dette. Havkajak og identitet vil blive behandlet yderligere i analysen af den kvalitative undersøgelse.

Kapitel 5.

Den kvalitative undersøgelse – præsentation og analyse

I kapitel 4 blev opgavens problemstillinger undersøgt ud fra data fra den kvantitative undersøgelse, og i dette kapitel bliver de samme problemstillinger undersøgt med baggrund i opgavens kvalitative undersøgelse.

Dette kapitel begynder med en kort redegørelse for omfanget af den kvalitative undersøgelse, samt tankerne bag udvælgelsen af informanter til de semistrukturerede interviews. Efterfølgende vil jeg analysere data på baggrund af opgavens problemstillinger ud fra Kaplan og Kaplans tanker om rettet- og spontan opmærksomhed, samt begreberne modkultur og samfundskritik. Sidst i kapitlet vil jeg analysere de indkomne data ud fra Bourdieus begreber om habitus og distinktion, samt Giddens tanker om identitet.

Kapitlet skal derfor ses som anden del af besvarelsen af opgavens problemstillinger, på baggrund af data fra den kvalitative undersøgelse.

5.1 Kriterier for udvælgelse af informanter til kvalitative interviews

1052 respondenter svarede på den internetbaserede kvantitative spørgeskemaundersøgelse, og jeg valgte at kontakte 10 informanter med henblik på et semistruktureret interview.

Brev til- eller informationer givet til informanter før interviewet se bilag 6.

Interviewguide til det semistrukturerede interview se bilag 7.

På baggrund af undersøgelsens resultater har jeg udvalgt informanterne således:

Ca. 60 pct. af respondenterne var mænd og ca. 40 pct. var kvinder. På den baggrund består mine informanter af 6 mænd og 4 kvinder

Næsten 50 pct. af respondenter har EPP2 som højeste uddannelsesniveau i havkajak, ca. 15 pct. har EPP3, ca. 10 pct. har taget andre uddannelser end de nævnte, ca 10 pct. ikke taget kurser eller uddannelse og 7 pct. har taget uddannelse i DGI regi. På den baggrund er har fem informanter EPP2 som højeste niveau, to har EPP3, en har taget en anden uddannelse end de nævnte, en har ikke taget kurser eller uddannelse og en har uddannelse i DGI regi.

Næsten halvdelen af respondenterne ror ofte sammen med andre, ca. 26 pct. ror altid sammen med andre og ca. 22 pct. ror sjældent sammen med andre. Derfor ror fem af informanterne ofte sammen med andre, tre ror altid sammen med andre og to ror sjældent sammen med andre.

Når man samtidig tager havkajakroernes alder i betragtning ser gruppen af informanter således ud:

Informant 1. (I1)	Kvinde, 58 år, EPP2, ror ofte sammen med andre. (se bilag 8.)
Informant 2. (I2)	Mand, 63 år, EPP2, ror sjældent sammen med andre. (se bilag 9.)
Informant 3. (I3)	Kvinde, 59 år, ingen kajakuddannelse, ror ofte sammen med andre. (se bilag 10.)
Informant 4. (I4)	Mand, 34 år, anden kajakuddannelse end de nævnte, ror altid sammen med andre. (se bilag 11.)
Informant 5. (I5)	Mand, 59 år, EPP2, 15 år i havkajak, ror ofte sammen med andre. (se bilag 12.)
Informant 6. (I6)	Mand, 29 år, DGI uddannet, 6 år i havkajak, ror ofte sammen med andre. (se bilag 13.)
Informant 7. (I7)	Kvinde, 41 år, EPP2, 5 år i havkajak, ror sjældent sammen med andre. (bilag 14.)
Informant 8. (I8)	Mand, 52 år, EPP3, 7 år i havkajak, ror ofte sammen med andre. (se bilag 15.)
Informant 9. (I9)	Mand, 45 år, EPP2, 7 år i havkajak, ror ofte sammen med andre. (se bilag 16.)
Informant 10. (I10)	Kvinde, 44 år, EPP3, 5 år i havkajak, ror ofte sammen med andre. (se bilag 17.)

5.2 Kaplan og havkajak

Forskerparret Kaplan og Kaplan beskriver i ”The experience of nature” (Kaplan:1989) to typer af opmærksomhed – rettet opmærksomhed og spontan opmærksomhed – og mener empirisk at kunne bevise, at mennesker kan befri sig for stress ved at omgive sig med natur og grønne udemiljøer. (Edlev 2010:230)

Flere af informanterne beskriver det at være på vandet i havkajak som værende afstressende.

”Nogle gange har jeg taget mig selv i at sidde uden at have nogle tanker – det tror jeg er enormt sundt, bare at være i ”et”. I1.

”Jeg tænker på ingenting slet og ret. Jeg sidder ofte bare og smiler og nyder naturen og kigger mig omkring og tænker: Hold nu kæft hvor det dejligt at sidde herude og ikke være inde på land. Man bliver ligesom nulstillet og man glemmer hverdagens bekymringer og får pustet lidt ud. I stedet for bekymringer så får du frisk havluft derind”. I4.

”Det er en lise for sjælen – man får samlet sine tanker”. I3.

” Så det er enten ingen tanker eller de meget store tanker man tænker derude”. I7

” Når jeg kommer ud på vandet er der jo ikke noget andet jeg skal eller kan”. I10

Informanternes udtalelser stemmer godt overens med tankerne om det afstressende element i, at være i naturen.

Om deres tanker fortæller de dog forskellige ting. Nogle af informanterne beskriver det at ”tænke på ingenting”, og andre at man får ”samlet tankerne” eller tænker ”store tanker”. Jeg mener dog at kunne læse ud af informanternes udtalelser, at det har den samme mentale effekt. Den positive effekt i at lade det mentale hvile i ikke at tænke på noget, eller den positive effekt i at have tid til at få ”samlet sine tanker” – underforstået at have tiden til at tænke. Her ser jeg en klar parallel til Tordssons udsagn om at ”*tænke på ingenting*”, og lade indtrykkene ”*bundfælde sig*” (Tordsson 2006:67).

Dette understreges af yderligere af udtalelsen om:

”Hvornår har du sidst gået en tur i byen hvor du ikke har tænkt på noget og bare gået og været helt tom i hovedet og sluppet af? Det gør man ikke når man går inde i byen”.

I4.

Kaplan og Kaplan hævder, at specialiseringen i vores samfund er én af grundene til, at den rettede opmærksomhed bliver belastet. I havkajakken oplever man sjældent denne form for specialisering da man bliver nødt til at være opmærksom på vandet omkring sig, naturen, kroppen mm. så man på den måde oplever *”the variety of tasks pursued by our ancestors”* (Kaplan 1989:182).

Jeg har i min læsning af Kaplan ikke stødt på, at de konkret har brugt udtrykket meditativ. I mine øjne lægger opfattelsen af udtrykket meditativ eller meditation sig tæt op ad tankerne om, at befri sig for stress, og sådan bruges udtrykket også af informanterne i undersøgelsen.

I spørgeskemaundersøgelsen brugte jeg udtrykket meditativ i forbindelse med spørgsmålet: Ror du havkajak for at opleve at være "et" med kajakken / vandet / naturen ("meditativ tilstand")? I de kvalitative interviews har jeg bevidst ikke selv brugt udtrykket for ikke at føre samtalen i en bestemt retning, eller lægge ord i munden på informanterne. Det er derfor påfaldende, at flere af informanterne uafhængigt af hinanden bruger præcis det samme udtryk, det meditative, om én af deres bevæggrunde for at ro havkajak.

”Jeg får den der fred og ro, og når man som lærer arbejder med mange mennesker og der er gang i den hele tiden, så er det enormt mediterende at komme ud og sidde i sin kajak”. I1.

”Det der med at tage ud meget tidligt om morgenen ved 4 tiden og efter en halv time, tre kvarter så ligger du helt derude, og der er jo kun fuglene derude. Du ligger derude med dig selv. Det er simpelthen så meditativt at opleve”. I2.

”Sidst vi var ude var der store bølger, vi lå tæt på hinanden, men jeg ænsede ikke de andre. Jeg havde fokus 100% på ikke at vælte. Det var enormt meditativt fordi man bare koblede alt andet ude og kun skulle fokusere på ikke at vælte. Men jeg synes også at det er meget meditativt ved at ro på stille vand hvor det hele bare ligner et billede”.

I3

”Somme tider så tænker jeg ikke ret meget og så sidder jeg bare og nyder det. Så er det sådan lidt meditativt i virkeligheden”. I5.

”...der er sgu sådan lidt tranceagtigt”. I8.

Det meditative bruges her på forskellige måder. Det bruges som fred og ro fra de mennesker man er omgivet af på sit arbejde, og andre gange bruges det som ren nydelse. Det beskrives som freden og roen ”derude”, men også i en situation i hårdt vejr hvor der er brug for koncentration og fuld fokus. Informanterne bruger på den måde udtrykket meditativt om forskellige oplevelser på vandet, og derfor kan man også fristes til at tro, at de hver især ligger deres egen mening i begrebet. Overordnet bruges begrebet dog i en positiv mening, enten ved at få mental hvile ved at slappe af, eller ved at være fuld fokuseret på én konkret ting.

Disse meditative oplevelser, mener jeg, stemmer godt overens med Stigsdotters beskrivelse af mental hvile i vågen tilstand, og flere forskere betragter netop natur- og havemiljøer som ekstra gode for sådan vågen hvile (Stigsdotter 2007:153).

Desuden oplever jeg, at informanterne omtaler den spontane opmærksomhed når de fortæller om havkajak. Enten som fokuseringen der til tider kan være brug for på vandet i bestemte sammenhænge, eller som oplevelserne med naturen og dyrelivet.

”Når du sidder i bølgerne, så er du inde i dig selv, i dit eget flow hvor du egentligt bare skal sørge for at du ikke vælter, og du kan lægge nogle ting væk fordi der lige pludselig er nogle andre ting der optager dig”. I1.

Denne udtalelse om at der ”pludselig er andre ting der optager dig” går igen ved flere af informanterne. De beskriver glæden og lettelsen ved at komme på afstand af hverdagen, jobbet mm. og samtidig oplevelsen af, pludselig og uden at de er bevidste om det, at fokusere på noget andet – altså den spontane opmærksomhed. Som I9. udtrykker det:

”Intellektuelt er der jo ikke så meget, men det er måske lige så meget en kontrast til noget af det jeg laver i det daglige hvor det er meget hjernearbejde”. I9.

Nedenstående beskrivelse af, at komme hjem fra en tur på vandet med fornyet energi er I7. ikke alene om.

”Det giver energi til at være sammen med andre bagefter. Det er simpelthen et behov. Når jeg har været sammen med mange mennesker så trænger jeg lige til at få ro i ”øverste etage” og være mig selv og samtidig samle energi til igen at kunne tage imod alt det der. Det er energi-generende på én eller anden måde”. I7.

Trangen til at få ”ro i øverste etage” efter at have været omgivet af mange mennesker, og naturens positive effekter på dette, beskriver Kjølner således. ”Ved at opholde os i naturen finder en proces sted, som fornyer vores psykiske, fysiske og sociale kapacitet, der i vores daglige liv bliver reduceret ved, at vi konstant skal imødekomme og forholds os til krav fra vores omverden”. (Kjølner 2008:348).

Kaplan og Kaplan mener, at man får mental hvile og kan genvinde sine kræfter, når man opholder sig i naturen (Randrup 2008:14), og informanternes udtalelser stemmer i høj grad overens med dette.

5.3 Havkajak som modkultur

Med forståelsen af modkultur som et ønske om at distancere sig fra samfundet, og deraf en vis form for samfundskritik, kan man i høj grad sige, at havkajak kan forbindes med netop dette.

Informanterne udtrykker i overvældende grad, at havkajak bruges til at komme væk, og få det travle liv i hverdag på afstand.

”I forhold til mit arbejde der er det vigtigt at komme ned og mærke sig selv, jeg ved godt at det lyder som en flokskel, men det der med at adrenalinen ikke pumper hele tiden – det bliver man sgu syg af... Jeg synes det er godt for vores sundhed at vi kommer derud i stilheden, og det er den der larmer mest. At vi simpelthen kommer væk fra byen”. I2.

”Vores hverdag er skruet sådan sammen at man skal være inden for nogle bestemte rammer og man skal opføre sig på en bestemt måde og man skal have penge med til købmanden og der er hele tiden noget man skal. Derude er der kun én ting man skal – man skal bare derud af, og der er ikke noget andet - det er ikke nogle krav”. I3.

”Når man er inden i byen og den travlhed der er derinde hvor du farer rundt. Uanset hvor du er, er der altid larm og fart på og mennesker overalt. Der er altid noget du skal, og der er altid et sted hvor du er på vej hen. Det er sjældent at man bare trækker stikket ud og er ”et” i sig selv. Den følelse af ro den føler jeg at jeg får ude på vandet. Jeg skal ikke tænke på hverdagen derude, for hvis du tænker på noget andet så kæntrer du nemt. Alle de der hverdagsting de er væk derude”. I4.

I ønsket om at komme derud hvor ”stilheden larmer mest” læser jeg, at informanten oplever hverdagen som larmende på den negative måde, og naturens ”larm” som positiv. Altså hvor den

larm vi omgives af i det samfund vi lever i, om ikke andet så i en periode, bør skiftes ud med naturens form for ”larm”. Den specifikke udtalelse om at komme ”væk fra byen” læser jeg som ønsket om at komme fysisk væk fra byen, og måske også væk fra den hverdag og det samfund som findes ”derinde”.

I de øvrige udtalelser omtales hverdagen og samfundet som stressende og fortravlet. Der er altid noget vi skal, vi er altid på vej et sted hen og der er altid fart på. Samtidig befinder vi os fysisk og psykisk inden for nogle bestemte rammer, og i disse rammer er der bestemte formelle og uformelle krav til, hvordan vi opfører os. På vandet i havkajakken, og derfor væk fra omtalte hverdag og samfund, er vi væk fra alt dette. Vi skal med andre ord ikke tænke på hverdagen og dens krav.

Informanternes udtalelser stemmer i høj grad overens med Bischoffs tanker om, at det at komme væk fra hverdagens stress, kan ses som et en ”flugt” eller ønske om en ”pause” fra nutidens samfund, og måske få lidt afstand til- og perspektiv på hverdagen (Bischoff 2000:17).

”På vandet finder jeg noget universelt, noget oprindeligt, jeg vil have lov til at være menneske i en ikke-moderne verden hvor andre ting bliver vigtige”. I8.

”Det er roen, men også alvoren. Hvis du gør noget dumt så bliver det afregnet. Det er noget tilbage til stenalderen tror jeg”. I8.

I8. er den eneste af informanterne som sammenligner en tur i havkajak som at være i en ikke-moderne verden. Udtalelserne stemmer dog godt overens med de andre informanternes tanker om de modkulturelle træk ved havkajakken. I udtalelsen om konsekvenser ved det at ro havkajak og ”afregningen” hvis man gør noget dumt, ser jeg også et modkulturelt træk til det senmoderne velfærdssamfund med sociale ydelser, børnesikre biler, airbags osv. Mangler vi mon konsekvenser for vores handlinger i dag? Er vi pakket ind i sikkerhed i alle ender og kanter og mangler på den måde at ”mærke” suset og adrenalinen i vores hverdag? Og kan det mon forklare visse individers trang til at udforske grænserne og miste kontrollen – også i friluftslivet?

”Man er hele tiden deroppe hvor man går fra det ene til det andet og hele tiden har en plan og er på vej videre til det næste. Når man sætter af fra kysten så overgiver man sig til at nu tager ting den tid det tager. Det hjælper ikke noget at stresser nu. Du kan ikke skynde dig stærkere end du kan ro, og hvis vinden vi genere dig, jamen så gør den det, og hvis der er strøm i dag, ja så er der bare det”. I7.

Men på den måde fralægger du dig jo også lidt kontrol?

”Ja, og det er på en måde også lidt rart ikke. Der er jo ingen grund til at stresse over det, for jeg kan jo ikke gøre noget ved det alligevel. Så det er ligesom et vilkår og det er vel også det som giver os stress over alt muligt andet, for der kan vi jo styre alting. Vi kan beslutte at arbejde tre timer ekstra, vi kan beslutte at sige ja til flere ting og lave alle mulige aftaler. Derude bliver vi underlagt et andet regime”. I7.

I7 beskriver det at ”overgive” sig til naturen, og lade den bestemme tempoet. Denne fralæggelse af kontrol omtales samtidigt som noget positivt. Oplevelsen af at kunne styre alting opfattes som stressfremkaldende, men i naturen er vi underlagt et andet ”regime”.

I min optik handler disse udsagn også om ansvarsfralæggelse i forbindelse med begrebet tid, som i det senmoderne samfund kan være en mangelvare. I vores dagligdag skal vi konstant stå til ansvar for dette og hint. Hvis du ikke har nået opgaverne på jobbet er det måske fordi du har prioriteret din tid forkert, og hvis du kommer for sent til en aftale kunne du jo bare have kommet noget før ud af døren. I naturens ”regime” er vi underlagt naturens tid og dennes luner i forhold til vind og vejr. Denne fralæggelse af ansvar og mangel på kontrol opfattes som noget positivt af I7.

Det positive i at slippe kontrollen ses også ved I8. og dennes tanker i forbindelse med havkajak og sikkerhed.

”Havkajak kan også gå galt hvis man ikke tænker sig om. Jeg tror også at vores verden er så kontrolleret på så mange måder og vi er omgivet af så meget sikkerhed, og det handler lidt om at slippe det tror jeg”. I8.

Sideløbende med dette, er vi i naturen og i havkajakken nødt til at erkende, at vi er der på naturens præmisser og derfor også i naturens tempo.

”Du kan ikke jage ting ude på vandet. Du kan ikke jage oplevelserne, de kommer selv til dig hvis de vil. Det er som at jage sommerfugle, du smadrer dem hvis du får fat i dem. Hvis du læner dig tilbage i kajakken og venter så kan det være at der kommer én”. I8

I disse udtalelser ser jeg et ønske om at distancere sig fra hverdagen, og derved klare modkulturelle træk. Samtidig udtaler informanterne sig også i temmelig kritiske vendinger om samfundet og den hverdag de oplever deri. Dette stemmer godt overens med Eichbergs tanker om, at menneskers søgen efter naturen, det naturlige og friheden i friluftslivet, og deraf en opfattelse af protest mod det

kulturskabte (Eichberg 2013:184), samt Tordssons tanker om et ønske om at distancere sig fra samfundet og den samfundsskabte virkelighed (Tordsson 2003:424).

Med de præsenterede udtalelser, samt de udtalelser jeg ellers har fået, mener jeg med rette at kunne konkludere, at aktiviteten havkajak har klare modkulturelle træk og kan derfor også opfattes som en form for samfundskritik.

5.4 Bourdieu og havkajak

Bourdieu tager udgangspunkt i, at sociale handlinger er strukturelt betinget og styres af underliggende strukturer, som udtrykkes i kodet form i et samfunds sociale regler, eller som kan udledes af social praksis (Wilken 2011:26). Med det menes, at alt hvad vi foretager os, både i arbejde og i fritiden, har udgangspunkt i vores habitus.

5.4.1 Habitus

Habitus er ikke et sæt regler, der inkorporeres, men et generativt princip for handlen, der gør, at man er disponeret for at handle på bestemte måder, f.eks. for at være glad for at vandre i bjergene (Prieur 2006:40). Med det in mente kan man også hævde, at man for eksempel kan være disponeret for at være glad for at ro havkajak.

”Jeg har altid vandaktiv på mange måder. Vandet har altid draget mig, og jeg har fisket fra små joller med min far i mange år”. I9.

”Det at være udenfor er jo bare en indgroet del af mig som jeg heldigvis har formået at give videre til mine sønner”. I9.

I9 beskriver her, at han igennem mange år har dyrket forskellige aktiviteter i forbindelse med vand. Samtidig har han fisket med hans far og er på den måde, igennem familien, blevet introduceret til aktiviteter på vandet, hvilket giver mening i hans og familiens habitus. En habitus som han samtidig er ved at give videre til hans sønner.

Flertallet af informanterne beskriver, at de har opbygget netværk og endda fået venner ved at ro havkajak. Dette foregår typisk i kajakklubberne hvor det sociale er en stor del af glæden ved at ro havkajak

”Så blev jeg instruktør og det blev ligesom en verden. Man får jo venner inde i miljøet og har fået et rigtigt godt netværk i klubben”. I1.

”Jeg har to gode venner som er begyndt i klubben og har to gode venner som starter til sommer, så jeg har fået lokket en del af mine venner med i kajakken”. I4.

”Min yngste datter har roet i nogle år og min ro-makkers datter er også med i kajak. Min kone ror også og har sin egen kajak, og jeg har jævnligt bekendte eller familie med i kajakkerne”. I8.

Disse udtalelser understreger, at man får en omgangskreds samt venner og bekendte ved at ro havkajak. Samtidig forsøger nogle oven i det, at få deres egne venner, som ikke er i miljøet i forvejen, til at ro havkajak. Samtidig ses også, at ægtefæller nogle gange er med i kajakken samt, at havkajakroernes børn også introduceres for det.

Begrebet habitus udgør den måde vi lever vores liv på, og de grundlæggende strukturer reproduceres konstant gennem vores handlinger, da vores valg og handlinger udelukkende giver mening for os, hvis de befinder sig inden for vores egen habitus.

De venner man får ved at ro havkajak, må derfor siges, at befinde sig i ens egen habitus, da aktiviteten også giver mening for dem. De venner man allerede har og gerne vil introducere for havkajakken, introducerer man højst sandsynlig fordi man har en formodning om, at det også vil give mening for dem, og det samme gælder formodentligt for familien. På den baggrund kan man sige, at der er en sammenhæng mellem havkajak og habitus.

I8. kommer, måske uforvarende, til at beskrive én af havkajakroernes fælles begrundelser for at ro havkajak, som også kan ses i sammenhæng med deres habitus.

”Nu ror jeg ikke med så mange forskellige mennesker, men dem jeg møder er meget forskellige, men jeg tror at vi har en fællesnævner med at vi finder ro derude”. I8.

Bourdieu's tanker om, at handlinger er drevet af en praktisk sans for, hvordan man handler i bestemte sammenhænge (Wilken 2011:120), ses tydeligt i informanternes udsagn. Der er i høj grad konsensus om, at en tur på vandet i havkajak er afstressende, og at informanterne kommer ned i gear og finder ro på vandet. Det er derfor tydeligt, at der i havkajakroernes habitus findes en værdi i, at man oplever roen på vandet som afstressende.

5.4.2 Distinktion

Distinktion handler jo i bund og grund om at adskille sig fra andre, at være anderledes på den positive måde.

”Jeg ved godt at det bliver mere og mere populært, men det skiller sig da ud. Hvis man ror kystnært og hører at folk derinde på stranden står og snakker om én og siger ”hold kæft hvor er det fedt, det gad jeg godt at prøve”, det er da dejligt vil jeg gerne indrømme.... Det er den der bekræftelse, jeg ved godt at folk siger at det betyder ikke noget, men alle mennesker kan jo lide at få den. Og jeg kan godt lide at føle at det jeg gør lige nu det er noget specielt. Når vi ror to-tre mennesker derude og der går 1000 mennesker inde på stranden, så skiller vi os jo ud”. I4.

Informanten beskriver her, at det at skille sig ud fra mængden, er positivt. Ligeledes beskriver han den bekræftelse han får ved, at opleve andres anerkendende ord og blikke når han sidder i havkajakken. I Bourdieus optik handler dette om at optjene symbolsk kapital og anerkendelse, og henviser til en stræben efter at blive lagt mærke til, en væremåde, som tit associeres til noget drenget eller mandligt (Prieur 2006:67).

I4 tilhører den yngre mandlige del af havkajakroerne og er en af de yngste af informanterne i denne undersøgelse. Jeg har i de andre interviews, med ældre respondenter, ikke oplevet en så direkte beskrivelse, af den anerkendelse han oplever ved at ro havkajak, og den positive effekt det har på ham. Om dette er et enkeltstående tilfælde, eller om der er en tendens til, at den yngre del af havkajakroerne måske søger bekræftelsen og anerkendelsen fra andre ved at skille sig ud, kan jeg ikke konkludere.

Man kan synes at er det påfaldende, at ingen af de ældre informanter har nævnt denne glæde ved anerkendelsen og det at skille sig ud. Den ene mulige grund kan være, at det simpelthen ikke er vigtigt for dem. En anden mulig grund kunne være at I4. bare er ærlig og erkender, at det betyder noget for ham på trods af, ”at folk ikke siger at det betyder noget”, men at ærlighed på dette område ikke er *comme il faut* hos de ældre informanter.

Havkajak er ikke bare en distinktionsmekanisme i forhold til andre felter. Inde i selve havkajakfeltet findes der også tydelige distinktionsmekanismer.

”Vi snakkede meget i klubben om at vores havkajakker skulle have ror. Så var der flere i klubben der fik havkajakker uden ror, og så var vi bare sådan, at aj ror det har man i hvert tilfælde (min understregning) ikke på en havkajak, og dem vi har købt til klubben siden de har ikke ror på”. I1.

”Den diskussion kender jeg godt og jeg kan fint sætte mig ind i den. De steder jeg ror er den diskussion ikke så meget, men på et havkajaksymposium var der absolut nogle holdninger til det. Det er nok lidt sådan, at hvis man kan ro ordentligt så skal man ikke bruge ror”. I5.

”Uuuuh ja (I10 griner). Folk kan være hurtige til at dømme hinanden om man gør det på den rigtige måde. Jeg har ror på min havkajak og har da også lige fået en lille kommentar på det”. I10.

”Jeg har været på højskole og der kunne jeg godt høre på instruktøren at ror, behøver vi ikke, vi kan klare os med teknik, men roret det er sådan lidt at snyde”. I7.

Her ses et distinkt træk inde i selve havkajakmiljøet. En stadig diskussion om man bruger ror eller finne på havkajakken. Den overvejende holdning jeg har mødt i det åbne forum har været, at det var hip som hap og det måtte folk selv om. På tomands hånd eller i mindre grupper har jeg dog oplevet den generelle holdning som værende, at der bliver set lidt ned på de personer som bruger ror. En holdning med udgangspunkt i, at hvis du har lært at bruge din krop, kajak og pagaj korrekt, så har du ikke brug for et ror. Den deraf følgende holdning har derfor været, at personer som bruger ror ikke har lært at bruge kroppen, kajakken og pagajen rigtigt.

Dette ses også i udtalelsen om, at man i hvert tilfælde ikke har ror på kajakken. Diskussionen om ror contra finne kan derfor ses som en kamp inde i feltet om, at ro havkajak på den ”rigtige” måde – understøttet uden ror. Feltets ”taste makers”, som jo er bestemmende for hvad der er korrekt og ikke korrekt, bruger ikke ror, og den evige diskussion kan derfor ses som kampen i feltet om hvad der er rigtigt og forkert, og dermed også en kamp om at styrke sin position i feltet.

For feltets ”taste makers” handler det i visse tilfælde også om, at give udtryk for deres mening som I10. har oplevet ved, at ”få en lille kommentar” fordi hun har ror på havkajakken. Feltets udtalte regler bliver i dette tilfælde udtalte og meget konkrete.

Når disse ”taste makers” så består af havkajakinstruktører som beskrevet af I7. kan man i høj grad hævde, at der er tale om at indføre (nye) havkajakroere til hvad der er rigtigt og forkert i havkajaksammenhæng. Derved indføres de i havkajakens uskrevne normer og regler og i den sammenhæng, de distinktive træk der findes i dette felt.

Omvendt findes der også den pragmatiske tilgang til ror contra finne diskussionen.

”Holdningen ude i miljøet er jo ofte, at man ikke er rigtig kajakroer før man kan ro uden ror. Come on. Brug ror hvis du vil bruge ror, og brug finne hvis du vil bruge finne, bare lad være med at fortælle andre hvad de skal”. I9.

I9. beskriver her holdningen i havkajakmiljøet, men giver samtidig udtryk for hans mening om denne form for smagsdommere. Med andre ord, brug det som virker bedst for dig, men lad være med at trække dine egne meninger ned over hovedet på andre.

I de senere år er havkajakroernes udstyr blevet væsentligt mere avanceret. Hvor tørdragter for 5-10 år siden var lidt af et særsyn, er det på det nærmeste blevet standard i dag. Havkajakernes materialer som traditionelt har været polyethylen og glasfiber, er de seneste år blevet suppleret af kompositmaterialerne carbon og kevlar. Mobiltelefonen i vandtæt indpakning findes stadig hos mange havkajakroere, men på det elektroniske område har både GPS, diverse tracking-systemer og VHF radioer også vundet indtog. Pagajer i aluminium og glasfiber findes i dag i fjerlette carbon-udgaver. Det er med andre ord blevet svært at være anderledes og derved distinktiv, ved at have det nyeste og mest tekniske udstyr.

”Det mest populære i vores klub er hvis du har din egen selvbyggede træekajak og så en gammel hæklet sweater. Det skal faktisk være så oldschool og retro som muligt. Det er sådan lidt hipster-trenden, sådan lidt back to basic. Det skal ikke være så fornemt og det skal ikke være så teknisk – det skal være så simpelt som overhovedet muligt fordi folks liv bliver mere og mere kompleks”. I4.

Her ses det simple og det enkle, back to basic som han udtrykker det, som en distinktionsmekanisme. Rationalet må man gå ud fra har været, at hvis alle de andre dyrker den tekniske del af havkajakken og dens tilbehør, så kan man adskille sig fra de andre ved at fokusere på det simple. I dette tilfælde den selvbyggede kajak og en gammel hæklet sweater. En trend som også kan ses i andre dele af samfundet hvor hjemmebagt rugbrød med egen surdej, fuldt bookede strikkekurser og lignende, også kan ses som et ønske om at komme back to basic.

Omvendt giver I4 dog også udtryk for, at der er fokus på udstyret.

”Der er jo stadig et decideret ”våbenkapløb”. Det er dog ikke altid på det nyeste high-tec, men kan også være de små dimser som har kostet to kroner på et loppemarked, men som man bare må have”. I4

Det interessante i dette udsagn er, at det ikke nødvendigvis handler om det dyreste og nyeste udstyr, men også de små (uundværlige) ”dimser” som ikke koster særligt meget. Underforstået er det ikke ens økonomiske formåen som sætter begrænsningerne, men snarere evnen til at finde dem for ”to kroner på et loppemarked”. Det distinktive træk i dette er, at det ikke kan købes i en butik, men på et loppemarked, og derfor kan være vanskeligt at få fat i.

”Der kom nogle nørdede kajakroere ind i klubben og det ændrede klubben. De var instruktører og de lavede de nogle kurser og de stod bare der og havde alt udstyret i orden. Og noget tid efter havde jeg dem (instruktørerne – min tilføjelse.) med på et tur hvor de simpelthen ikke kunne ro hvor jeg tænkte, det kan godt være at man kan lave et styretag og dit og dat og dut, men det ser ikke godt ud når de ror. Nu er de personer ikke i klubben længere og nu er der ved at være en god stemning igen. Og der skal jo være en god stemning, men det kom til at styre lidt for meget og de skulle de overgå hinanden i hvor mange rul og hvor meget dit og dat og dut. Og der var vi flere som i en periode trak os lidt og tænkte ”lad nørderne være”. I1

I denne situation hører vi om, at nogle ”nørdede” instruktører kom ind i klubben, havde ”alt udstyret i orden” og kunne lave ”styretag og dit og dat og dut”. Denne tilgang og indstilling stod i nogen grad i kontrast til de etablerede normer, og der var flere som ”i en periode trak os lidt”.

Ifølge Bourdieu står de nyttilkomne i et felt – i dette tilfælde de ”nørdede” instruktører – altid for en vis portion heterdoksi, mens de dominerende primært repræsenterer feltets doxa (Andersen 2013:379). Instruktørernes nye tilgang tvinger derved de etablerede til at bryde deres tavshed og lade doxa udmønte sig i ortodoksi, en defensiv monopolbevarende diskurs. *”De etablerede, som allerede har opnået maksimale mængder af de anerkendte kapitalformer på feltet, forsøger at fastfryse tiden, standse udviklingen, således at netop deres specielle opstilling af kapital går over i historien som evigtgyldig. Udfordrerne har derimod al mulig interesse i at rokke ved status quo og forsøge at få nye kort anerkendt som trumfkort”. (Ibid. 379).*

I1. giver udtryk for, at der var flere som trak sig i en periode, underforstået fjernede sig fra instruktørernes normer, og roede selv – altså ortodoksi – for at fastholde de etablerede kapitalformer på feltet. I1. fortæller senere i interviewet, at instruktørerne efter et stykke tid forlod klubben, men uddyber ikke hvorfor. Ifølge Bourdieu kunne en mulighed være, at de ikke fik ændret status quo i klubben og derfor heller ikke fik deres normer og værdier anerkendt i feltet.

Omtalen af visse havkajak roere som værende ”nørder” har hos flere informanter, bl.a. I1, haft en negativ undertone. Omvendt beskriver I10., at en del af tiltrækningskraften ved havkajakken netop er ”nørderiet”.

”Det der med at jeg kan blive bedre, lære nye ting og nørde”. I10.

Opfattelserne af udtrykket ”nørd” og værdierne man tillægger begrebet, er altså hos informanterne forskelligt. Dette understreges af, deres havkajakmæssige uddannelsesniveauer ikke er så vidt forskellige, at man kan have mistanke om en eventuel misundelseeffekt i forbindelse med dette.

De distinktive træk som informanterne giver udtryk for, er forskellige. Om det handler om at skille sig ud, søge anerkendelse, bruge ror eller finne, have nyt og teknisk eller primitivt udstyr har de overordnet forskellige syn på det. Dette stemmer godt overens med Bourdieus tanker om, at mennesker opfatter og anerkender deres omverden i lyset af deres specifikke habitus, og derfor naivt at tro, at udøvere af samme sportsgren tillægger deres aktivitet samme betydning (Bourdieu 1993:9).

Konkluderende kan man sige, at informanterne giver udtryk for, at havkajak som aktivitet rummer distinktive træk samtidig med, at der også findes distinktionsmekanismer i selve havkajak-feltet

5.5 Giddens og havkajak

Det senmoderne samfund er præget af både travlhed og højt tempo. Flere af informanterne giver udtryk for, at de i hverdagen sjældent har tid til alt det de gerne vil. I den sammenhæng kan man undre sig over, hvordan en forholdsvis tidskrævende aktivitet som havkajak egentligt passer sammen med deres hverdag.

” Det passer perfekt, du kan jo ro når du vil. Du kan ro sen aften, du kan ro tidlig morgen, du kan ro om natten”. I4.

”Det er netop noget af det der er attraktivt ved det. Man kan jo ofte bare lige passe det ind. Det kræver jo et par timer hver gang, men man kan jo gøre det om morgenen, om aftenen eller midt på dagen hvor det bedst passer ind, og det passer perfekt ind i min tilværelse”. I7.

Denne fleksibilitet som havkajakken giver synes at være et gennemgående træk ved langt hovedparten af informanterne. I en havkajak er man ikke, som i visse andre aktiviteter, bundet til

faste træningstider og aftaler med holdkammerater. Informanterne kan tilpasse deres ture på vandet alt efter hvornår det lige passer med deres andre daglige gøremål. Som I4 retorisk spørger:

”Hvornår har havet nogensinde lukket”? I4.

Bischoff hævder, *”at vi ikke længere vælger vores friluftsliv på baggrund af tradition, men at vi vælger at holde på med det vi har mest lyst til, det som giver mening for os her og nu”* (Bischoff 2000:15). Dette stemmer godt overens med informanternes udsagn om, at havkajakens fleksibilitet gør den velegnet som aktivitet i forbindelse med deres hverdag, samt, at de oplever den fred og ro ude på vandet som de har behov for.

5.5.1 Identitet

Ifølge Giddens skal vores identitet både skabes og genskabes mere aktivt end før, og identitet definerer han som *”evnen til at holde en særlig fortælling om sig selv gående”* (Kaspersen 1995:141).

Én af mange mulige identiteter det er muligt at skabe sig, kunne være fortællingen om, at jeg prioriterer tiden i det fri, jeg er udemenneske, jeg er friluftsmenneske, jeg er havkajakroer. Sport og motion er blevet en livsstil, der indgår som en del af ens identitetsdannelse i en travl hverdag (Pilgaard 2009:64).

Informanterne fortæller om de reaktioner de møder når de fortæller at de ror havkajak. Reaktioner som overordnet bærer præg af en positiv anerkendelse.

”De synes at det er vildt sejt. Jeg har haft et par unge kollegaer som var bare sådan helt; ”aj ror du kajak”. Jeg oplever det som meget positivt”. I1.

”Der er er nogle som siger, nå det var godt nok spændende, sådan lidt anerkendende som hold da op – det er da sådan lidt anerkendende”. I3.

Ud over den positive anerkendelse informanterne oplever, giver de også udtryk for at folk er overraskede over det – underforstået at det havde de ikke troet.

I den sammenhæng kan havkajak også være medvirkende til, at andre personer får et nyt syn på hvem man er, og i den sammenhæng også mulighed for at ændre opfattelsen af en persons identitet.

”Man bliver sat lidt i bås når man nærmer sig de 60 år, og så er folk sådan lidt ”nå okay hun ror kajak”. I1.

”Det giver mig en stolthed at være havkajakroer. Jeg er noget, jeg kan noget (mine understregninger), det er en rar følelse”. I3.

I1. giver her udtryk for, at hun nogle gange føler sig sat i bås ”når man nærmer sig de 60 år”, og at havkajakken er en mulighed for at bryde ud af denne bås, og bryde med de forestillinger man har om mennesker i den alder. Reaktionen, ”nå okay hun ror kajak”, tyder på at folk bliver overrasket over at kvinde i hendes alder dyrker denne aktivitet, men samtidig opfatter hun denne reaktion som anerkendende.

I3. giver udtryk for den stolthed det giver at være havkajakroer og, i modsætning til I1. en stolthed som kommer indefra ved følelsen af at kunne noget og være noget.

Det identitetsskabende ved I1. og I3. er henholdsvis en anerkendelse som kommer udefra i form af andre menneskers positive reaktioner, og en indre stolthed af at kunne- og være noget.

Den fortælling som vi vælger at præsentere andre for, kan også opfattes som en form for selviscenesættelse.

”Omvendt tænker jeg også, at i den verden vi lever i, hvor meget er vi så egentligt til stede. Og der kan der måske godt være status i fortællingen om, at jeg er ude i den fri natur og udlever nogle ting med mig selv, det er jo iscenesættelse af sig selv. På min Facebook profil lægger jeg primært billeder ud af mig i en havkajak fordi det det er en del af mig. Så på den måde iscenesætter jeg også mig selv, så den fortælling jeg laver om mig selv. I dag tror jeg at det er vigtigere og det fylder mere i vores moderne verden”. I8.

I8. giver her udtryk for, at fortællingen om at man ror havkajak er en form for iscenesættelse og, at der er status i at være ude i naturen. Denne iscenesættelse og det at lægge billeder ud på de sociale medier, og grunden til dette, bakkes op af I4.

”Du skulle se mit profilbillede på Facebook. Jeg sidder på vandet med solen i ryggen og med min træpagaj – det er jo en mega blæret billede, og det er da udelukkende for at blære mig. For at vise det frem til alle andre fordi jeg selv synes at det er sejt”. I4.

I8. lægger billeder på Facebook ”fordi det er en del af mig” og I4 for ”at blære mig”. På det personlige plan har de forskellige motiver for at dele billederne med andre, men overordnet handler det om at vise andre, hvad de bruger deres tid til, og derved også hvem de er. Öhman beskriver dette

som en fortælling om, at vores identitet skal bedømmes af andre, og derfor må eksponeres for offentligheden (Öhman 2011:161).

Disse udtalelser stemmer godt overens med Ole Martin Høystad som hævder, at der de seneste 20 år har fundet et paradigmeskifte sted i måden vi bruger naturen på. Dette skifte beskriver han som et skifte fra panorama til arena, fra kulisse til scene og fra beherskelse til handling og performativitet (Haahr 2011:87), hvor følelsen af at gå op i noget der er større end én selv, er afløst af selvcentrering, selvscenesættelse og selviagttagelse.

Det er bestemt ikke alle informanter som omtaler denne selvscenesættelse, men i visse udtalelser fremgår det dog, at deres valg af netop havkajak som aktivitet, har paralleller til Ole Martin Høystads tanker.

Om der er en decideret status i at ro havkajak er informanterne ikke enige om. Flere giver udtryk for, at de ikke ser havkajak som statusskabende, men andre mener at havkajak i høj grad er statusskabende.

”Man fortæller at man har foretaget en investering i det og det prioriterer jeg. Der er jo noget status i det for det fortæller jo, ligesom med mange andre ting, hvem man er.... man behøver ikke at være økonomisk velfunderet, men man er i hvert tilfælde så ”præsterende”, at man kan prioritere denne aktivitet både tidsmæssigt og udstyrmæssigt”. I7.

I7. beskriver her, at man ved at ro havkajak prioriterer sig selv og det er der status i. Samtidig fortæller man andre, at man ved at ro havkajak er så ”præsterende”, at man har både tidsmæssigt og økonomisk overskud til denne aktivitet.

Som tidligere nævnt i opgaven er en havkajak med basisudstyr noget de fleste danskere har råd til, så det statusskabende i aktiviteten er måske netop, at man derved viser det tidsmæssige overskud man har i hverdagen.

”Ikke havkajak i sig selv.....men jeg synes at mærke, at hvis folk finder ud af, at man er instruktør så er der pludselig lidt status i det og så må man nok være lidt sej, alt efter hvem det er man snakker med. Der kan man godt mærke det, at man lige pludselig har et stempel hvor der står at man kan lære andre at ro kajak. Så er man interessant på grund af det”. I6.

”Når jeg fortæller at jeg har taget EPP3 bliver folk lidt imponerede”. I10.

I6. ser ikke aktiviteten havkajak som statusskabende i sig selv, men oplever at man ved at have et ”stempel” som havkajakinstruktør pludselig får lidt status. Grunden til dette kan være, at der efterhånden er kommet en del havkajakker på vandet, og havkajakken i sig selv ikke er noget særligt. Omvendt oplever han, at ved at have en instruktøruddannelse, og derved skille sig ud fra personer som ikke er instruktører, bliver det pludseligt lidt sejt.

Oplevelsen af, at andre bliver imponerede ved at man har EPP3, som er højere end respondenternes gennemsnitlige havkajakuddannelsesniveau, kan læses ved I10. Om det handler om, at hun er kvinde, er dygtigere end gennemsnittet, eller skiller sig ud pga. uddannelsesniveaue nævner hun ikke. Men EPP3 uddannelsesniveaue opleves her som statusskabende.

Om havkajak er statusskabende eller ej siger I5.

”Det har jeg ikke har oplevet eller tænkt over. Men det er sjovt for hver gang man ser et hus som er til salg og ligger ud til vandet, så skal der altid ligge et par kajakker ved det”. I5.

Dette er, for mig, en interessant observation som jeg godt kan genkende når jeg tænker over det. Havkajakker bliver, hvis huset som skal sælges ligger ned til vandet, brugt som et muligt salgargument. I den optik fremstilles muligheden for at ro havkajak som noget attråværdigt og ønskværdigt. Da havkajakkerne i salgsoptillingen højst sandsynligt ikke følger med i selve hushandlen, bør havkajakernes tilstedeværelse i annoncen nok mere ses som et salgargument og en mulighed for at vise, at ved køb af dette hus kommer du tæt på vandet med nem mulighed for at komme ud på vandet – med de positive kvaliteter der ligger i dette.

5.6 Opsummering på den kvalitative undersøgelse

I dette kapitel har jeg, med udsagn fra informanterne i den kvalitative undersøgelse, forsøgt at besvare opgavens problemstilling.

Undersøgelsens resultater viser, at informanterne i høj grad oplever det at ro havkajak som afstressende. Flere nævner uafhængigt af hinanden både det mediterende element i at sidde på vandet i kajakken, samt den type opmærksomhed som Kaplan og Kaplan beskriver som spontan opmærksomhed. Enkelte informanter beskriver også, at de oplever en fornyet energi efter en tur på vandet.

Informanterne kommer med udtalelser som jeg opfatter har tydelige modkulturelle træk. Flere af dem udtrykker et specifikt ønske om at komme væk fra hverdagens stress og travlhed, for at finde ro ude på vandet. Disse udsagn kan også opfattes som værende samfundskritiske, da de med deres udsagn udtrykker, at vores hverdag simpelthen er for hektisk og at denne søgen efter ro ikke bare er et ønske, men også et decideret behov. Endvidere påpeger nogle af informanterne trangen til, at komme væk fra et gennemkontrolleret samfund og ud på vandet hvor man er underlagt naturen, og derved ikke selv kan kontrollere det hele.

I forbindelse med Bourdieus tanker om habitus ses denne også hos informanterne. Mange af informanterne ror sammen med venner, bekendte eller deres familie, og enkelte har endda introduceret deres egne børn for havkajakken. Desuden har flere af informanterne fået venner og bekendte i havkajakmiljøet. Ligeledes kan man udlede, at der i havkajakroers habitus findes et værdisæt, som sætter pris på roen og det afstressende element ved at ro havkajak.

Distinktionsmekanismer findes både i forhold til om du ror havkajak eller om du ikke ror, men der findes også distinktionsmekanismer inde i selve havkajak-feltet. De distinktive træk ved havkajakken bliver af en enkelt informant udtrykt, som det at blive lagt mærke til. I selve feltet er der en stadig diskussion om brugen af finne eller ror er det korrekte. Udstyrmæssigt går tendenserne i forskellige retninger med, på den ene side det tekniske udstyr, og på den anden side tanken om back to basic og det simple og primitive udstyr.

I forbindelse med den senmoderne samfunds hektiske hverdag giver informanterne udtryk for, at havkajak som aktivitet passer rigtig godt på grund af dens tidsmæssige fleksibilitet. I forbindelse med det identitetsskabende aspekt giver de udtryk for, at de oplever positive og anerkendende reaktioner når det fortæller at de ror havkajak.

Flere af informanterne lægger billeder på Facebook af dem selv i forbindelse med havkajakaktiviteter, og dette må ses som et forsøg på at skabe en fortælling om dem selv. Samme fortælling giver også udtryk for, at man som havkajakroer har et tidsmæssigt overskud i en til tider hektisk hverdag.

Da kroppen, og ikke mindst hvad vi bruger den til, er en central del af skabelsen af vores identitet, kan havkajak som aktivitet også ses som en del af denne fortælling. Flere af informanterne nævner også det selvscenesættende element ved havkajak som aktivitet.

Kapitel 6. Konklusion

6.1 Afslapning og stressreducerende eller modkultur og samfundskritik?

Dette speciales første undersøgende problemstilling er:

- Kan lysten til at ro havkajak ses som en konsekvens af et hektisk samfund og derfor et forsøg på at få hverdagen lidt på afstand, få stressen ud af kroppen og komme ”ned i gear” igen, eller skal det ses som en form for samfundskritik, en såkaldt modkultur, for at tage afstand fra dette travle og hektiske samfund?

Både respondenterne i den kvantitative undersøgelse og informanterne i den kvalitative undersøgelse giver udtryk for det afstressende element ved havkajakken, samt muligheden for at komme ”ned i gear” ude på vandet. Ligeledes beskriver flere af informanterne den spontane opmærksomhed man får på vandet i havkajakken som et positivt element.

Kaplan og Kaplans tanker om den spontane opmærksomheds positive effekter, samt den mentale hvile man finder i naturen, må derfor siges at blive opfyldt i havkajakken.

Både den kvantitative- og kvalitative undersøgelse viser, at havkajak som aktivitet har klare modkulturelle træk. Et stort flertal af respondenter svarer at de ror havkajak for at komme væk fra hverdagens rutiner, og et flertal af informanterne udtrykker et specifikt ønske om at komme væk fra hverdagens stress og travlhed, for at finde roen ude på vandet. I informanternes udsagn finder jeg endvidere udtalelser som påpeger, at hverdagen i nutidens samfund er for hektisk og for stressende, og at deres søgen efter ro ikke blot er et ønske, men et decideret behov.

Havkajak som aktivitet må derfor siges at have tydelige modkulturelle træk, og deri kan man også tolke en vis form for samfundskritik.

6.2 Præferencer i habitus og distinktion eller skabelse af identitet?

Dette speciales anden undersøgende problemstilling er:

- Er det at ro havkajak et udtryk for præferencer i vores habitus, og samtidig også en distinktionsmekanisme, eller bruges det snarere som en del af vores identitetsskabelse i det senmoderne samfund?

Hvis habitus udgør den måde vi lever på og er bestemmende for de valg vi foretager os, herunder valg af fritidsaktivitet, kan man sige at der er en sammenhæng mellem havkajak og habitus.

Respondenterne har i høj grad de samme begrundelser for at ro havkajak, og sætter samtidig i overvejende grad pris på de samme værdier på vandet. Man må derfor gå ud fra, at de har et overvejende enslydende værdisæt, i forhold til de elementer de vægter i forbindelse med fritidsinteresse, og på det område en fælles habitus. Dette understreges yderligere af, at de ofte ror sammen med venner og bekendte. Flere af informanterne fortæller desuden at, de har introduceret deres børn for havkajak, hvilket for min understreger, et forsøg på at videregive denne habitus.

Havkajak er en tidskrævende fritidsaktivitet, og tid samt alt hvad der er investeret i tid, nævnes som helt centrale distinktionsmarkører. Flere informanter nævner havkajak som en anderledes aktivitet, samt oplever en positiv og anerkendende respons når folk bliver klar over, at de ror havkajak. En enkelt informant udtrykker det positive element ved at skille sig ud og blive lagt mærke til, når han ror havkajak. Havkajak som aktivitet kan derfor sige at have distinktive træk.

Undersøgelsen påviser også, at der inde i selve havkajak-feltet findes særlige distinktionsmekanismer. Individernes uddannelses- og instruktørniveauer bliver nævnt som en måde at adskille sig på, men også det nye og tekniske udstyr contra det primitive back to basic udstyr, samt den evige diskussion om det at bruge ror contra finne på havkajakken kan ses som distinktionsmarkører i havkajak-feltet.

Med Giddens udsagn om, at alle de valg vi foretager os har udgangspunkt i skabelsen af os selv og vores identitet, handler havkajak også om skabelse af identitet.

Informanterne oplever positive og anerkendende reaktioner ved at de ror havkajak, og enkelte udtrykker en stolthed ved disse reaktioner.

Havkajak som aktivitet, og ikke mindst at vise andre at man ror havkajak på sociale medier, drejer sig også om at holde fortællingen om os selv i gang – fortællingen om bl.a. det tidsmæssige overskud. Dette må betegnes som værende selviscenesættende, hvilket flere af informanterne da også nævner.

Informanternes brug af havkajak må derfor siges at blive brugt som en del af deres identitetsskabelse, og i visse tilfælde en bevidst iscenesættelse af dem selv.

6.3 Sammenfattende konklusion på danskernes bevæggrunde for at ro havkajak

Opgavens overordnede problemstilling er:

- Jeg ønsker, at undersøge og belyse hvilke bevæggrunde danskerne har, for at ro havkajak i en tid og i et samfund som er præget af højt tempo og krav til hurtig omskiftelighed – det såkaldt senmoderne.

I dette masterspeciale har jeg forsøgt at besvare opgavens overordnede problemstilling.

Jeg har gjort brug af en fænomenologisk/hermeneutisk tilgangsvinkel da jeg mener, at det har været den bedst egnede til, at undersøge problemstillingen.

Metodemæssigt har jeg gjort brug af en kvantitativ- og en kvalitativ undersøgelse, og har derved metodetriangleret for at ophæve deres respektive styrker og svagheder. Undersøgelsernes forholdsvis enslydende resultater har desuden øget validiteten ved disse.

Sociologerne Bourdieu og Giddens har fokus på henholdsvis det strukturelle- og det individuelle niveau i menneskers valg og beslutninger. Ved at bruge disse forskellige tilgangsvinkler i analysen, har jeg derfor kunne undersøge opgavens problemstilling på forskellige niveauer.

- Undersøgelsernes resultater viser, at danskernes bevæggrunde for at ro havkajak i høj grad kan opfattes som en reaktion på det senmoderne samfund, og den travlhed og stress som præger dette. Undersøgelsens resultater fra både den kvantitative- og kvalitative undersøgelse viser, at danskernes bevæggrunde for at ro havkajak i høj grad handler om, at komme ”ned i gear” og få stressen ud af kroppen.
- Undersøgelsernes resultater viser også at danskernes bevæggrunde for at ro havkajak kan ses som et modtræk til det senmoderne samfund, hvor man i en periode bevidst fjerner sig fra det hektiske liv, og finder og oplever andre værdier ude på vandet. Både den kvantitative- og kvalitative undersøgelse bakker op om disse resultater.
- Undersøgelsernes resultater viser en stor overensstemmelse i begrundelserne for at ro havkajak, hvilket tyder på at havkajakroerne på det område har et overvejende enslydende værdisæt, og på det område en fælles habitus. Undersøgelserne påviser også at der er visse distinktionsmekanismer forbundet med havkajak som aktivitet samt, at der er tydelige distinktionsmarkører inde i selve havkajak-feltet.

- Den kvalitative undersøgelse viser, at havkajak som aktivitet i høj grad er identitetskabende, og visse informanter bruger aktivt det at ro havkajak, som en del af deres selviscenesættelse, enten på vandet eller ved at lægge billeder ud på sociale medier.

6.4 Perspektivering

De fremtidige perspektiver, samt brugen af resultater og konklusioner fra denne opgave har jeg valgt, at fokusere på det konkrete – dvs. den umiddelbare og praktiske brug.

Det er nu veldokumenteret, ”at haver, natur og grønne områder kan afhjælpe stress, som ifølge WHO er på vej til at blive den alvorligste folkesygdom i den vestlige verden” (Edlev 2015:226) samtidig med, at ”ifølge Verdenssundhedsorganisationen WHO er stress i gang med at udvikle sig til den største trussel mod folkesundheden i den vestlige verden. WHO forudsiger, at 50% af alle dødsfald vil kunne relateres til stress inden for de næste 10 år; dvs. hvis der ikke gøres noget inden” (Stigsdotter 2007:153).

Både den kvantitative og kvalitative undersøgelse i dette masterspeciale påviser, at det afstressende element er en vigtig eller meget vigtig begrundelse for, at respondenterne roer havkajak. Brugen af havkajak som afstressning går i den kvantitative undersøgelse på tværs af både køn, uddannelse og alder som ses i figur 11.

Mænd	85,1
Kvinder	91
Mellemlang og længere videregående uddannelse	87,1
Andre uddannelser	86,8
21-30 år	84,8
31-40 år	88,7
41-50 år	92,8
51-60 år	88
61 år eller derover	76,8

Figur 11. Grupper som markerer, at det er vigtigt eller meget vigtigt for dem at ro havkajak fordi det er afstressende. (i pct.)

Da havkajak på baggrund af ovenstående ikke kun er afstressende for en snæver gruppe mennesker, kunne en overvejelse derfor være, om havkajak kan bruges i arbejdet med mennesker, som af den ene eller anden årsag er ramt af stress, enten forebyggende eller som en del af selve behandlingen.

Et forbehold i denne tilgang er dog, at de respondenter som har svaret på spørgeskemaundersøgelsen, samt de informanter jeg har interviewet, i forvejen ror havkajak. Grunden til deres valg af netop havkajak som aktivitet kunne være, at lige præcis disse individer finder bl.a. de afstressende elementer, ved det at ro havkajak særligt tiltrækkende.

Undersøgelserne i dette masterspeciale har ikke haft fokus på, om uerfarne havkajakroere eller stressramte individer oplever det at ro havkajak som afstressende.

Brug af havkajak som forebyggelse eller ligefrem behandling af stress af en større gruppe individer, som i forvejen ikke har hverken erfaring eller præferencer for havkajakken som aktivitet, vil derfor kræve yderligere undersøgelser og forskning.

Litteraturliste

Andkjær, Søren (red) (2005): Friluftsliv under forandring. Forlaget Bavnebanke.

Andkjær, Søren m.fl. (2012): Tryk i naturen. Institut for idræt og biomekanik, Syddansk Universitet.

Andersen, Heine m.fl. (red.) (2013): Klassisk og moderne samfundsteori. 5. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Andersen, Ib (2013): Den skinbarlige virkelighed. 5 udgave, Samfundslitteratur.

Bach, Dil (2015): Overskudsfamilier. Århus Universitetsforlag.

Bentsen, Peter m.fl. (2009): Friluftsliv. Munksgaard Danmark.

Bischoff, Annette, m.fl. (2000): Moderniseringsprocesser i utmarka,- konsekvenser av endringer innenfor friluftslivet. Tidsskriftet Utmark, Volum 1.

Bischoff, Annette (2011): Naturopplevelse og friluftsliv. Handicapidrættens Videnscenter.

Borgen, Jan m.fl. (1996): Læreren mellem modernitet og postmodernitet. Unge Pædagoger nr. 6.

Bourdieu, Pierre (1993): Sportens stilistiske univers. Centring nr. 23, Krop og livsstil, Idrætsforsk.

Bourdieu, Pierre (1997): Af praktiske grunde. 2. oplag, Hans Reitzels Forlag A/S.

Bourdieu, Pierre (2006): Kapitalens former. Agora, årgang 24, nr. 1-2, s. 5-26.

Brinkmann, Svend (2008): Identitet – udfordringer i forbrugersamfundet. 3. oplag, 1. udgave, Forfatteren og forlaget Klim.

Creswell, John W. (2014): Research design. 4th ed., SAGE Publications Inc.

Denzin, Norman K. m.fl. (2000): Handbook of qualitative research. Second edition, Sage Publications, Inc.

Edlev, Lasse Thomas (2015): Natur og miljø i pædagogisk arbejde. 3 udgave, 1 oplag, Forfatteren og Munksgaard.

Eichberg, Henning m.fl. (2013): Tæt på kroppen. Idrottsforum.org, 1 oplag, Idrottsforum.org, Malmö Högskola, Malmö, Sweden.

Friluftsrådet (2013): Fakta om friluftslivet i Danmark. Friluftsrådet.

Giddens, Anthony (1994): Modernitetens konsekvenser. 1 udgave, 8 oplag, Hans Reitzels Forlag.

Giddens, Anthony (1995): Sociologi. 2. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Giddens, Anthony (1996): Modernitet og selvidentitet. 8. oplag, Hans Reitzels Forlag A/S,

Giddens Anthony (2000): En løbsk verden. 1 udgave, 6. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Gilje, Nils, Grimen, Harald (2002): Samfundsvidenskabernes forudsætninger. 1 udgave, 4. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Grønmo, Sigmund (2004): Samfunnvitenskapelige metoder, Bergen, Fagbokforlaget.

Haahr, Jakob m.fl. (red.) (2001): Spillet om naturen. Muligheder og begrænsninger for friluftsliv. Konferencerapport, Institut for idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Hargreaves, Andy (2000): Nye lærere, nye tider – lærerarbejde og lærerkultur i en postmoderne tid. Forlaget Klim.

Holme, Idar Magne m.fl. (1996): Metodevalg og metodebruk. 3. utg., Forfatterne og TANO A. S.

Jacobsen, Dag Ingvar (2005): Hvordan gjennomføres undersøkelser. 2. utgave, Høyskoleforlaget.

Jacobsen, Michael Hviid Jacobsen m.fl. (red.) (2006): Tradition og fornyelse, 1 udgave 2. oplag, Aalborg Universitetsforlag.

Jensen, Anders m.fl., 2006, Magtens kartografi, Unge Pædagoger, København

Jensen, F. S. (2013): Upublicerede data fra projekt friluftsliv 2009. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, København.

Jensen, Rolf (2006): Dream society – revideret udgave. 2. udgave, 1. oplag, Børsens Forlag.

Jerlang, Esben red. (2009): Sociologiske tænkere. 1. udgave, Hans Reitzels Forlag.

Kaplan, Rachel, Kaplan Stephen (1989): The experience of nature. Cambridge University Press.

Kaspersen, Lars Bo (1995): Anthony Giddens. Hans Reitzels Forlag.

- Kjøller, Mette, Naturen (2007): Folkesundhedsrapporten, Danmark. Statens Institut for Folkesundhed
- Krogh, Erling (1995): Landskabets fænomenologi. Norges Landbrukshøgskole.
- Kvale, Steiner m.fl. (2009): Interview – introduktion til et håndværk. 2. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag.
- Langseth, Tommy (2012): Liquid ice surfers : the construction of surfer identities in Norway. Journal of Adventure Education and Outdoor Learning, 2012, Volum 12.(1) s. 3-23
- Langseth, Tommy (2012): B.A.S.E. jumping: beyond the thrills. European Journal for Sport and Society 2012, Volum 9.(3) s. 155-176
- Laub, Trygve Buch (2011): Danskernes motions- og sportsvaner 2011. Idrættens Analyseinstitut.
- Laursen, Birgitte Schantz m.fl. (2005): Metodetriangulering i sygeplejeforskning. Tidsskrift for sygeplejeforskning, 21 årgang, nr 1 og 2.
- Lysgaard, Jes (2008): Havqajaq. Books on demand.
- Mortensen, Nils (2004): Det paradoksale samfund. Hans Reitzels Forlag.
- Møller, Jørn Kjølseth m.fl. (2013): Den undersøgende leder. 1 udgave, 2 oplag, Samfundslitteratur.
- Odden, Alf (2005): Endringer og stabilitet i norsk ungdoms friluftsutøvelse 1970-2004. Indlæg fra konference, Rørås, 2005.
- Ottesen, Laila m.fl. (2009): Sport, sundhed og identitet. 1 udgave, 1 oplag, Bogforlaget Frydenlund.
- Petersen, Anders red. (2011): Selvet. 1 udgave, 1 oplag, Hans Reitzels Forlag.
- Pedersen, Kirsti (2001): Friluftsliv som turisme, Turisme, tradisjoner og trender. Gyldendal Akademisk.
- Pilgaard, Maja (2007): Danskernes motions- og sportsvaner. Idrættens Analyseinstitut.
- Pilgaard, Maja (2009): Sport og motion i danskernes hverdag. Idrættens Analyseinstitut.
- Prieur, Annick m.fl., (2006): Pierre Bourdieu - En introduktion. 1. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Præstholm, Søren m.fl. (2014): Hæfter om friluftsfaciliteter – nr. 3. Videntcenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

Qvortrup, Sasha (1999): Kroppens kulturhistorie. Anis.

Randrup, Thomas m.fl. (2008): Natur og sundhed. Det biovidenskabelige fakultet, Københavns Universitet.

Rasmussen, Erik m.fl. (2010): Samfundsvidenskabelige metoder. 3. udgave, 1. oplag, Syddansk Universitetsforlag.

Rasmussen, Jens (1996): Socialisering og læring i det refleksivt moderne. Unge pædagoger.

Reinsholm, Niels m.fl. (1999): Pædagogiske grundfortællinger. Kvan.

Repstad, Pål (2004): Mellom nærhet og distanse. 4. opplag, Universitetsforlaget.

Stigsdotter, Ulrika m.fl. (2007): Sundheds og landsskabsarkitektur. Landskab: tidsskrift for planlægning af have og landskab, Årg. 88, nr. 6.

Tanggaard Lene m.fl. (2014): Konflikt i kvalitative studier. 1. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Thornquist, Eline (2003): Videnskabsfilosofi og videnskabsteori for sundhedsfagene. 1. udgave, 1. oplag, Fakhboksforlaget Vigmosestrand & Bjørke AS.

Thorup Mikkel red. (2004): At tænke globalt. 1. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag.

Thuen, Harald m.fl. (red.) (2000): Opdragelse til det moderne. Universitetsforlaget AS 1989, dansk udgave Forlaget Klim, 1 udgave.

Thurén, Torsten (2007): Videnskabsteori for begyndere. 2. udgave, 1. oplag, Liber AB.

Tordsson, Bjørn (2003): Å svare på naturens åpne tiltale. Norges Idrettshøgskole.

Tordsson, Bjørn (2006): Perspektiv på friluftslivets pædagogik. CVU Sønderjylland.

Tordsson, Bjørn (2007): Går veien samme veg? I Sookermany, A McD og Jørger W. Eriksen (ed): *Veglederen*. Et festskrift til Nils Faarlund Oslo: GAN Aschehoug.

Tordsson, Bjørn (2010): Friluftsliv kultur og samfunn, 1. utgave, 1. opplag, Høyskoleforlaget.

Verket, Lars (2010): Padling som samfunnskritikk, Padleguide for Dalane, Adrenaline.no.

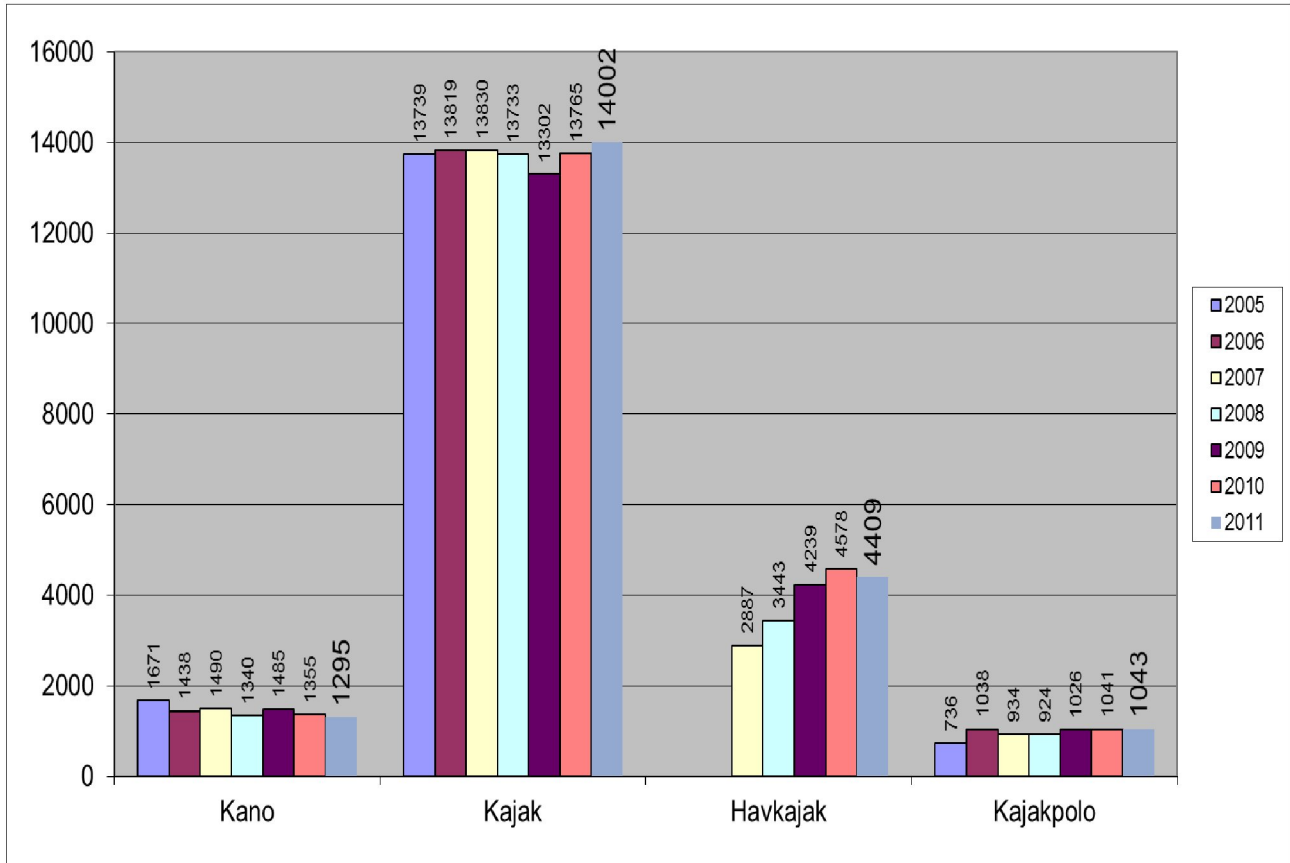
Wilken, Lisanne (2011): Bourdieu for begyndere, 2. udgave 2011, Samfundslitteratur.

Ziehe, Thomas (1998): Adieu til halvfjerdserne. Pædagogik – en grundbog til et fag, Hans Reitzels Forlag.

Öhman Marie m.fl. (2011): Kroppen i friluftslivet, Friluftssport och äventyrsidrott. (s. 147-172).
Lund: Studentlitteratur.

Bilag

Bilag 1. Oversigtsskema fra DKF

Kilde: Dansk Kano og Kajakforbund

Bilag 2. Omfanget af den kvantitative spørgeskemaundersøgelse

Følgende organisationer har sendt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen i nyhedsbrev til deres medlemmer.

Dansk Kano og Kajakforbund (DKF)

Danske Gymnastik og Idrætsforeninger (DGI)

Foreninger har sendt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen direkte til deres medlemmer

Havkajakroerne

Følgende kajakbutikker har lagt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres hjemmeside.

Kano og Kajakbutikken

Struer Kajak

Roneklint Kajakcenter

OKKcenter.dk

Følgende havkajakklubber eller kajakklubber med en afdeling for havkajak har sendt informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen direkte til deres medlemmer

Skovshoved Roklub

Skærbæk kajakklub

Faaborg Havkajakklub

Skagen Havkajakklub

Virksund Havkajakklub

Onadventure.dk

Troense Kajakklub

Odense Havkajakklub

Bornholms Havkajakklub

Kajakklubben Strømmen

Facebookgrupper med primær fokus på havkajak som har postet informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres side.

Kano- og Kajakklubben Vejle Å

Aalborg Havkajakklub

Struer Kajaknet

Havkajak tur netværk, København og Sjælland

Havkajakkurser- og ture i Sønderjylland

Halsnæs Havkajak

Tosset med havkajak

Havkajak Bornholm

Aabenraa Havkajak

KKVAA Havkajak

Havkajak i Holte Roklub

Havkajak DGI Nordsjælland

Kajaknetværk Østjylland

OKKcenter facebook

Kajakrullerne NV Sjælland

Århus Havkajakklub FB

DGI Nordjylland – Havkajak

Kajakbumserne

Havkajakroerne

Facebookgrupper med primær fokus på friluftsliv som har postet informationer samt link til spørgeskemaundersøgelsen på deres side.

Dansk Friluftsliv

Friluftvejleder

Friluftsliv

Bilag 3. Information til spørgeskemaundersøgelsens deltagere

Spørgeskemaundersøgelse om danske havkajakroere.

I forbindelse med min masteruddannelse i Friluftsliv ved Høgskolen i Telemarken i Norge, har jeg i mit speciale valgt at undersøge, hvorfor vi danskere egentlig ror havkajak.

Undersøgelsen er to-delt og består af en online spørgeskemaundersøgelse, samt nogle længere dybdegående interviews med udvalgte havkajakroere.

For at få så mange besvarelser som muligt fra både klubroere, selvorganiserede roere mm. sender jeg hermed et link til spørgeskemaundersøgelsen.

Undersøgelsen tager maksimalt fem minutter og er anonym.

<https://response.questback.com/michaelandersen/officiel/>

På forhånd tak

Michael Andersen

Bilag 4.

Spørgsmålene i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.

Er du:

Mand

Kvinde

Din alder:

0-20

21-30

31-40

41-50

51-60

Over 60 år

Højst gennemførte uddannelse

Folkeskole (9. eller 10. klasse)

Gymnasial (gymnasium (STX), HF, HHX, HTX)

Faglært (håndværker, HK, kontoruddannet, butiksuddannet, SOSU o.lign.)

Videregående (universitet bachelor, professionsbachelor, seminarium, sygeplejeskolen, politiskolen, ingeniør o.lign.)

Længere videregående (universitet cand./master, PhD. o.lign)

Andet

Beskæftigelse

Ledig

Handel, service, kontor

Håndværker

Kontor

Offentlig ansat

Privat ansat

Selvstændig

Pensionist (førtidspensionist, efterløn, folkepensionist o.lign.)

Under uddannelse

Andet

Hvor længe har du roet havkajak

0-2 år

3-5 år

6-7 år

8-10 år

11 år eller længere

Er du tilknyttet en klub (kajak-, havkajak-, roklub)?

Jeg er ikke tilknyttet en klub (kajak-, havkajak-, roklub)?

Jeg er tilknyttet en klub og ror primært i klubsammenhæng (dvs. med udgangspunkt fra klubben alene eller med andre)

Jeg er tilknyttet en klub, men ror sjældent i klubsammenhæng (dvs. med udgangspunkt fra klubben alene eller med andre)

-

Har du taget kurser i havkajak? (sæt kryds i det højeste niveau du har bestået – EPP og BCU niveauer er ligestillede)

Jeg har ikke taget havkajak kurser

EPP1

EPP2

EPP3

EPP4

EPP5

Jeg har ikke taget EPP kurser

DGI havkajakroer 1

DGI havkajakroer 2

Jeg har ikke taget DGI kurser

BCU 1

BCU 2

BCU 3

BCU 4

BCU 5

Jeg har ikke taget BCU kurser

Jeg har taget andre kurser

Hvor ofte ror du havkajak? (skal tænkes som et gennemsnit over hele året)

Mere end 2 gange om ugen

1-2 gange om ugen

1 gang om ugen

Hver anden uge

En gang om måneden

Mindre end en gang om måneden

Ror du....

Altid sammen med andre

Ofte sammen med andre (over halvdelen af turene)

Sjældent sammen med andre (under halvdelen af turene)

Altid alene

Hvor finder du dine ro-kammerater (sæt gerne flere krydser)

Det er familiemedlemmer

Det er venner/bekendte jeg ror med

Via den klub jeg ror i

Via internettet (Facebook, online-uformelle kajakgrupper o.lign.)

Jeg ror overvejende i undervisningssammenhæng

Andet

Hvorfor ror du havkajak ?

(Nedenfor er der skrevet en række begrundelser for at ro havkajak. Sæt tal (1-5) ud fra hver enkelt udsagn.)

Marker i feltet 1 hvis begrundelsen overhovedet ikke er vigtig for dig

Marker i feltet 2 hvis begrundelsen ikke er særlig vigtig for dig

Marker i feltet 3 hvis begrundelsen er vigtig for dig

Marker i feltet 4 hvis begrundelsen er meget vigtig for dig

Marker i feltet 5 hvis begrundelsen er afgørende vigtig for dig

Jeg ror havkajak fordi:

Jeg får motion

Jeg taber mig

Jeg kommer ud i naturen

Jeg kan være alene i naturen

Jeg laver noget aktivt sammen med andre

Jeg er friluftsmenneske

Det er afstressende

Jeg kommer ned i ”gear”

For at møde nye mennesker

For at dygtiggøre mig (tekniske elementer, rul og redninger osv.)

For at ”pleje” samvittigheden i forhold til at mit udstyr ikke ligger og samler støv

For at få action (bølgesurf, tidevand osv.)

Jeg oplever frihed

Jeg kommer væk fra hverdagens rutiner

Jeg vil gerne bruge kroppen på en anderledes måde (dvs. i stedet for fodbold, badminton, fitness mm.)

For at opleve stilheden

For at ro med andre kajak-entusiaster

For at lære fra mig (når jeg ror med mindre erfarne padlere)

For at være tæt på naturen

For at undervise andre (i forbindelse med undervisning på kurser og kajakuddannelse)

For at opleve at være ”et” med kajakken/vandet/naturen (”meditativ tilstand”)

Har du din egen havkajak?

Ja

Nej

Har du dit eget udstyr? (vest, pagaj, sprayskirt osv.)

Ja

Nej

Hvad har dit kajakudstyr kostet samlet set? (kajak, pagaj, ropåklædning (rojakke, våddragt/tørdragt), vest osv.

Under 1000 kr.

1000-3000 kr.

3000-5000 kr.

5000-10.000 kr.

10.000-20.000 kr.

20.000-30.000 kr.

Over 30.000 kr.

For at gøre denne undersøgelse så præcis som mulig, skal jeg bruge 5-7 personer til et interview af en times varighed. Interviewet kan foregå i telefon eller et sted som du vælger. Interviewet kommer ligeledes til at foregå på et tidspunkt som du bestemmer.

Interviewet vil have fokus på, hvorfor du ror havkajak.

Hvis du er interesseret i, at deltage i et interview kan du skrive din e-mail adresse eller telefonnummer.

Mange tak for hjælpen

Med venlig hilsen

Michael Andersen

Bilag 5.

Rådata fra den kvalitative spørgeskemaundersøgelse

Er du:	Antal
Mand	632
Kvinde	409
I alt	1041
Din alder	
0-20 år	6
21-30 år	34
31-40 år	108
41-50 år	252
51-60 år	385
61 år eller derover	265
I alt	1050
Højest gennemførte uddannelse	
Folkeskole (9. eller 10. klasse)	29
Faglært (håndværker, HK, kontoruddannet, butiksuddannet, SOSU o.lign.)	184
Gymnasial (gymnasium (STX), HF, HHX, HTX)	36
Videregående (universitet bachelor, professionsbachelor, seminarium, sygeplejeskolen, politiskolen, ingeniør o.lign.)	475
Længere videregående (universitet cand./master, PhD. O.lign)	288
Anden uddannelse	38
I alt	1050
Beskæftigelse	
Ledig	18
Handel, service, kontor	52
Håndværker	45
Offentlig ansat	345
Privat ansat	304

Selvstændig	75
Pensionist, efterløn o. lign.	158
Under uddannelse	27
Andet	27
I alt	1051
Hvor længe har du roet havkajak?	
0-2 år	156
3-5 år	286
6-7 år	193
8-10 år	181
11 år eller længere	232
Er du tilknyttet en klub? (kajak-, havkajak, ro-klub)	
Jeg er ikke tilknyttet en klub (kajak-, havkajak-, roklub)?	225
Jeg er tilknyttet en klub og ror primært i klubsammenhæng (dvs. med udgangspunkt fra klubben alene eller med andre)	606
Jeg er tilknyttet en klub, men ror sjældent i klubsammenhæng (dvs. med udgangspunkt fra klubben alene eller med andre)	217
I alt	1048
Har du taget kurser i havkajak? (sæt kryds i det højeste niveau du har bestået – EPP og BCU niveauer er ligestillede)	
Jeg har ikke taget EPP, DGI, BCU kurser	112
EPP1	37
EPP2	474
EPP3	151
EPP4	28
EPP5	4
DGI roer niveau 1	31
DGI roer niveau 2	42
BCU1	
BCU2	7
BCU3	22
BCU4	20
BCU5	3
Jeg har taget andre kurser end EPP, DGI, BCU	116
I alt	1047
Hvor ofte ror du? (skal tænkes som et gennemsnit over hele året)	

Mere end 2 gange om ugen	110
1-2 gange om ugen	29
En gang om ugen	210
Hver anden uge	235
En gang om måneden	112
Mindre end en gang om måneden	90
I alt	1049
Rør du:	
Altid sammen med andre	75
Ofte sammen med andre (over halvdelen af turene)	509
Sjældent sammen med andre (under halvdelen af turene)	238
Altid alene	26
I alt	1048
Hvor finder du dine rokammerater ?(sæt gerne flere krydser)	
Det er familiemedlemmer	291
Det er venner og bekendte	445
Via den klub jeg ror i	714
Via internettet (Facebook, online-uformelle kajakgrupper o.lign.)	183
Jeg ror overvejende i undervisningssammenhæng	84
Andet	65
I alt	1782

Hvorfor ror du havkajak?	Dette er overhovedet ikke vigtigt for mig	Dette er ikke særligt vigtigt for mig	Neutral	Dette er vigtigt for mig	Dette er meget vigtigt for mig	I alt
Jeg får motion	31	81	216	549	160	1037
Jeg taber mig	313	214	378	83	18	1006
Jeg kommer ud i naturen	2	4	16	271	748	1041
Jeg kan være alene i naturen	38	69	273	373	268	1021
Jeg laver noget aktivt sammen med andre	21	77	196	538	202	1034
Jeg er et friluftsmenneske	9	21	131	429	448	1038
Det er afstressende	11	17	83	472	451	1034
Jeg kommer ”ned i gear”	17	40	189	415	361	1022
Jeg møder nye mennesker	69	145	408	340	60	1037
For at dygtiggøre mig (tekniske elementer, rul, redninger o.lign.)	62	145	301	396	126	1030
For at ”pleje” samvittigheden i forhold til at mit udstyr ligger og samler støv	476	255	237	40	5	1013
For at få action (bølgesurf, tidevand o.lign.)	144	201	332	273	73	1023
Jeg oplever frihed	9	22	128	555	323	1037
Jeg kommer væk fra hverdagens rutiner	12	36	178	492	311	1029
Jeg vil gerne bruge kroppen på en anderledes måde (dvs. i stedet for fodbold, badminton, fitness mm.	40	56	275	440	222	1033
For at opleve stilheden	6	23	140	512	350	1031
For at ro med andre kajak-entusiaster	67	127	374	364	89	1021
For at lære fra mig (når jeg ror med mindre erfarne padlere)	168	215	333	246	62	1024
For at lære af erfarne padlere	61	114	342	434	68	1019
For at være tæt på naturen	7	10	53	474	483	1027
For at undervise (i forbindelse med undervisning på kurser og havkajakuddannelser)	278	199	285	191	68	1021
For at opleve at være ”et” med kajakken/vandet/naturen (”meditativ” tilstand)	28	58	204	457	287	1034

Har du din egen havkajak?	
Ja	824

Nej	216
I alt	1040
Har du dit egen (basis) udstyr? (vest, pagaj, sprayskirt mm.)	
Ja	954
Nej	87
I alt	1041
Hvor meget har dit kajakudstyr kostet samlet set? (kajak, påklædning (rojakke, vådtørdragt), vest sprayskirt, pagaj mm.)	
Under 1000 kr.	26
1000 – 3000 kr.	69
3000 – 5000 kr.	54
5000 – 10.000 kr.	108
10.000 – 20.000 kr.	229
20.000 – 30.000 kr.	251
Over 30.000 kr.	292
Jeg har ikke noget udstyr	22
I alt	1051

Bilag 6.

Brev til- eller informationer givet til informanter før interviewet.

Hej XXX.

Jeg hedder Michael Andersen og er i øjeblikket i gang med at skrive mit masterspeciale i friluftsliv som handler om havkajak. Jeg læser masteruddannelsen på Høgskolen i Telemarken i Bø i Norge som fjernstuderende, og bor og arbejder til daglig som lærer på en efterskole i Ejstrupholm i Danmark. Til daglig bor jeg med min familie i Silkeborg.

I forbindelse med specialet har jeg lavet en online spørgeskemaundersøgelse hvor du har deltaget.

Jeg kontakter dig da jeg vil høre, om du har tid og lyst til at deltage i et interview af ca. en times varighed. Interviewet vil fokusere på nogle af de svar du har givet i spørgeskemaundersøgelsen, havkajak generelt samt dine motiver for at ro havkajak.

Som en del af det at give et interview skal jeg oplyse dig om, at du er anonym igennem hele forløbet og, at jeg har tavshedspligt.

Opgaven vil blive offentliggjort og derved være offentlig tilgængelig på Høgskolens bibliotek. Overordnede oplysninger om dig, dvs. alder, job osv. vil blive oplyst i opgaven, men citater og udtalelser fra dig vil blive refereret i en anonymiseret udgave. Dvs. at du i opgaven ikke optræder ved navn, men ved en bogstav- og talkode (eks. I5). Interviewet vil blive optaget ”på bånd” så det er nemmere for mig, at citere korrekt efterfølgende.

Når undersøgelsen og specialet er færdigt vil der blive publiceret artikler om undersøgelsen i relevante blade og magasiner. Også her kan citater optræde – dog stadig i anonymiseret form.

Interviewet kan foregå når det bedst passer dig, og hvor det bedst passer dig. Dvs. at interviewet kan foregå ved at vi finder et neutralt sted (klasseværelse på den lokale skole o.lign.), hos dig, eller via telefonisk interview.

Jeg håber at høre fra dig og få en god ”kajaksnak”.

Med venlig hilsen

Michael Andersen

(herunder mine kontaktoplysninger)

Bilag 7.

Interviewguide til det semistrukturerede interview

Interviewet har jeg forsøgt at gennemføre som en naturlig samtale, hvor jeg via forskellige spørgsmål, samt eventuelle opfølgende og uddybende spørgsmål, er kommet igennem mine forskellige fokuspunkter.

Baggrund

Kan du fortælle lidt om dig selv - navn, alder, bopæl, arbejde mm.

Motiv for at ro havkajak

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

Efter de første ture – hvorfor blev du ved?

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Habitus

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak / hvem introducerede dig for havkajak?

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Hvilke personer har du selv introduceret nogle for havkajak

Hvorfor tror du at det lige præcis er havkajak som du er faldet for?

Distinktion

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Hvordan adskiller det sig fra andre aktiviteter?

Har du oplevet, at andre mennesker har været (positivt) overrasket over, at du ror havkajak?

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Hvordan oplever du diskussionen om ror contra finne? (spørgsmål tilføjet efter interview med informant 1. (I1.))

Senmoderne

Hvordan passer havkajak sammen med din hverdag og dine andre gøremål?

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Hvorfor tror du at antallet af havkajakroere er steget så meget de seneste 10 -15 år?

Identitet

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Hvilken type havkajakroer er du / hvad fokuserer du på? Er det hygge, afslapning, action, natur, det sociale?

Hvordan opfatter andre dig ved, at du ror havkajak? Hvordan reagerer de?

Lægger du billeder på de sociale medier af dig i kajak?

Modkultur

Hvilke værdier ser du ved at tage på vandet i havkajak?

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Kaplan

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Hvordan har du det efter en tur på vandet?

Hvilke oplevelser giver det dig at ro havkajak?

Gennemgang af informantens svar på spørgeskemaundersøgelsen?

Jeg kan se at du har nævnt dette udsagn (eks. naturen) som værende ikke vigtigt / vigtigt / meget vigtigt for din motivation for at ro havkajak – kan du uddybe det?

Eventuelt

Er der noget du gerne vil tilføje eller emner du ikke mener vi har været inde på?

Bilag 8.

Informant 1. – omtales i opgaven som I1.

Telefoninterview

Kvinde, 58 år, Nordsjælland, 5 år i havkajak.

EPP2, ror ofte sammen med andre.

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg startede i turkajak for 10 år siden, men gik efter 5 år over i havkajak. Der var nogle i klubben som snakkede om havkajak og der var også mere plads når man skulle på ture. Og så købte jeg en hurtig havkajak som mindede lidt om turkajakker. Vi snakkede om havkajakker da det var nemmere at have telt med til ture osv. plus at det er jo også sjovt nogle gange at prøve noget andet.

Hvordan var skiftet fra turkajak til havkajak?

Første gang jeg prøvede det synes jeg godt nok at det var svært, jeg havde jo ikke længere mit ror og så skulle jeg lige pludselig til at lære noget teknik. Første gang i havkajak kunne jeg slet ikke se nogen ide i det – det gad jeg simpelthen ikke, men den efterfølgende gang gik det meget bedre.

Vi snakkede meget i klubben om at vores havkajakker skulle have ror. Så var der flere i klubben der fik havkajakker uden ror, og så var vi bare sådan, at ej ror, det har man i hvert tilfælde ikke på en havkajak, og dem vi har købt til klubben siden de har ikke ror på.

Jeg er rigtig glad for at have taget springet til havkajak da det giver nogle gode muligheder

Der var én i klubben som havde en rigtig flot havkajak som vi gik og kiggede på og tænkte: hvor er den flot og sikken nogle flotte linjer og proportioner den har, den var rigtig flot designet. Vi fik lov til at prøve den og så tænkte vi: Nu prøver vi, nu kaster vi os ud i det

Hvorfor bruger du din tid på at ro havkajak i en hverdag som i øvrigt er fyldt med travlhed og mange andre gøremål?

Det er en kombi af, at jeg får nogle fantastiske naturoplevelser, jeg får den der fred og ro, og når man som lærer arbejder med mange mennesker og der er gang i den hele tiden, så er det enormt mediterende at komme ud og sidde i sin kajak.

Muligheden for at ro men andre – det sociale – er også vigtigt.

Jeg kombinerer det med andre former for motion, og hvis man kommer sent hjem en dag og ikke har tid til at tage en tur på vandet, så er det nemt bare at tage løbeskoene på.

Har du mange venner, bekendte eller familie som ror kajak?

Det var lidt tilfældigt at jeg startede. Jeg mødte én som sagde at det der kajak, det skulle jeg prøve. Jeg havde prøvet det tidligere på seminariet, og tænkte at det her det kunne godt være mig, men så fik man børn osv., men så vendte jeg tilbage og fik mit kursus i en klub og kom derved ind i et fælleskab.

Jeg tog kajakkursus i en klub og så kommer man jo ind i et fællesskab.

Så blev jeg instruktør og det blev ligesom en verden. Man får jo venner inde i miljøet og har fået et rigtigt godt netværk i klubben.

Hvad er det der adskiller havkajak fra andre aktiviteter?

Jeg har været i en løbeklub og det er også socialt, men du er aktiv og ”på” hele tiden i aktiviteten.

Jeg kan rigtigt godt lide det sociale i det, på klubaftener eller hvis man laver en roaftale over Facebook, så man ror jo med mange forskellige.

Nogle gange ror man med nogle som ikke ror så hurtigt, og så er det det sociale hvor man kan sidde og snakke, og andre gange er man afsted med nogle som giver det gas og så er der ikke så meget mulighed for snak og jeg kan rigtig godt lide den kombination.

På en rotur med andre sidder man nogle gange og snakker, og nogle ror lidt længere væk uden at man behøver at være mærkelig. Man kan både gå til og fra og være sig selv og andre gange være en del af det. Så kan man sidde der og være sig selv i sine egne tanker.

Jeg er i en god klub hvor der er plads til alle – vi er meget forskellige og der er også de der ”lonely riders” som man aldrig ser, og det kan man jo synes er lidt ærgeligt.

Jeg ror tit og snakker med andre, og så sidder du og kigger ud over vandet og så kommer der en svane og så er der en lille sæl der dukker op – man får så meget med.

Hvordan er det at komme på vandet i kajak anderledes end hverdagen?

Folk er jo forskellige og hvis der er noget som går én på eller noget er der nogle, som bare synker ned i sofaen. Der kan jeg godt lide at tage løbeskoene på eller komme ud i kajakken, hvis du er i en travl periode, og bare sidde der. Det bliver bare sådan et flow når du sidder der med pagajen som bare tager ved, vandet der kan sprøjte lidt op. Nogle gange har jeg taget mig selv i at sidde uden at have nogle tanker – det tror jeg er enormt sundt, bare at være i ”et”.

Jeg tror at vandet er noget særligt, du har det der dragende på én eller anden måde. Selvom jeg ror de samme steder er det jo aldrig det samme. Det er altid forskellige. Så kommer vinden fra øst, så kommer vinden fra vest, så kommer der sol så kommer der regn. Der er aldrig to ture der er ens.

Nogle gange ror vi andre steder.

Hvilken type kajakroer er du?

Jeg er den sociale type.

Jeg kan også godt have behov for at tage en tur alene. Det var en dag hvor vejret var skønt og hvor jeg bare havde lyst til at ro alene, og det var så dejligt. Lige pludseligt var der en lille sæl der dukkede op som jeg kunne sidde lige så stille og snakke med (I1 griner – min tilføjelse.), og andre gange skal jeg bare afsted og snakke.

Jeg er en naturnyder. Jeg er ikke en nørd som bare skal sidde og lave styretag og lave alle mulige rul. Jeg forstår det ikke, men måske er det også en social ting for dem. Og der er jeg ikke.

Der kom nogle nørdede kajakroere ind i klubben og det ændrede klubben og de var instruktører. Så lavede de nogle kurser og de stod bare der og havde alt udstyret i orden. Og noget tid efter havde jeg dem (instruktørerne – min tilføjelse.) med på et tur hvor de simpelthen ikke kunne ro. Hvor jeg tænkte, det kan godt være at man kan lave et styretag og dit og dat og dut, men det ser ikke godt ud når de ror. Nu er de personer ikke i klubben længere og nu er der ved at være en god stemning igen. Og der skal jo være en god stemning, men det kom til at styre lidt for meget og de skulle de overgå hinanden i hvor mange rul og hvor meget dit og dat og dut. Og der var vi flere som i en periode trak os lidt og tænkte, lad nørderne være.

Hvad synes andre som ikke ror, om at du ror havkajak?

Det synes at det er vildt sejt. Der er et eller andet ved det der kajak, aj hvor må det være fedt at sidde derude. Jeg har haft et par unge kollegaer som var bare sådan helt; aj ror du kajak? Jeg oplever det som meget positivt.

Man bliver sat lidt i bås når man nærmer sig de 60 år, og så er folk sådan lidt, nå okay hun ror kajak.

Hvorfor lægger de billeder op når de ror havkajak?

Jeg tror at det er tiden – man har brug for at profilere sig selv.

Du svarer i onlineundersøgelsen at det at komme ned i gear og mærke det afstressende er meget vigtigt for dig? Hvorfor finder du det lige præcis i havkajakken?

Løb og rulleski giver ikke den samme ro som havkajak, du skal hele tiden være på banen.

Nogle gange er det stille vejr og andre gange er der bølger. Den forandring finder du ikke andre steder.

Når jeg sætter mig ned i kajakken er det lige som at få dynen på, og puf, så falder man ned.

Det sociale element ved at ro sammen med andre er meget livsbekræftende

Det meditative element i kajakken er meget vigtigt for dig – hvorfor det?

Det er den der ro man kan få, og selv om man ror sammen med andre kan du selv skabe den.

Når du sidder i bølgerne, så er du inde i dig selv, i dit eget flow hvor du egentligt bare skal sørge for at du ikke vælter, og du kan lægge nogle ting væk fordi der lige pludselig er nogle andre ting der optager dig.

Andre tilføjelser til hvorfor danskerne ror havkajak?

Jeg har nogle gange tænkt at det i grunden er sjovt at det er blevet populært. Da jeg startede for 10 år siden var der ikke mange som roede kajak og folk var sådan, okay ror du kajak. På et eller andet sted er det egentligt en meget individuel sport som så mødes, og bliver social i deres nørderi.

Det er meget nemt at tage ned i klubben og ro ud når det passer dig.

Du kan ro når du vil.

Det er meget nemt at gå ned til kajakken og ro ud når det passer dig. Vi har ro-klub tæt på vores klub og de er meget afhængige af hinanden, altså hvis der pludselig mangler én så kan de ikke komme på vandet.

Bilag 9.

Informant 2. – omtales i opgaven som I2.

Telefoninterview

Mand, 63 år, Nordjylland, 6 år i havkajak.

EPP2, ror sjældent sammen med andre.

Hvorfor startede du med at ro kajak?

Jeg er opvokset ved Limfjorden, svømmet meget, startede med kano i forbindelse med arbejde.

Tog på højskole og blev introduceret til kajak der, og tog hjem og meldte mig ind i den lokale kajakklub.

Hvad var det lige præcis der tiltrak dig ved havkajakken?

Jeg startede i kapkajak og gik videre i turkajak og endte i havkajakken.

Når man bor i en stor by som Aalborg så ved man, at lige så snart man nærmer sig byen så stiger pulsen.

I forbindelse med beskæftigelse og arbejde, så er der fart på i dag. Der er jo ikke ret meget arbejde som er hyggeligt mere. Der er fuld fart på.

Det som jeg fandt ud af at jeg kunne bruge kajakken til var to ting. Den ene ting var, at når det var hårdt vejr så fokuserede jeg på kajakken og glemte min hverdag, den fortravlede hverdag der var, fordi der skulle fokuseres, for eller røg man jo i vandet. Den anden ting var den meditative del af det som jeg elsker. Når man kommer ud på vandet. Vores kajakklub ligger inden midt i byen, og man skal ikke mere end 10 minutter væk og så er der helt stille. Og det gør altså noget ved mig. Jeg kommer til at mærke mig selv meget bedre. Det der med at tage ud meget tidligt om morgenen ved 4 tiden og efter en halv time, tre kvarter så ligger du helt derude, og der er jo kun fuglene derude. Du ligger derude med dig selv. Det er simpelthen så meditativt at opleve. Vi oplever naturen og oplever at vi altid har været en del af naturen. Og der giver havkajakken en bedre oplevelse end tur- og kapkajakker.

Oplevelsen af sikkerhed og det at den er mere stabil og du kan tage ud selv om det blæser.

Ro dine venner, bekendte og omgangskreds?

Nej, ingen nære venner og familie ror.

Men i klubben får man et fællesskab. Jeg ror også en del sammen med de andre fra klubben. Ror 75 pct. af gangene alene fordi det passer i min hverdag.

Hvor adskiller havkajakken sig fra andre aktiviteter?

Jeg har dyrket atletik som også er individuel. Der hvor havkajakken adskiller sig er at det giver en helt anden oplevelse end det at løbe og cykle.

Jeg har boet i denne by i 63 år og lige pludselig oplever jeg byen fra et helt andet perspektiv. I havkajakken ser jeg noget som de andre ikke ser. Jeg kan godt lide at mærke mig selv – også i kulden når jeg ror om vinteren.

Hvordan reagerer andre når du fortæller at du ror havkajak?

Det synes jo at det er sejt alle sammen. Jeg har haft flere venner med dernede og ro en lille tur. Mine børnebørn har også været med, men de har ikke fortsat med at ro.

Men alle synes at det er sejt, og alle ved at jeg altid har haft noget med vand lige fra barndommen.

Hvordan passer det at ro havkajak sammen med din hverdag og dine andre gøremål?

Fleksibiliteten har også gjort at jeg er glad for havkajakken. Jeg går bare derned (i klubben – min tilføjelse) og ror en tur.

Hvorfor er antallet af havkajakroere steget så meget de sidste 10 år?

Da jeg startede tænkte jeg meget på det sikkerhedsmæssige, men folk har fundet ud af, at det ikke er særligt svært. Havkajak er ikke en teknisk betonet sport.

Ser du dig selv som havkajakroer?

Jeg præsenterer da mig selv som at jeg sejler kajak. Jeg siger ikke at jeg sejler havkajak, jeg siger at jeg sejler kajak, og så er der også åbnet op for en diskussion for hvilken kajak er det.

Er der status ved at ro havkajak?

Alle synes at det er fedt og sejt og cool, men ikke sådan noget voldsomt status.

Hvordan oplever du diskussionen om ror contra finne på havkajakken?

Jeg har prøvet begge dele, men sejler for det meste med ror.

Hvorfor er det vigtigt for dig at komme væk og ud på vandet?

I forhold til mit arbejde der er det vigtigt at komme ned og mærke sig selv, jeg ved godt at det lyder som en floskel, men det der med at adrenalinen ikke pumper hele tiden – det bliver man sgu syg af. Man er nødt til at foretage sig nogle ting her i livet, om det er meditation eller andre ting, en tur i skoven, for at få pulsen ned og mærke sig selv for ellers kan man hurtigt blive grebet af storbyens adrenalinkick som jo er i en storby. Jeg synes det er godt for vores sundhed at vi kommer derud i stilheden, og det er den der larmer mest. At vi simpelthen kommer væk fra byen.

Der hvor jeg lægger ud og holder pause første gang, derude hvor der kun er fugle, altså man skal lige huske hvordan naturen egentlig ser ud, det glemmer vi altså når vi er inde i byen.

Vi skal huske naturen. At vi er en del af naturen. Så har vi bygget byer i århundreder og vi glemmer det altså. Der sker altså noget god ved os når vi kommer ud i naturen.

Bilag 10.

Informant 3. – omtales i opgaven som I3.

Telefoninterview

Kvinde, 59 år, Østjylland, 6 år i havkajak.

Ingen havkajakuddannelse, ror ofte sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg startede for 30 år siden hvor jeg dyrkede meget sport, men kunne ikke løbe pga hælspore.

Derfor startede jeg i turkajak omkring 1990.

Det var tilfældigt at jeg kom til at ro havkajak. Jeg flyttede til Grønland og roede kajak der, både de traditionelle kajaker men også havkajakker i plastik. Derefter kom jeg tilbage til Danmark og ville ro havkajak. Jeg skulle i gang i klub og skulle tage en masse kurser. Jeg startede i havkajakklub og skulle derfor til en prøve for at kunne ro selv og pludselig fandt jeg ud af, at jeg ikke vidste særligt meget om kajaker.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Man kan gøre noget mere i en havkajak. I en turkajak skulle man ro kystnært på grund af sikkerhed, men i havkajak kan man ro længere fra kysten. Jeg er ikke tvunget til at ro kystnært i havkajak – jeg kan lave lange kryds hvis jeg vil.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Jeg har ikke familie der ror, men efterhånden er flere af mine venner folk jeg ror med. Man får et netværk som blive ens venner og bekendte.

Hvorfor tror du at det lige præcis er havkajak som du er faldet for?

Hvor kan jeg bevæge mig hvor jeg ikke står op pga. hælspore, og jeg kan godt lide at bevæge mig

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Jeg tror at det er friluftslivet. Det at man er ude i al slags vejr og kan mærke vinden i kinderne. Den slags mennesker kan jeg godt lide, altså dem som klæder sig efter forholdene og ikke bare sidder inde og ikke vil ud.

Men hvorfor lige i havkajakken?

Det er der jeg henter ro – hvis man har haft en dårlig dag så er det godt.

Det er en lise for sjælen – man får samlet sine tanker – det er en kombination af vand, det er jo dejligt bare at sidde og kigge på det. Det at være tæt på naturen, men også det at man skal gøre noget for at komme fremad.

Har du oplevet, at andre mennesker har været overrasket over, at du ror havkajak?

Der er nogle som siger, nå det var godt nok spændende, sådan lidt anerkendende som hold da op – det er da sådan lidt anerkendende.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Måske, der er jo flere og flere der ror.

Hvorfor tror du at der er flere og flere der ror?

Det er fordi man selv kan bestemme farten når man ror. Man kan ro om man er medlem af klub eller ej. Man kan ro alene eller sammen med andre. Den frihed det giver det giver betyder meget, den fleksibilitet.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Det passer rigtig godt da jeg har skiftende arbejdstider og derfor kan jeg ikke gå til holdsport fordi der skal man være der på et bestemt tidspunkt. Jeg kan tage en formiddag hvis jeg vil, så det passer fint.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Man starter med at tænke det tager kun en time, men det tager lang tid at ro havkajak for lige pludselig flyver tiden, og nogle gange ender man langt væk og så er der modvind hjem, så det tager tid. Det passer mig fint da jeg har roet i mange år og jeg ved at det tager tid – jeg sætter tid af til det, sørger for ikke at have aftaler lige efter.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Ja, det gør jeg – det giver mig en glæde, fordi jeg laver også andet. Det handler om at være ude i naturen. Det giver mig en stolthed at være havkajakroer. Jeg er noget, jeg kan noget, det er en rar følelse.

Jeg kan godt lide at være ude i bølger

Hvilken type havkajakroer er du / hvad fokuserer du på? Er det hygge, afslapning, action, natur, det sociale?

Både den sociale og jeg underviser også, jeg er instruktør i klubben og det er sjovt at undervise,

Lægger du billeder på de sociale medier af dig i kajak?

Ja for at andre kan se hvor jeg har været henne.

Hvorfor er det vigtigt?

Det handler nok om anerkendelse, det giver anerkendelse tror jeg, men også oplæg til en god snak med andre som ror.

Hvilke værdier ser du ved at tage på vandet i havkajak?

Det gør mig glad og giver energi

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Jeg gider ikke gå på cafe og sidde og snakke, så jeg tager på vandet med venner og bekendte fra klubben, man kan sige at jeg tager på cafe på vandet.

Hvilke oplevelser giver det dig at ro havkajak?

Jeg arbejder med mennesker og jeg er meget på, så er det faktisk rart at kunne ud og slappe fuldstændigt af. Jeg får en indre ro i havkajakken – jeg er ”et” med vandet og det er uanset om man er alene eller sammen med andre.

Sidst vi var ude var der store bølger, vi lå tæt på hinanden, men jeg ænsede ikke de andre. Jeg havde fokus 100% på ikke at vælte. Det var enormt meditativt fordi man bare koblede alt andet ude og kun

skulle fokusere på ikke at vælte. Men jeg synes også at det er meget meditativt ved at ro på stille vand hvor det hele bare ligner et billede.

Vores hverdag er skruet sådan samme at man skal være inden for nogle bestemte rammer og man skal opføre sig på en bestemt måde og man skal have penge med til købmanden og der er hele tiden noget man skal. Derude er der kun én ting man skal – man skal bare derud af, og der er ikke noget andet - det er ikke nogle krav.

Bilag 11.

Informant 4. – omtales i opgaven som I4.

Telefoninterview

Mand, 34 år, Østjylland, 3 år i havkajak.

Anden uddannelse end de nævnte, ror altid sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg har roet havkajak i 3 år. Jeg startede fordi jeg i længere tid havde lyst til udendørsinteresser og gerne noget lidt anderledes. Jeg så en masse folk som roede havkajak og jeg har set en masse billeder af det. Og når jeg gik nede langs vandet og så alle de der folk i deres havkajakker på vandet derude. Det så jo bare så fantastisk ud.

Så aftalte jeg med en ven at vi skulle melde os til et kursus. Så vi meldte os til og købte udstyr uden nogensinde at have siddet i en havkajak før. Så vi tog chancen og brugte penge på udstyr og et års medlemskab af klubben samt et kursus, og så håbede på at det var det – og det var det heldigvis.

Siden er jeg så blevet meget aktiv og har købt egen kajak osv.

Hvorfor ville du gerne at det (havkajak) var noget anderledes?

Nogle i min omgangskreds går op i løb og triatlon og det havde ikke min interesse. Men havkajak skiller sig også ud. Jeg ved godt at det bliver mere og mere populært, men det skiller sig da ud. Hvis man ror kystnært og hører at folk derinde på stranden står og snakker om én og siger ”hold kæft hvor er det fedt, det gad jeg godt at prøve”, det er da dejligt vil jeg gerne indrømme.

Det giver en form for selvtilfredshed, en form for selvtillidsboost et eller andet sted. Og det gør at man ved at man laver noget som man selv synes er fedt, men også noget som andre synes er fedt. Det giver en personlig følelse som højner den følelse. Det gør at man føler sig stolt.

Lidt ligesom når man kommer kørende i en Ferrari hvor andre folk ser det og tænker ”hold kæft hvor er det fedt”, og ham som sidder inde i bilen vil derfor automatisk føle sig stolt.

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

Det var ideen i at komme ud på vandet og have ro omkring sig, den lidt meditative ting. Jeg har været tæt på at få stress hvor jeg kunne mærke, at der skulle ikke mere på før bægert flød over. Og så komme derud og sidde derude hvor du ikke har andre muligheder end, at fokusere på at nu er du i den her havkajak ude på vandet og der er helt roligt, og det eneste der er omkring dig, det er vand og måske en sæl eller et marsvin. Man er væk fra travlheden i hverdagen.

Når man er inden i byen og den travlhed der er derinde hvor du farer rundt. Uanset hvor du er, er der altid larm og fart på og mennesker overalt. Der er altid noget du skal og der er altid et sted hvor du er på vej hen. Det er sjældent at man bare trækker stikket ud og er ”et” i sig selv. Det der med naturen omkring sig, som det nok egentligt var tiltænkt med jorden, men hvor vi mennesker har udviklet os til noget andet.

Den følelse af ro den føler jeg at jeg får ude på vandet. Jeg skal ikke tænke på hverdagen derude, for hvis du tænker på noget andet så kæntrer du nemt. Alle de der hverdagsting de er væk derude.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Nyhedens interesse er lige så stor som da jeg startede. Jeg er eksempelvis helt oppe og køre i øjeblikket fordi jeg har ikke tørdragt så jeg kan ikke ro om vinteren. Min første tur i år har jeg stadig til gode fordi vejret og vandet ikke har været til det endnu. Så jeg går simpelthen bare og tripper og kan slet ikke vente, og glæder mig til at komme ned og hive min fine kajak ud og få den gjort klar.

Jeg går herhjemme i øjeblikket og pudser på min grønlandske pagaj og går og nusser lidt omkring den. Så nu går jeg lige og nørder lidt og gør udstyret klar.

Men grunden til at jeg kommer tilbage har også meget med sammenholdet i klubben at gøre. Det er en rigtig god klub hvor vi også laver mange ting end bare kajak. Vi er også i svømmehallen om vinteren hvor vi øver rul og lave mange dumme og sjove ting, som eks. at stå op i kajakkerne.

Vi har også klubaftener hvor der er foredrag som ikke altid har noget at gøre med kajak.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

En gammel ven som jeg ikke har haft kontakt med længe har en facebookprofil hvor man ser de der fantastiske billeder hvor de bare sidder derude i kajakken. Jeg har også fået en masse venner i klubben.

Jeg har to gode venner som er begyndt i klubben og har to gode venner som starter til sommer, så jeg har fået lokket en del af mine venner med i kajakken.

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

De andre ting er mere mainstream, og selvom der er kommet mange flere i kajakken er der stadigvæk langt flere mennesker som går i Fitness World.

Havkajak har en har en wauu-faktor som i første omgang vækker interessen. Jeg cykler også og har en superlækker racercykel, og når jeg cykler rundt på den ude på landevejene er der da også nogle som kigger og tænker, ”den så sgu lækker ud den cykel”. Det er den der bekræftelse, jeg ved godt at folk siger at det betyder ikke nogen, men alle mennesker kan jo lide at få den. Og jeg kan godt lide at føle, at det jeg gør lige nu det er noget specielt. Når vi ror to-tre mennesker derude og der går 1000 mennesker inde på stranden, så skiller vi os jo ud.

Har du oplevet, at andre mennesker har været (positivt) overrasket over, at du ror havkajak?

De synes da at det er da megafedt. Den første reaktion er typisk, ”aj hvor er det sejt”.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Ja, jeg oplever at der er noget specielt ved det. Jeg var ikke opmærksom på det da jeg startede med at ro, men jeg kan se på den måde folk reagerer når man fortæller at man ror havkajak. Og når man så samtidig viser folk billeder af sig kajak som jeg er meget stolt af. I min model vælger de fleste folk den med en rød farve, men jeg valgte en anden farve for at skille mig lidt ud.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Jeg kan jo svare ved at stille spørgsmålet: hvornår har havet nogensinde lukket?

Det passer perfekt, du kan jo ro når du vil. Du kan ro sen aften, du kan ro tidlig morgen, du kan ro om natten. Jeg har været på en tur hvor vi satte i vandet ved 4-tiden om morgenen, roede lidt og gik derefter på stranden og spiste morgenmad sammen med resten af solopgangen.

Du skal ikke til fodbold hver tirsdag og torsdag fra kl. 17-19. Du skriver bare til nogle og hører om vi skal ud og ro. Så skriver man ”er i klar om en time”, og så mødes vi.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Det er jo fordi du rent faktisk har tiden. Det handler bare om at prioritere. Hvis jeg havde en anden aktivitet som kun tog en time, så skulle jeg kun hive én time ud af dagen. Her tager det tre timer så det tvinger mig til at prioritere det.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Ja det gør jeg. Men jeg tror at det er meget individuelt. De værdier jeg lægger i at være kajakroer er jo måske det samme som hvad andre lægger i at spille fodbold. Det er en følelse af, at det her er min primære fritidsinteresse – det er det jeg bedst kan lide.

Lægger du billeder på de sociale medier af dig i kajak?

Du skulle se mit profilmillede på Facebook. Jeg sidder på vandet med solen i ryggen og med min træpagaj – det er jo en mega blæret billede, og det er da udelukkende for at blære mig. For at vise det frem til alle andre fordi jeg selv synes at det er sejt.

Hvor i ligger værdien i at komme en tur på vandet og væk fra hverdagen?

Værdien ligger i det at jeg synes at der er for travlt på mange områder – på de forkerte områder.

Jeg føler at jeg får mere energi af det her. Når jeg kommer derud så får jeg noget frisk luft. Jeg føler at det er lige så meget mental træning som det er fysisk træning.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Værdien ligger idet i at jeg synes at der er for travlt, jeg føler at jeg får mere energi, jeg får frisk luft. Jeg føler at det er ligeså meget mental træning som det er fysisk træning.

Jeg kan ikke sidde i kajakken og fokusere på andre alle mulige andre ting i hverdagen. Det sker bare helt automatisk.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Ingenting, (I4 griner – min tilføjelse.) slet og ret. Jeg sidder ofte bare og smiler og nyder naturen og kigger mig omkring og tænker: ”hold nu kæft hvor det dejligt at sidde herude og ikke være inde på land”.

Man bliver ligesom nulstillet og man glemmer hverdagens bekymringer og får pustet lidt ud. I stedet for bekymringer så får du frisk havluft derind.

Hvordan har du det efter en tur på vandet?

Følelsen begynder faktisk at komme lidt før jeg er på land. Det er en helt speciel følelse af velvære hvor man tænker: ”hvor var det bare lækkert det her”.

Hvad er der med havkajakroere og forskellen mellem det at ro med ror eller finne?

Det er jo en religion, så puuha der skal man passe på.

Jeg kan ikke se fordelene i at have et ror for jeg kan sagtens styre den uden.

Der er mange andre klubber hvor der er stor snob-effekt mht. udstyr og grej og det skal være det rigtige. Det kan man sammenligne lidt med golfsporten.

Det er der heldigvis ikke i vores klub. Det mest populære i vores klub er hvis du har din egen selvbyggede trækajak og så en gammel hæklet sweater. Det skal faktisk være så oldschool og retro som muligt. Det er sådan lidt hipster-trenden, sådan lidt back to basic. Det skal ikke være så fornemt og det skal ikke være så teknisk – det skal være så simpelt som overhovedet muligt fordi folks liv bliver mere og mere kompleks.

Er back to basic en måde at adskille sig fra andre i havkajak?

Det tror jeg er rigtigt. Jeg startede ud med en almindelig pagaj og så én af instruktørerne som roede med en træpagaj. Jeg tænkte at sådan noget gammelt lort skulle jeg ikke ro med og roede derfor med en almindelig pagaj. Vi roede afsted og så tænkte jeg at det ser sgu fedt ud at ro med en sådan en gammel træpagaj – det er lidt cool. Jeg prøvede derefter at ro med en træpagaj og fandt ud af at den var fantastisk lækker at ro med.

Er der trends i havkajakmiljøet ?

Selvom der er nogle som dyrker det oldschool så er der jo en grej-battle. Der er jo stadig et decideret ”våbenkapløb”. Det er dog ikke altid på det nyeste high-tec, men kan også være de små dimser som har kostet to kroner på et loppemarked, men som man bare må have.

Det er lige som når man har fået de nye alu-fælge på bilen og skal vide det til de andre.

Du var tidligere inde på det meditative ved at ro havkajak – kan du uddybe det lidt?

Jamen hvornår har du sidst gået en tur i byen hvor du ikke har tænkt på noget og bare gået og været helt tom i hovedet og slappet af? Det gør man ikke når man går inde i byen

Når du kommer ud på vandet så tænker jeg ikke på noget – og det er bare behageligt. Jeg sidder bare derude og helt instinktivt og smiler over hele femøren. Det er svært at forklare, men det er bare den reneste følelse af velvære.

Bilag 12.

Informant 5. – omtales i opgaven som I5.

Telefoninterview

Mand, 59 år, Nordsjælland, 15 år i havkajak.

EPP2, ror ofte sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg kan godt lide at være på vandet og jeg kan godt lide at bevæge mig og det havde sådan en tiltrækkende kraft på mig de kajaker der. Jeg har altid godt kunne lide bevægelsen af en kajak som glider hen over vandet og den frihed som er forbundet med det.

Nogle gange kan jeg godt lide at give den fuld gas og andre gange bare sidde og meditere ude på vandet

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Jeg ror både tur- og havkajak. Turene i havkajak er typisk længere ture hvor vi kører et sted hen og ror der.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Jeg ror sammen med min kæreste og nogle af dem jeg ror turkajak med har også private havkajakker og vi tager nogle gange nogle ture sammen, så jeg ror næsten altid i en eller anden social sammenhæng. Det sociale er også en del af tiltrækningskraften i det.

Der er mange af mine venner som også ror. Der er en gruppe på 10-12 stykker fra klubben som også ror havkajak.

Hvorfor tror du at det lige præcis er havkajak som du er faldet for?

Det er naturoplevelserne. Det er fedt at komme ud på det store vand, ud og have fornemmelsen for de store bølger og have lidt mere gang i den. Jeg kan komme langt væk fra hvor jeg normalt er. Det er den fysiske oplevelse, men også oplevelsen af naturen og vandet omkring mig.

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Komme ud i den friske luft. Jeg dyrker også yoga, men det er noget andet. Det er meget mere sjovt at være ude i kajakken, end at være lukket inde i et eller andet center og træne eller hvad man nu laver der. En flot solnedgang trækker også – altså naturen generelt.

Har du oplevet, at andre mennesker har været (positivt) overrasket over, at du ror havkajak?

For det meste tror jeg egentligt at folk synes at det lyder egentligt rimeligt fedt. Jeg tror at der er mange mennesker som godt kunne tænke sig det på én eller anden måde. Folk opfatter generelt havkajak som en dejlig ting.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Det kan man godt sige. Det har jeg ikke har oplevet eller tænkt over. Men det er sjovt for hver gang man ser et hus som er til salg og ligger ud til vandet, så skal der altid ligge et par kajakker ved det.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Det er ikke særligt optimal da det er meget tidskrævende. Det handler om at hvis vi skal ud på en tur så skal vi have kajakkerne på taget (af bilen – min tilføjelse.), hvor man med turkajakkerne har det nemmere da vi lige kan køre ned i klubben og smide dem i vandet. Tiden vi bruger når vi ror havkajak er væsentlige længere end når vi er i turkajak. Der går hurtigt en halv eller hel dag, især hvis det også er en udflugt, så er det absolut et heldagsarrangement.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

På en eller anden måde gør jeg nok, men det er jo en relativ størrelse. Jeg var på et havkajaksymposium og der oplevede jeg nogle ”rigtige” havkajakroere med hud og hår og alt muligt andet, og der er jeg slet ikke. Det var sådan nogle virkelige freaks som virkelig kan sidde og diskutere udstyr og alt muligt i timevis.

Lægger du billeder på de sociale medier af dig i kajak?

Jeg poster ikke selv og er ikke selv en ivrig bruger af Facebook, men det med at poste billeder, er det ikke en generel ting i tiden? Jeg kender en del som poster billeder fra alting og hele tiden så der kommer et væld af billeder hele tiden.

Hvorfor tror du at folk gør det?

Det er vel den del af den her selvpromovering for at vise hvor succesrige og hvor gode vi er. Og havkajak kan jo være en sej ting hvis man har været ude og kæmpe i bølgerne og det kan være en smuk ting hvis du sidder der i solnedgangen.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Det sætter jeg stor pris på, det er absolut et afbræk i de ting vi normalt går rundt og foretager os. Det er en måde at stresses af på og en måde at opleve noget andet på og få nogle nye impulser.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Somme tider så tænker jeg ikke ret meget og så sidder jeg bare og nyder det. Så er det sådan lidt meditativt i virkeligheden. Og andre gange så er det en fysisk udfordring hvis vejret er hårdt for eksempel. Så er det en anden koncentration der lige pludselig kommer ind over. Andre gange er det leg hvis der er nogle gode bølger til surf.

Du har selv været inde på det meditative flere gange – hvorfor har folk brug for det?

Det er fordi vi har en dagligdag hvor vi hele tiden har fokus på at være effektive og vi skal nå en forskrækkelig masse, vi skal være succesrige eller vi har et arbejde der kræver en forbandet masse af os og vi hele tiden skal leve op til det og nå de mål der skal nås. Så er det godt at komme væk og slappe af og meditere lidt over verden og dens genvordigheder, og der kan havkajakken være god.

Er der i kajakmiljøet en diskussion om at have ror eller finne på kajakken?

(15 griner) Den diskussion kender jeg godt og jeg kan fint sætte mig ind i den. De steder jeg ror er den diskussion ikke så meget, men på det der havkajaksymposium var der absolut nogle holdninger til det. Det er nok lidt sådan at hvis man kan ro ordentligt så skal man ikke bruge ror.

Jeg har selv to kajakker – en stor én med ror og en lille grønlandsk uden – og jeg synes at det er sjovere at ro i den lille da den glider bedre i vandet i stedet for sådan en stor maskine. Det er nok lidt det samme som at gå fra en tung herrecykel til en racercykel.

Der er vel noget teknisk status i at man kan ro ordentligt uden at skulle have et ror, altså sådan en lidt nørdet tilgang til at det skal man kunne. Det handler jo også lidt om hvor dygtig man er til alle de andre tekniske tag i forbindelse med havkajak. Og noget af det ser jo decideret elegant ud og det er der nok lidt status i, og der er virkelig nogle der bruger lang tid til at øve sig i det.

Bilag 13.

Informant 6. – omtales i opgaven som I6.

Telefoninterview

Mand, 29 år, Østjylland, 6 år i havkajak.

DGI, ror ofte sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Det var en lærer på den efterskole hvor jeg gik som introducerede mig for det for mange år siden. Jeg synes at kombinationen af natur, vand og leg var sjovt.

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

Jeg er meget tiltrukket af naturelementet, se naturen fra vandet og se vores land fra en anden vinkel end man er vant til. Jeg kan godt lide det legende element og det at arbejde med forskellige teknikker. Så både tur, teknik og motion, men også fællesskabet. Både at møde andre mennesker, men det er også fedt at ro selv.

En blanding af det at være på tur og se vores landskab fra en anden vinkel og så det legende element i kajakken.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Det er i høj grad det legende element. Når man ror en længere tur er der også flowelement og det med at være ude i naturen og være på tur i naturen. Samtidig synes jeg at det er fedt at undervise i kajak.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Der er en del af dem som synes at det er sjovt, de ror ikke fast, men man kan godt lokke dem med ud. Man møder jo folk i klubben, og min kæreste kan også rigtig godt lide at ro kajak.

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Jeg ved ikke om det er særegen for havkajak, men det der samspil mellem naturen og én selv og det at være fysisk aktiv. Det er svært at sige for der er jo også andre aktiviteter som også har de elementer i sig, men jeg synes at havkajakken rammer rigtigt godt. Nogle af de andre aktiviteter jeg

laver har også de elementer med naturen og hvor man får rørt sig fysisk. Nogle gange bliver man også udfordret på sin teknik og der er også mulighed for flow. Det er en kombination af mange ting.

Har du oplevet, at andre mennesker har været overrasket over, at du roer havkajak?

Hovedsageligt positiv. De spørger ind til det og synes at det er interessant. Jeg har en kammerat som roer lidt havkajak og så går snakken lidt med det. Det første spørgsmål er typisk om man kan rulle i kajakken. Der er rigtig mange venner og familie som giver udtryk for at de også gerne selv vil med i kajakken. Det kan godt være at de ikke vil med i fem timer, men bare en time eller to. Der er en stor nysgerrighed om hvad det er. Andre spørger om det er farligt og spørger hvordan jeg tør ro om vinteren.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Ikke havkajak i sig selv da mange har prøvet det og kan snakke med om det. Lidt ligesom hvis man kører mountainbike eller ski. Det er ikke ligesom at være bjergbestiger som pludselig er lidt eksotisk. Men jeg synes at mærke, at hvis folk finder ud af, at man er instruktør så er der pludselig lidt status i det og så må man nok være lidt sej, alt efter hvem det er man snakker med. Der kan man godt mærke det, at man lige pludselig har et stempel hvor der står at man kan lære andre at ro kajak. Så er man interessant på grund af det.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

I det store hele passer det rigtigt fint, men jeg er lige blevet far så der er ikke så meget tid til det i øjeblikket, men det kommer.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Jeg synes det er meget sjovere at ro kajak end at sidde i et spinninglokale med en masse andre. Det giver mig noget frihed og noget overskud ved at komme ud og være sammen med naturen. Man kan komme ud i længere tid så man kan nå at komme ned i gear og når at få følelsen af, at man er ude og man laver noget som ikke bare er sådan noget på med skoene og ind i træningslokalet, sved igennem, ud igen, ud i bad. Derude får man ligesom trukket stikket fra de andre ting så man får på en måde et frikvarter som bare varer lidt længere tid, så det ikke bare er en eller anden sur pligt man skal gøre fordi man har hørt i fjernsynet, at det er sundt at bevæge sig og man skal have pulsen på 180 mindst en halv time om dagen.

Der er mere fokus på aktiviteten og det velbefindende i kajakken. Du kan komme ud og ro en tur og måske ligge med hovedet lidt ned i vandet der gør, at jeg vælger det. Nogle gange er det bare en lille tur hvor der er fokus på det sociale, hygge og kage efterfølgende, og andre dage er det fordi jeg trænger til at trække stikket og bare være mig selv et par timer og ikke tænke så meget. I bund og grund handler det om at jeg synes at det er meget sjovere

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som "havkajakroer"?

Jeg ser ikke mig selv som havkajakroer. Jeg ser mig mere som et friluftsmenneske hvor havkajakken er en af flere aktiviteter.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at "komme væk" fra hverdagen og det daglige liv?

Det handler om ikke at være på, at kunne trække sig tilbage og egentlig bare være sig selv og ikke skulle tage hensyn til, om ens computer er fuldt opladet når man sidder der på kontoret. Lidt ligesom at, okay nu skal jeg herfra og dertil, og det må tage den tid det tager og jeg tænker ikke så meget over tidsskemaer og den slags ting. Jeg behøver ikke at tænke over om mit hår sidder godt eller dårligt. Bare det der med at tage sig tid. Men nogle gange er det jo også sådan at man tænker, at nu kan jeg lige klemme to timers kajak ind her og så skal jeg være på land igen. Det handler om at være væk fra alle de der pulserende indtryk.

For mig handler det også om at lege, og jeg ved godt at nogle mennesker leger ved at sidde på deres computer, men min legeplads er blandt andet på vandet. Man glemmer sig selv og tiden når man leger, og på den måde får et frikvarter.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Der er store perioder hvor jeg ikke tænker, hvor jeg lukker ned og så er det bare det ene ro-tag som tager det andet og bare lader tankerne flyve. Det er fedt at opleve flow-elementet.

Hvordan har du det efter en tur på vandet?

Jeg er mentalt ladet op og nogle gange fysisk træt

Hvordan oplever du diskussionen om ror eller finne på havkajakken?

Jeg bruger selv finne men kan godt følge hvis andre vil bruge ror.

Bilag 14.

Informant 7. – omtales i opgaven som I7.

Telefoninterview

Kvinde, 41 år, Lolland, 5 år i havkajak.

EPP2, ror sjældent sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg prøvede det på højskole og synes at det var rigtig sjovt og jeg bor tæt på vandet.

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

Naturoplevelser, frisk luft og det at man kan gøre det alene og uafhængigt.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Det er det at komme ud og se vores landskab fra vandsiden og kigge ind på land og kigge på fiskene og så god motion og frisk luft imens. At være afslappet og væk fra det hele. Det at være væk fra det hele er rekreativt og meditativt, og det finder man ude på vandet. Man kan ikke gøre noget, man er bare nødt til at ”være i det” og det tager den tid det tager.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Ikke nogle af dem jeg ror sammen med.

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Man kommer rigtigt tæt på naturen, samtidig med at man er derude og helt alene og det er en god fornemmelse.

Man er jo omgivet af alle mulige inputs hele tiden, så det at kunne isolere sig og være alene med sig selv og sine egne tanker uden, at der er nogle der forstyrrer det sætter jeg pris på. Det giver energi til at være sammen med andre bagefter. Det er simpelthen et behov. Når jeg har været sammen med mange mennesker, så trænger jeg lige til at få ro i ”øverste etage” og være mig selv, og samtidig samle energi til igen at kunne tage imod alt det der.

Har du oplevet, at andre mennesker har været overrasket over, at du ror havkajak?

De fleste vil rigtig gerne selv ro, og ”aj det lyder dejligt”, og hvor må det være skønt

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Ja det oplever jeg. I klubben hvor jeg dog sjældent kommer kan jeg godt opleve at der er meget ånd omkring det og de går enormt meget op i det. Det er samtidig en lidt speciel hobby for på den ene side er der alt udstyret, og på den anden side er vi jo tilbage på camping og alt det primitive – så det er begge dele på én eller anden skæg måde.

Det har overrasket mig meget for på den ene side er det jo en relativ dyr aktivitet hvis man skal have sit eget udstyr, og på den anden side er det helt nede på det primitive niveau.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Det er netop noget af det der er attraktivt ved det. Man kan jo ofte bare lige passe det ind. Det kræver jo et par timer hver gang, men man kan jo gøre det om morgenen, om aftenen eller midt på dagen hvor det bedst passer ind, og det passer perfekt ind i min tilværelse. Det er netop ikke noget som foregår hver tirsdag klokken det og det.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Det er fordi at det er tiden værd. Det er fordi at det opvejer besværet, og der er nogle andre ting vi må sætte lidt på pause imens, for der er jo andre ting vi så må give afkald på i de timer vi bruger på det, som er værd at give afkald på.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Ja det gør jeg. Det er fordi at man med det fortæller, at man godt kan lide at tage ud i naturen og bruge noget tid på det. Man fortæller at man har foretaget en investering i det og det prioriterer jeg. Der er jo noget status i det for det fortæller jo, ligesom med mange andre ting, hvem man er.

Havkajakroerne er nok individualister og man behøver ikke at være økonomisk velfunderet, men man er i hvert tilfælde så ”præsterende”, at man kan prioritere denne aktivitet både tidsmæssigt og udstyrmæssigt.

Der er også noget med natur. Jeg kan ikke forestille mig at man kan være havkajakroer uden at interessere sig for fugleliv og fiskene i vandet. Ikke miljø på noget højt plan, men man holder øje med, at der ikke er nogle som smider dåser i vandet. Man gider ikke ro rundt i en plastiksoppe.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Det giver mig ro og energi. Det er energi-generende på én eller anden måde. Man kommer aldrig ud i naturen uden at have fået en oplevelse med hjem.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Ikke rigtigt noget. Man er jo tilbøjelig til, at hvis man går med hunden eller noget andet, så har man telefonen med og man har mulighed for at smsse imens og skrive huskelister og besvare mails. Teoretisk kunne man også gøre alt det på vandet, men det gør man bare ikke. Så det er enten ingen tanker eller de meget store tanker man tænker derude.

Hvordan oplever du diskussionen om ror contra finne på havkajakken?

Jeg har begge dele på min kajak, men jeg bruger mest finnen. Jeg har været på højskole og der kunne jeg godt høre på instruktøren at ror, behøver vi ikke, vi kan klare os med teknik, men roret det er sådan lidt at snyde næsten.

Hvorfor er det vigtigt at komme ned i gear?

Man er hele tiden deroppe hvor man går fra det ene til det andet, og hele tiden har en plan og er på vej videre til det næste. Når man sætter af fra kysten så overgiver man sig til, at nu tager ting den tid det tager. Det hjælper ikke noget at stresser nu. Du kan ikke skynde dig stærkere end du kan ro, og hvis vinden vi genere dig jamen så gør den det og hvis der er strøm i dag, ja så er der bare det.

Men på den måde fralægger du dig jo også lidt kontrol?

Ja, og det er på en måde også lidt rart ikke. Der er jo ingen grund til at stresser over det, for jeg kan jo ikke gøre noget ved det alligevel. Så det er ligesom et vilkår, og det er vel også det som giver os stress over alt muligt andet for der kan vi jo styre alting. Vi kan beslutte at arbejde tre timer ekstra, vi kan beslutte at sige ja til flere ting og lave alle mulige aftaler. Derude bliver vi underlagt et andet regime.

Bilag 15.

Informant 8. – omtales i opgaven som I8.

Telefoninterview

Mand, 52 år, Sønderjylland, 7 år i havkajak.

EPP3, ror ofte sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Det er svært at forklare, der var et eller andet dragende ved det. En mulig u-opdaget interesse, det var en fornemmelse tror jeg. Én af de første ture på vandet var med højt solskin og havblik og alt det der. Hele det scenarie der var bare fantastisk, og pludselig kom der en stime hornfisk og jeg har aldrig set noget lignende.

Så stoppede havkajakken efter den tur på grund af hverdagens stress og jag.

Senere blev interessen vækket til live igen da jeg var på et kursus i havkajak

Hvad får du ud af at ro havkajak?

På vandet finder jeg noget universelt, noget oprindeligt, jeg vil have lov til at være menneske i en ikke-moderne verden hvor andre ting bliver vigtige.

Når røven kommer ned i kajakken kommer det helt af sig selv, så kommer du i et andet ”mode”. Du kan ikke jagte ting ude på vandet. Du kan ikke jagte oplevelserne, de kommer selv til dig hvis de vil. Det er som at jagte sommerfugle, du smadrer dem hvis du får fat i dem. Hvis du læner dig tilbage i kajakken og venter så kan det være at der kommer én. Det bliver noget andet som er vigtigt. Du kan ikke bruge stress og jag. Du bliver nødt til at koncentrere dig, og du kan ikke andet end at lade dig påvirke af naturens lyde. Alt hvad du møder, det er naturligt. Det er nok noget urmenneske et eller andet sted. Du skal sørge for at du er tør, varm og mæt – og så skal du faktisk ikke andet, og så kommer tankerne helt af sig selv. Jeg tror det handler om, at du finder ind til dig selv.

Der er nogle sider af os selv som man måske ikke er opmærksomme på i hverdagen fordi det hele går for hurtigt. Det er roen, men også alvoren. Hvis du gør noget dumt så bliver det afregnet. Det er noget tilbage til stenalderen tror jeg.

Havkajak kan også gå galt hvis man ikke tænker sig om. Jeg tror også at vores verden er så kontrolleret på så mange måder og vi er omgivet af så meget sikkerhed, og det handler lidt om at slippe det tror jeg.

Kan du uddybe dine tanker om den "ikke-moderne verden"?

Jeg er omgivet af mennesker i min dagligdag og min oplevelse er, at mange mennesker ikke er rigtig til stede. Det jagter nogle idealer, det bliver lidt forlorent, der er så mange andre muligheder som man skal være opmærksom på hele tiden. Og det at man jagter det gør, at man ikke er til stede i nuet synes jeg.

Der er stress og jag på arbejdsmarkedet, det at vi skal frem til noget bestemt, man skal have den rigtige bil, man skal have det rigtige hus, man skal helst gøre de rigtige ting, gå i det rigtige tøj, have den rigtige telefon og alt det der med statussymboler.

Når man kommer ud på vandet, så er det ikke eksisterende. Det kan godt være at der er nogle som har de nyeste kajakker hele tiden, men i bund og grund kan en gammel primsoller også gøre det. Det behøver ikke at være så fantastisk og moderne derude. Og bare det der med at stå lidt af ræset.

Nu ror jeg ikke med så mange forskellige mennesker, men dem jeg møder er meget forskellige, men jeg tror at vi har en fællesnævner med at vi finder ro derude. Hjernen går ned i et bestemt "mode" og den hviler på én eller anden måde.

Det tror jeg at mange har svært ved i dag fordi de farer fra det ene til den andet. Jeg har blandt andet arbejdet med ikke at tage min telefon som det første om morgenen, og tager et bevidst valg om ikke at tjekke mine mails. Og det er også et bevidst valg jeg tager når jeg hopper i kajakken, at min telefon bliver lagt langt væk, og så har jeg min kajak-telefon med til nødstilfælde, men den kan hverken smsse eller gå på nettet.

Jeg er havkajakinstruktør og arbejder blandt andet med børn som har forskellige udfordringer med i bagagen hjemmefra, og det at få dem på vandet er en kæmpe overvindelse for dem. De har ikke nogen mobiltelefon, de kan bare sidde og kigge på en lejrplads eller blive fascineret over at se en fisk springe i vandet og det gør noget ved dem.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Min yngste datter har roet i nogle år og min ro-makkers datter er også med i kajak. Min kone ror også og har sin egen kajak, og jeg har jævnligt bekendte eller familie med i kajakkerne.

Jeg ror ofte sammen med mine faste ro-makkere og vi har også været med til at starte en kajakklub op.

Hvordan adskiller det sig fra andre aktiviteter?

Det bliver måske lidt drengerøvsagtigt nu, men det er lidt eventyret i det, det der drengerøvs-explorerer du kan sgu ro hen hvor du vil. Når vi ror går vi sjældent på vandet med en plan. Vi har tjekket vejrmeldingen og strømmen, men tager typisk beslutningen om hvor vi ror hen på selve stranden. På den måde er alle mulighederne der.

Næste tur jeg skal på prøver vi en ny taktik. I stedet for at ro ud og hjem igen har vi bestemt os for at vi ror derhen hvor vi vil. Vi har udstyr og grej med til tre dage, og efter de tre dage ringer vi hjem og fortæller hvor vi er, og så bliver vi hentet.

Har du oplevet, at andre mennesker har været overrasket over, at du ror havkajak?

De er meget nysgerrige, mange vil gerne vide mere om det og de fleste siger faktisk at det ville de gerne selv prøve. Nogle mennesker er dog lidt skeptiske og den største af dem er min svigerinde som har sagt, at hun skulle i hvert tilfælde aldrig derud. Hun prøvede det på et tidspunkt og kom tilbage og fortalte, at det bare var det mest fantastiske hun havde prøvet.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Nej det synes jeg faktisk ikke. Nogle gange kan man godt skabe sig et billede af hvordan noget egentligt er. Jeg læser forskellige havkajakblade og nogle gange kan man godt få det indtryk, at udstyret simpelthen skal være noget ganske bestemt og det bliver nærmest raketvidenskab, og på den måde tror jeg godt at der kan gå lidt status i det for nogle af dem. Det tror jeg dog at det findes i alle sportsgrene.

Jeg oplever det ikke selv, men når jeg læser om det kan jeg godt få den opfattelse. Inden for alle aktiviteter er der nogle som vil nørde mere end andre. Det skal der være plads til, og der skal være plads til alle, men nogle gange kommer det op på et niveau hvor jeg ikke vil være med – jeg kan godt ro for mindre.

Omvendt tænker jeg også, at i den verden vi lever i, hvor meget er vi så egentlig til stede. Og der kan der måske godt være status i fortællingen om, at jeg er ude i den fri natur og udlever nogle ting med mig selv, det er jo iscenesættelse af sig selv.

Kan man iscenesætte sig selv i en havkajak?

Ja det kan man godt. På min facebook profil lægger jeg primært billeder ud af mig i en havkajak fordi det er en del af mig. Så på den måde iscenesætter jeg også mig selv, så den fortælling jeg laver om mig selv. I dag tror jeg at det er vigtigere og det fylder mere i vores moderne verden.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Ja det gør jeg. Jeg skulle have en havkajak tatoveret lige over mit hjerte hvis det var. Jo jeg er havkajakroer og friluftsmenneske, men ikke nørdet. Jeg må så også sige, at når jeg ror med mine kammerater er det mig som har alt udstyret med, jeg har nødsender og jeg har bugserline – og det er den rigtige. Det er mig som har raketterne og førstehjælpsgrejet, og det er måske i kraft at jeg er instruktør.

På den skole hvor jeg underviser har vi oprustet kraftigt mht sikkerhed særligt efter Præstø ulykken, og jeg er ved at komme til et punkt hvor jeg tænker; hvordan kan vi gøre det her mere simpelt uden at det går ud over sikkerheden.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Det er fordi jeg selv kan bestemme hvornår det skal være. Alt det som jeg får ud af at ro havkajak, det kan jeg ikke få ved andre aktiviteter, og det her med at være bundet af klokken, det kan jeg simpelthen ikke. Havkajakken giver mig en enorm frihed. Jeg gør tingene når det passer mig og der er en enorm frihed i det. Når jeg tager afsted er det på grund af det sociale samt det at have madpakken med på tur.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Jeg var ude at gå en tur med familien den anden dag, vi hørte lærken og så en brumbasse komme summende, og lige der kan jeg mærke at pulsen falder. Det at komme væk – der sker et eller andet når man kommer ud. Der er den der følelse af frihed. Det er noget andet du bliver optaget af.

Når jeg eksempelvis laver lange kryds alene kan jeg godt blive bekymret og tænke hvad nu hvis jeg kæntrer. Men der er et eller andet adrenalinsus i det. Der er en snært af alvor i det.

Hvordan oplever du diskussionen med ror contra finne på havkajakker?

Jeg har to kajakker. Den ene er med finne og den anden er med ror og jeg bruger begge kajakker.

Jeg oplever diskussionen i de nørdede kredse men dem jeg ror med diskuterer det ikke.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Ingenting. Hjernen går i et helt andet ”mode” – det er frihed. Det er meget simpelt ude på vandet, og så er det ellers bare om at nyde verden - det er sgu sådan lidt tranceagtigt.

Når vi ror et godt langt stræk, og det ene ro-tager tager det andet, det er en renselsesproces. Det er ligesom et frirum, hvor du bare slapper af og nyder og er opmærksom på det der sker omkring dig på en afslappet måde.

Nogle gange snakker vi meget på vandet og andre gange snakker vi ikke. Nogle gange ror vi tæt sammen og andre gange er der langt imellem os.

I dagligdagen kan jeg godt blive fanget i arbejdsrelaterede tanker, og dem har jeg ikke derude og det giver en enorm fred faktisk.

Bilag 16.

Informant 9. – omtales i opgaven som I9.

Telefoninterview

Mand, 45 år, Vestsjælland, 4 år i havkajak.

EPP2, ror ofte sammen med andre

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Jeg har altid vandaktiv på mange måder og har igennem mange år haft en ide om at det kunne være fedt at prøve. Jeg har altid haft en kajakinteresse, men så fik jeg et gav- kort til en ”prøvetime” og derefter var jeg solgt.

Nogle kollegaer lokkede også og de roede allerede og snakkede om at starte en lille klub.

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

At komme ud på vandet. Vandet har altid draget mig. Jeg har fisket fra små joller med min far i mange år, så det der med at komme alene ud i sin egen lille båd og den der frihed med at kunne sidde og se langt, det er noget jeg holder meget af, det at lade blikket vandre og tankerne vandre. Jeg vil ikke have en fast plads i en eller anden klub for så bliver man automatisk låst hvad enten man vil eller ej til det ro-vand hvor klubben ligger. Jeg bor hvor jeg har en lang kyststrækning inden for overkommelig afstand.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Det er stadig dejligt at komme ud og få lidt ro på. Komme lidt udenfor hvad der ellers foregår. Det kan godt være at du sidder ude på vandet og pludselig skal hjem, men der er altså en time tilbage til hvor du roede ud fra. Man er væk og kan koble af, og så er det fedt at jeg kan dele det med min søn.

Ror dine venner, familie, omgangskreds?

Jeg ror stadig sammen med nogle af mine kollegaer og nogle af dem jeg ror sammen med er jo blevet mine venner. Min yngste søn ror jeg også sammen med. Min ældste søn har jeg haft med et par gange, men det er ikke lige ham.

Hvorfor har du introduceret dine sønner for havkajak?

Jeg synes at det er hyggeligt og synes også at de skulle prøve det. Nu har vi købt kajak nummer to til min yngste søn, så han også kan komme med.

Hvad er det der er særligt ved at ro havkajak ift andre aktiviteter?

Jeg er min egen herre i havkajakken og jeg slapper af med det. Det kan jeg jo også med andre aktiviteter, men det er det der med at komme ud på vandet og mærke naturen og sidde med røven i vandskorpen. Man kan jo også blive udfordret på balancen hvis der er bølger. Intellektuelt er der jo ikke så meget, men det er måske lige så meget en kontrast til noget af det jeg laver i det daglige hvor det er meget hjernearbejde.

Har du oplevet, at andre mennesker har været overrasket over, at du ror havkajak?

Mange viser interesse for det og siger at det kunne da være meget spændende at prøve. Det færreste begynder dog da de i forvejen har fyldt kalenderen op med andre ting. Jeg har f.eks. selv skåret andre ting væk, da jeg synes at kajakken blev vigtigere.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Egentligt ikke. Det er jo en fritidsaktivitet og så er det det. Der er nogle som synes at det er en fed måde at bruge tiden på og andre synes at det er forfærdeligt dyrt, men det er det jo ikke i forhold til så meget andet. Der er mange som bruger en hulens masse penge på det, men når du har dit basisudstyr så koster det jo ikke noget.

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Det er jo nemmere i nogle perioder end i andre. Den klub jeg ror i har en fast rodag om ugen, og den onsdag aften den er afsat, og det er jo ikke anderledes end at gå til en anden form for sport. Jeg passer det jo ind i hverdagen så det kommer til at passe.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Det giver så meget mere. Jeg er selv i motionscenter om vinteren, men jeg vil hellere ud fordi det giver bare ikke det samme.

Der er bare så meget mere i det at komme på vandet og mærke luften og naturen og mærke hvordan det skifter.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Lidt, men jeg definerer mig ikke som én. Jeg er friluftsmenneske på mange forskellige måder, og havkajakken er én af det ting jeg laver udenfor. Det at være udenfor er jo bare en indgroet del af mig som jeg heldigvis har formået at give videre til mine sønner.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Den store værdi i det er at bryde trummerummen. Man kan hurtigt komme ind i en vane og en trummerum, og når man bryder den kommer der også lige pludselig ny inspiration, og man kan abstrahere fra de ting som man har vænnet sig til at gøre på rutinen. Så kan jeg komme til at tænke nyt. Hvis livet først bliver en vane så bliver det sgu kedeligt. Og der har vi i min optik en forpligtelse på, at få det bedste ud af det mens vi er her.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Alt muligt og ingenting. Jeg kan sagtens sidde og hyggesludre med de andre og kan godt lide det sociale aspekt i det der med at komme ud og gøre ting. Hvis jeg ror alene er det typisk for at komme ud og presse mig selv fysisk og bare kunne kigge langt imens.

Når jeg er ude sammen med andre går der meget socialt hygge i det - vi skal ikke glemme hyggen. Så sidder man bare og sludrer lidt, og måske kigger lidt ned på bunden eller driver for vinden. Nogle gange går hjernen bare fuldstændig i tomgang. Der sker ingenting deroppe og man går bare fuldstændig i ”et” med det hele. Eller også tænker man på arbejdet eller hvad ved jeg – den går bare i tomgang.

Er det sundt at hjernen går i tomgang?

Det tror jeg. Det er lidt lige som når man sover. Hjernen holder jo ikke op med at virke når man sover eller sidder og kigger ud over vandet og fokuserer på sine ro-tag. Så laver den jo andre ting, den bearbejder i sit eget tempo.

Hvordan oplever du diskussionen om ror contra finne på havkajakken?

Jeg bruger ror på min kajak. Personligt er jeg i udpræget grad et pragmatisk menneske, hvis det virker så brug det. Holdningen ude i miljøet er jo ofte, at man ikke er rigtig kajakroer før man kan ro uden ror. Come on. Brug ror hvis du vil bruge ror, og brug finne hvis du vil bruge finne, bare lad være med at fortælle andre hvad de skal.

Bilag 17.

Informant 10. – omtales i opgaven som I10.

Telefoninterview

Kvinde, 44 år, Sjælland, 5 år i havkajak.

EPP3, ror ofte sammen med andre.

Hvorfor startede du selv med at ro havkajak?

Det var en gammel drøm jeg altid har haft. Jeg tog på kursus i turkajak og startede året efter i havkajak

Hvad var det der tiltrak dig ved havkajakken?

Jeg tror at det er det med at man er på vandet, at man bevæger sig ved egen kraft og at man er tæt på naturen. At man på én eller anden måde bare er sig selv.

Hvad er det der tiltrækker dig ved havkajak nu hvor nyhedens interesse er forsvundet?

Følelsen af man ror ud af havnen og ser vandet. At man på én eller anden måde kommer ned i gear og ikke skal tænke på andet end at man ror kajak. Motionen er også en vigtig del, jeg tror ikke jeg ville ro hvis jeg ikke fik motion i havkajakken.

Det der med at jeg kan blive bedre, lære nye ting og nørde – det der med at lære noget nyt, og at der hele tiden er noget nyt at lære.

Jeg er hjælpeinstruktør i klubben. Og det der med at lære nogle ting hvor kroppen er involveret og samtidig lære hvordan man formidler.

Det er en helt anden ting at lære noget og gøre noget der, end i forbindelse med arbejdslivet som er meget løsningsorienteret. I kajakken gør man ting (min understregning).

Så synes jeg også det er sjovt at komme ud og lege eksempelvis at lege i bølger.

Jeg kan også godt lide den klub jeg ror i, og fællesskabet betyder også meget.

Hvorfor er følelsen af at komme ned i gear vigtig?

Mit arbejdsliv er tæt, og der er mange ting og der er mange ting jeg skal håndtere, krav der skal mødes og ting man skal leve med. Når jeg kommer ud på vandet er der jo ikke noget andet jeg skal eller kan. Så kan jeg jo kun sidde der og ro og øve mig i at tage et godt ro-tag hvor pagajen rammer vandet på den rigtige måde, se på edderfugle eller overveje om jeg skal bruge for-ror eller bag-ror i de bølger når vinden kommer der fra. Man går fra hoved til krop.

Hvilke personer har du selv introduceret nogle for havkajak?

Jeg er instruktør i klubben. Det der afklarede blik andre får når de finder ud af, at ”nå det er sådan man gør”. Det der med at lære folk at komme ud af kajakken, eller sidder ude på vandet og man kan mærke at det er noget de skal overvinde. Nå de så gør det og oplever den stolthed og tilfredshed, det synes jeg er fedt.

Det der med at opleve de der midaldrende kvinder i svømmehallen fordi nu skal de lære at rulle, det er sgu da vildt.

Det er det der med at hjælpe andre på vej og se den glæde og de der ”wauu jeg kan noget jeg ikke troede jeg kunne”, men også det der med at finde ud af hvilke råd jeg skal give folk, så det pædagogiske er også spændende.

Hvordan adskiller havkajak sig fra andre aktiviteter?

Jeg har været spejder i mange år og der findes nogle af de samme ting. Det er en meget konkret fysisk aktivitet samtidig med, at det jo ikke er konkurrencebetonet, det betyder også noget.

Jeg kan også gode lide kombinationen af hygge og nørderi. At man kan tage en hyggetur onsdag aften, men også tage på tur og overnatte i telt, og man kan selv vælge om det skal være hårde ture eller hyggeture med kaffe undervejs.

Det er helt klart naturen og det der med, at selvom det er råt vejr og man sidder der. Man kan jo mærke vejret i ansigtet, det kan man jo ikke ellers. Det der med at man kommer ud i vejret og komme ud på en gråvejrsdag, så bliver lyset jo fordoblet.

Har du oplevet, at andre mennesker har været (positivt) overrasket over, at du ror havkajak?

De spørger selvfølgelig om man kan rulle. Det er lidt sejt. Havkajak havde et boost for nogle år siden, men det er der ikke så meget mere, men der er mange som har et forhold til havkajak og flere af mine venner vil gerne med på tur.

Det er helt klart forbundet med noget positivt, men man får ikke nødvendigvis de der points man gør ved f.eks. at løbe maraton. De værdier som er forbundet med havkajak er ikke de samme værdier som er forbundet med eks. maraton. Havkajak udsender mere signal om at man er naturmenneske.

Når jeg fortæller at jeg har taget EPP3 bliver folk lidt imponerede.

Oplever du at der er en vis form for status i at ro havkajak?

Nej ikke i forhold til så meget andet

Hvordan passer havkajak samme med din hverdag og dine andre gøremål?

Af helvede til (I10.griner – min tilføjelse.). De fleste af dem i klubben har ikke børn eller børn som er voksne. Dem der har børn har det svært ved at få tid til at ro.

Det er noget med at få det mast ind i hverdagen, så på den måde er det lige så besværligt som at gå til ridning hvor man skal strigle hesten og alt det der.

Havkajak er en forholdsvis tidskrævende aktivitet – hvorfor vælger du at bruge tid på det når mange andre aktivitetsformer som er nemmere?

Jeg gider ikke fitnesscentre og jeg vil gerne være udenfor. Det at være indenfor giver ikke den samme følelse. Det at jeg har forholdsvis nemt ved at ro havkajak i forhold til så mange andre sportsgrene, det betyder også noget.

Mennesker ser ofte sig selv som jæger, lystfisker osv. Ser du dig selv som ”havkajakroer”?

Ja, men jeg ser også mig selv som vinterbader. Det er én af mange ting jeg er, men det er helt klart noget der er med til at definere mig. Der var et eller andet som faldt i hak da jeg begyndte på havkajak, et eller andet ”jamen det er jo det”. Det fylder meget og jeg planlægger hvilke weekender hvor jeg kan tage af sted.

Jeg mødte én af mine ro-venner i klubben og fortalte at jeg ikke får roet så meget som jeg gerne ville, og han svarede, ”nej, men hvem gør det”?

Det er klart med til at definere mig og jeg har også fået mange ro-venner.

En tur på vandet er jo noget andet end at være hjemme, på arbejde, på cafe mm. Hvori ser du en værdi i at ”komme væk” fra hverdagen og det daglige liv?

Der er en stor værdi i at komme på vandet. Jeg kan nemt engagere mig i de ting jeg gør f.eks. på arbejde. Det er i høj grad en ventil, men også en tanke med at have et velafbalanceret liv hvor der er mange forskellige elementer som bidrager til at man får en balance.

Hvordan har du det når du er på vandet / hvad gør det ved dig / hvad tænker du?

Jeg kan være i gang med at ordne verdenssituationen med én af dem jeg ror sammen med. Der er jo en ret stor overvægt af dem som har teenagebørn, og så kan vi snakke om det.

Vi kan snakke om ro-teknik, kigge på edderfugle eller skarve, hvilken farve vandet har eller fokusere på at holde kursen. Det kan være alt muligt, men ikke nødvendigvis noget særligt.

Når jeg ror alene handler det mere om bare at være i det. Jeg ved sgu egentligt ikke hvad jeg tænker på – ikke noget særligt tror jeg.

Hvordan oplever du diskussionen om ror contra finne i havkajakken?

Uuuuuh ja (I10 griner – min tilføjelse.). Folk kan være hurtige til at dømme hinanden om man gør det på den rigtige måde. Jeg har ror på min havkajak og har da også lige fået en lille kommentar på det. Nu har jeg pillet roret af, men det var mest fordi det sad i vejen.

Det der med at der er noget der er finere end andet, at der er noget som er den rigtige måde at gøre det på, det skal man holde for sig selv.